

LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA DOBRO ZA NAS

**STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA
LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO DOBRO ZA NAS**

Slovenska Bistrica, 30. oktober 2015
2. dopolnitev, 30. marec 2016

2. Kazalo

3. Osebna izkaznica	4
4. Povzetek SLR	5
5. Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR	6
5.1 Splošne geografske značilnosti.....	6
5.1.1 Utemeljitev geografske zaokroženosti območja LAS.....	6
5.1.2 Velikost območja LAS.....	7
5.1.3 Strukturne danosti območja LAS.....	10
5.1.3.1 Kmetijstvo in gozdarstvo.....	10
5.1.3.2 Naravna in kulturna dediščina območja LAS.....	11
5.1.4 Stanje infrastrukture in opremljenost z osnovnimi storitvami.....	11
5.1.4.1 Prometna infrastruktura.....	11
5.1.4.2 Komunalna infrastruktura.....	11
5.1.4.3 Informacijsko komunikacijska infrastruktura.....	12
5.1.4.4 Turistična in športna infrastruktura.....	12
5.1.4.5 Kulturna infrastruktura.....	13
5.1.4.6 Energetska infrastruktura.....	14
5.1.4.7 Opremljenost z osnovnimi storitvami.....	14
5.1.5 Opis stanja okolja.....	16
5.2 Gospodarski položaj območja LAS.....	16
5.2.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti na območju LAS.....	16
5.2.1.1 Podjetništvo.....	17
5.2.1.2 Kmetijstvo.....	17
5.2.1.3 Turizem.....	20
5.2.2 Stanje na področju gospodarstva.....	22
5.2.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS.....	22
5.3 Demografske in sociološke značilnosti.....	23
5.3.1 Število in gostota prebivalstva na območju LAS.....	23
5.3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih.....	24
5.3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva območja LAS.....	25
5.3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture.....	25
5.3.5 Opis ranljivih skupin.....	27
5.4 Izkušnje z izvajanjem pristopa LEADER v obdobju 2007-2013.....	27
5.4.1 Izkušnje s pripravo SLR v obdobju 2007-2013.....	28
5.4.2 Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur območja LAS.....	28
5.4.3 Opis uspešno izvedenih projektov.....	29
6. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	31
6.1 Izhodišča analize.....	31
6.2 Analiza in izzivi kmetijstva.....	31
6.3 Analiza in izzivi podjetništva.....	32
6.4 Analiza in izzivi lokalne samooskrbe.....	33
6.5 Analiza in izzivi na področju zdravstveno-socialnih storitev in skrbi za ranljive skupine.....	33
6.6 Analiza in izzivi na področju varovanja okolja in ohranjanja naravne dediščine.....	33
6.7 Analiza in izzivi turizma.....	34
6.8 Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti območja:.....	34
6.9 Povzetek analize in razvojne usmeritve.....	36
7. Podroben opis tematskih področij ukrepanja	37
8. Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije	39
8.1 Okolje.....	39
8.2 Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje.....	39
8.3 Inovacije.....	39
9. Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	40
9.1 Razvojna vizija območja LAS Dobro za nas.....	40
9.2 Tematska področja ukrepanja.....	41
9.3 Razvojni cilji SLR.....	42
9.4 Hierarhija ciljev.....	49
10. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	51
11. Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti	52
11.1 Financiranje iz EKSRP.....	52
11.2 Financiranje iz ESRR.....	52

11.3 Delitev sredstev po ukrepih in skladih	52
11.4 Opis prenosa ciljev v ukrepe	55
12. Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	65
12.1 Opis sistema spremljanja in vrednotenja.....	65
12.2 Načrt vrednotenja	65
12.3 Sistem zagotavljanja podatkov.....	68
12.4 Terminski načrt vrednotenja	68
12.5 Uporabljeni viri podatkov	68
12.6 Načini obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenja	68
12.7 Mehanizmi za spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja	69
13. Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje	70
13.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja	70
13.2 Kadrovske sposobnosti, finančno stanje ter izkušnje in znanje vodilnega partnerja	71
13.2.1 Osnovni podatki vodilnega partnerja	71
13.2.2 Opis kadrovskih kapacitet in izkušnje.....	71
13.2.3 Naloge vodilnega partnerja	71
14. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS.....	73
14.1 Organi LAS Dobro za nas	73
14.2 Skupščina	73
14.3 Upravni odbor	73
14.4 Nadzorni odbor	74
14.5 Predsednik Upravnega odbora.....	74
14.6 Ocenjevalna komisija.....	75
15. Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij.....	76
15.1 Objava javnega poziva za izbor operacij.....	78
15.1.1 Priprava javnega poziva	78
15.1.2 Vsebina javnega poziva	78
15.2 Preveritev popolnosti in ustreznosti vlog	79
15.2.1 Odpiranje in pregled vlog	79
15.2.1.1 Pregled izpolnjevanja splošnih meril.....	79
15.3 Izvedba ocenjevanja operacij s strani ocenjevalne komisije ter potrditev operacij s strani Upravnega odbora LAS	80
15.3.1 Izvedba ocenjevanja.....	81
15.3.2 Merila za izbor operacij	81
15.3.3 Specifična merila	81
15.3.4 Postopek obravnave vlog in potrjevanja operacij.....	83
15.4 Posredovanje izbora operacij v potrditev pristojnemu organu (ARSKTRP oziroma MGRT) za končno odobritev operacije.....	84
16. Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem.....	85
16.1 Določitev finančnega okvira po posameznih skladih.....	85
16.1.1 Določitev finančnega okvira za sklad EKSRP	85
16.1.2 Določitev finančnega okvira za sklad ESRR	85
16.1.3 Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	86
16.1.4 Finančni načrt s finančno razdelitvijo po skladih	86
17. Priloge	89

Kazalo tabel

Tabela 1: Oris območja LAS	6
Tabela 2: Površina občin območja LAS	8
Tabela 3: Seznam urbanih območij LAS Dobro za nas.....	8
Tabela 4: Dejanska raba zemljišč na območju občin območja LAS v odstotkih	10
Tabela 5: Obseg območij z omejenimi možnostmi za kmetovanje na območju LAS.....	10
Tabela 6: Površine območij Natura 2000	11
Tabela 7: Število gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov območja LAS v letu 2014	16
Tabela 8: Kmetijska gospodarstva območja LAS, 2010.....	17
Tabela 9: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi (ha).....	17
Tabela 10: Raba kmetijskih zemljišč v uporabi	18
Tabela 11: Starostna struktura gospodarjev na družinskih kmetijah na območju LAS.....	18
Tabela 12: Splošna in kmetijska izobrazba gospodarjev na družinskih kmetijah na območju LAS.....	18
Tabela 13: Kmetijska gospodarstva po številu GVŽ	19
Tabela 14: Gozdni fondi za leto 2014.....	19
Tabela 15: Dopolnilne dejavnosti na kmetiji.....	20
Tabela 16: Število turistov in nočitev na območju LAS	21
Tabela 17: Turistične kmetije po občinah območja LAS	21
Tabela 18: Število poslovnih subjektov po pravno organizacijski obliki, 30. junij 2015	22
Tabela 19: Povprečna mesečna bruto plača po občinah v letih 2007 in 2014.....	22
Tabela 20: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnja registrirane brezposelnosti na območju LAS v juniju 2015	23
Tabela 21: Stopnja registrirane brezposelnosti v obdobju 2007- junij 2015	23
Tabela 22: Registrirane brezposelne osebe po ravneh izobrazbe, avgust 2015.....	23
Tabela 23: Število in gostota prebivalcev na območju LAS	24
Tabela 24: Gibanje števila prebivalstva od leta 2005 do 2014.....	24
Tabela 25: Naravno gibanje in skupni prirast prebivalstva.....	24
Tabela 26: Selitveno gibanje prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih.....	24
Tabela 27: Prebivalstvo, staro 15 in več let, po spolu in izobrazbi.....	25
Tabela 28: Vrtci, osnovne šole in študenti visokošolskih zavodov po občini stalnega prebivališča na območju LAS, 2013/2014.....	25
Tabela 29: Registrirane brezposelne osebe po starosti.....	27

3. Osebna izkaznica LAS

Naziv LAS	LOKALNA AKCIJSKA SKUPINA DOBRO ZA NAS		
Naslov LAS	TRG SVOBODE 5, 2310 SLOVENSKA BISTRICA		
Naslov varnega elektronskega predala	lasdobrozanas@vep.si		
Spletna stran LAS	www.lasdobrozanas.si		
Predsednik LAS	Branko Žnidar		
Vodilni partner LAS	RAZVOJNO INFORMACIJSKI CENTER SLOVENSKA BISTRICA		
Naslov vodilnega partnerja LAS	TRG SVOBODE 5 2310 SLOVENSKA BISTRICA		
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 0131 3600 0000 547		
Velikost območja LAS	385,7 km ²		
Število prebivalcev LAS	38.785		
Število občin	4		
Vključene občine (naštejte)	Makole, Poljčane, Rače - Fram, Slovenska Bistrica		
Problemsko območje ali območje ZTNP-1 (označi)	DA ☐ NE ☒		
Kohezijska regija	Vzhodna kohezijska regija		
SLR bo financirana (označi)	☒ EKSRR	☒ ESRR	☐ ESPR
Glavni sklad (označi)	☒ EKSRR	☐ ESRR	☐ ESPR
Datum ustanovitve lokalnega partnerstva	4. september 2015		
Število članov LAS	90		

4. Povzetek SLR

Podlaga za izdelavo strategije lokalnega razvoja LAS Dobro za nas je Uredba o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (pristop CLLD), v programskem obdobju 2014-2020 (Ur.l.RS, št. 42/15). Strategija je nastala po pristopu »od spodaj navzgor«, ob sodelovanju mnogih posameznikov in organizacij v našem okolju. Temelji na družbenih, okoljskih in ekonomskih prednostih našega območja ter endogenih razvojnih potencialih. Zasnovana je na potrebah in pričakovanih prebivalcev območja, ki so aktivno pristopili k njenemu soustvarjanju.

Glavna prednost pristopa CLLD v primerjavi s programom LEADER, ki se je izvajal v prejšnjem programskem obdobju, je razširitev vsebin, ki so pomembna v nekem lokalnem okolju, ki niso strogo omejene na podeželska območja, ampak vključujejo tudi mestna naselja in se financirajo iz različnih strukturnih skladov, kar omogoča uspešnejše uresničevanje lokalnih potreb.

Strategija lokalnega razvoja je zasnovana na način, ki spodbuja sodelovanje med razvojnimi partnerji in povezuje posameznike, ki imajo skupne potrebe ali se soočajo s skupnimi izzivi in to na način, ki ima širši učinek na lokalni razvoj. Usmerjena je na doseganje trajnih rezultatov, ki bodo celovito odgovarjali na izzive lokalnega okolja.

S svojimi cilji in ukrepi se usmerja na vsa štiri področja, ki jih kot ključna navaja prvi odstavek 7. člena Uredbe CLLD: ustvarjanje delovnih mest, razvoj osnovnih storitev na podeželju, varstvo okolja in ohranjanje narave ter večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin, obenem pa prispeva k uresničevanju horizontalnih ciljev Evropske unije.

Območje LAS povezuje območje štirih občin, ki ga zaznamujejo skupne reliefne in geografske lastnosti, zgodovinska in politična povezanost, skupni interesi prebivalstva ter skupen infrastrukturni razvoj (kolesarske poti, vinske turistične ceste - VTC, odlagališče odpadkov, vodovodni sistem in drugo) ter podobne naravne znamenitosti (parki, gozdovi, jezera in drugo).

5. Opredelitev območja in prebivalstva zajetega v SLR

Območje občin Makole, Poljčane, Rače-Fram in Slovenska Bistrica se razteza od Pohorja preko Dravinjskih goric do Haloz ter zavzema še jugovzhodni del Dravskega polja. Gre za reliefno razgibano področje, na katerem živi več kot 38.000 prebivalcev. Območje zaznamujejo številne skupne značilnosti. Povezano je tudi zgodovinsko in politično. Prebivalstvo vežejo skupni interesi in projekti, izvedeni v preteklih letih. Strategija lokalnega razvoja (v nadaljevanju SLR) LAS-a obsega območje naslednjih občin (šifra, ime občine): 198, Makole; 200, Poljčane; 098 Rače - Fram in 113, Slovenska Bistrica.

5.1 Splošne geografske značilnosti

5.1.1 Utemeljitev geografske zaokroženosti območja LAS

Reliefno razgibano območje LAS se nahaja v severovzhodnem predelu Slovenije in se razteza od obronkov Pohorja preko Dravinjske doline do zahodnih Haloz ter do skrajnega jugozahodnega dela Dravskega polja na vzhodu. Na severozahodu in severu meji na občine Zreče, Ruše, Lovrenc na Pohorju ter Hoče-Slivnica, na vzhodnem in jugovzhodnem delu na občine Hoče - Slivnica, Miklavž na Dravskem polju, Starše, Kidričevo in Majšperk, na jugu ter jugozahodu na občini Slovenske Konjice in Šmarje pri Jelšah ter na zahodu na občino Oplotnica.

Območje občin predstavlja zaokroženo geografsko celoto med Pohorjem in Halozami, ki obsega jugovzhodni del Pohorja, jugovzhodni del Dravskega polja, terciarno gričevje med Pohorjem in Dravinjo ter najzahodnejši del Haloz. Občine zaznamujejo skupne reliefne in geografske lastnosti, zgodovinska in politična povezanost, skupni interesi prebivalstva ter skupen infrastrukturni razvoj (kolesarske poti, vinske turistične ceste (VTC), odlagališče odpadkov, vodovodni sistem in drugo) ter podobne naravne znamenitosti (parki, gozdovi, jezera in drugo).

Območje LAS predstavlja zaokroženo geografsko in funkcionalno celoto z vidika:

- tradicije in identitete podeželskega območja,
- naravno-geografskih dejavnikov,
- kulturne in naravne dediščine ter zgodovinskih mejnikov,
- stopnje gospodarskega in socialnega razvoja in
- skupnih razvojnih endogenih potencialov območja LAS, ki lahko prispevajo k razvojnem preboju.

Tabela 1: Oris območja LAS, 2014

Površina (km ²)	385,7
Število prebivalcev, 2014	38.785
Gostota prebivalstva na km², 31. 12. 2014	100,5
Gostota prebivalstva na km², popis 2002	87,5
Število rojstev, 2014	441
Število umrlih, 2014	308
Naravni prirast, 2014	133
Število vrtcev, 2014	20
Število otrok v vrtcu, 2013/2014	1.664
Število učencev, 2013/2014	3.295
Število dijakov, 2013/2014	1.471
Število študentov terciarnega izobraževanja, 2013/2014	1.491
Število diplomantov terciarnega izobraževanja, 2013/2014	323
Število delovno aktivnih prebivalcev, 2014	15.100
Število registriranih brezposelnih oseb, 2014	2.383
Stopnja registrirane brezposelnosti, 2014	13,3*
Število poslovnih subjektov, 2014	2.123
Število kmetij, 2010	1.605

Vir: Statistični urad RS

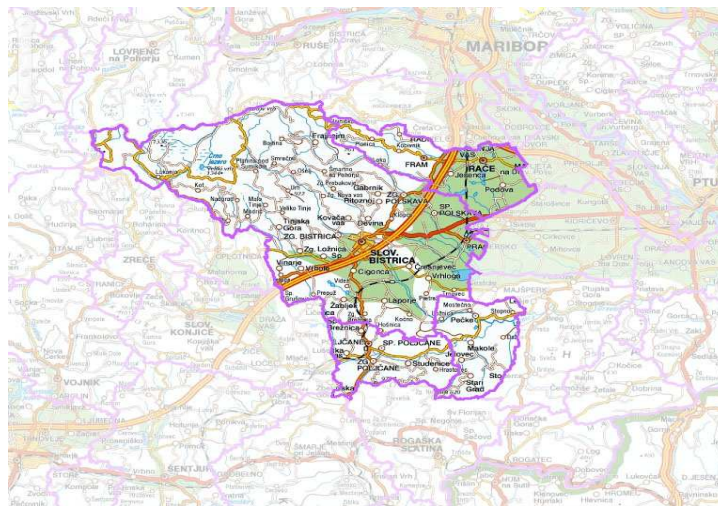
*opomba: preračun na podlagi parcialnih podatkov po posameznih občinah

- Območje je homogeno in dovolj veliko, da premore dovolj kritične mase človeških in ekonomskih virov:
- ✓ zajema 38.785 prebivalcev, kar je skladno s priporočili, da naj območje zajema od 10.000 do 150.000 prebivalcev,
 - ✓ območje občin se v celoti uvršča v LAS Dobro za nas,
 - ✓ celotno območje se nahaja v Vzhodni kohezijski regiji,
 - ✓ celotno območje se nahaja v Podravski statistični regiji,
 - ✓ območje LAS se ne prekriva z območjem drugega LAS.

Slika 1: Območje LAS, leto 2015

Slika 2: Kartografski prikaz območja LAS Dobro za nas, 2015*

*Opomba: V referenčnem letu 2014 LAS Dobro za nas ni obstajal v sedanji obliki

5.1.2 Velikost območja LAS

Območje LAS zajema štiri občine na območju upravne enote Slovenska Bistrica in upravne enote Maribor. Na površini **385,7 km²**, ki predstavlja **17,8** odstotka ozemlja Podravske regije oziroma **1,9** odstotka slovenskega ozemlja, biva 38.785 prebivalcev.

Tabela 2: Površina občin območja LAS v letu 2014

Občina	Število naselij v občini	Površina (km ²)	Število prebivalcev (2014H2)
Makole	13	36,9	2.024
Poljčane	18	37,5	4.456
Rače - Fram	14	51,2	7.040
Slovenska Bistrica	79	260,1	25.265
Skupaj	124	385,7	38.785

Vir: Statistični urad RS

Območje občin se nahaja v Podravski regiji, ki se po klasifikaciji OECD-metodologije uvršča med značilna podeželska območja. V Strategiji prostorskega razvoja Slovenije je naselje Slovenska Bistrica opredeljeno kot medobčinsko središče, naselje Rače - Fram kot funkcionalno urbano območje, naselji Makole in Poljčane pa spadata med dodatna druga urbana območja, kjer urbane aktivnosti prevladujejo nad agrarnimi. Vsa ostala naselja so podeželska naselja. Nobeno naselje na območju LAS ne presega več kot 10.000 prebivalcev in nima statusa mestnega naselja. Oblika poselitve podeželja je raznolika, tako od tipične obcestne poselitve do gručaste oblike naselij in posameznih zaselkov do samotnih kmetijskih gospodarstev.

Tabela 3: Seznam urbanih območij LAS Dobro za nas

Fiksni del	naselje
Medobčinsko središče	Slovenska Bistrica
Variabilni del	naselje
Funkcionalna urbana območja	Rače, Fram
Dodatna druga urbana območja	Makole, Poljčane

Mesta in druga urbana naselja predstavljajo ogrodje slovenskega poselitvenega sistema. Urbana središča tvorijo ogrodje policentričnega sistema in predstavljajo pomembno podporo svojemu funkcionalnemu zaledju. V nadaljevanju predstavljamo urbana območja, ki izpolnjujejo pogoje in bodo vključena v črpanje sredstev iz Sklada za regionalni razvoj.

Medobčinsko središče:

Središče občine je mesto Slovenska Bistrica, ki je nastalo na križišču cest med Mariborom, Celjem in Ptujem na ostankih rimskega naselja Civitas Negotiana. Ponaša se z izredno starostjo. Naselje so obzidali že okoli leta 1300, mestne pravice je dobilo v začetku 14. stoletja. Mestu, kakor tudi današnjemu občinskemu ozemlju, je vidnejši razvoj prinesla cesta med Dunajem in Trstom. Kasnejša izgradnja železniške proge izven ožjega mestnega območja je ta razvoj korenito zavrla. Slovenska Bistrica se ponaša s pomembnimi naravnimi znamenitostmi in kulturnimi ter zgodovinskimi spomeniki. Med najpomembnejše kulturne spomenike oziroma spomeniška območja vsekakor sodi grad, osrednja mestna zgradba, ki spominja na bogate gospodarje. Iz nekdanje srednjeveške grajske utrdbe z obzidjem je po mnogih prezidavah prerasel v baročni dvorec velikega obsega. Grad je od leta 1999 spomenik državnega pomena, danes pa je v njem po večdesetletni obnovi nameščen osrednji mestni in občinski kulturni center. Srednjeveško mesto ima tlorisno obliko približno takšno, kot je pravokotnik. Obdajalo ga je mestno obzidje s stolpi, mestni jarek in predzidje. Do danes so se ohranili fragmenti mestnega obzidja, ki so debeli približno od 50 do 60 centimetrov in visoki od 150 do 400 centimetrov.

Specifike urbanega območja ter izhodišča iz programskega obdobja LEADER 2007 - 2013

Dosedanji uspešno izvedeni projekti (Kuhinja, Male čistilne naprave, Podobe bistriških domačij, spletna tržnica, Ritoznojčan PTP, Ekološka zgodba Vrečkica, polnilna linija za polnjenje penečih vin, Podeželje na spletu, ureditev Kmetijske zadruge, Čebelarstva učna pot medovitih rastlin) potrjujejo razvojno vizijo urbanega območja, ki se usmerja v kombiniranje in sočasno izvajanje projektov z različnih področij, ki so medsebojno povezana (omenjeni projekti so s področja razvoja kulturnega in doživljajskega turizma, osnovnih storitev, lokalne samooskrbe, ohranjanja naravne in kulturne dediščine). Če k temu dodamo še težnjo k uvajanju sodobnih podjetniških in inovativnih okoljevarstvenih pristopov in mehanizmov, dobimo inovativne trajnostne, okoljske ter turistične produkte, s tem pa tudi razvojno usmeritev Slovenske Bistrice v trenutnem programskem obdobju. V bodoče je moč pričakovati nadaljnje izvajanje projektov z omenjenih področij - tako z vpeljavo novih kot nadgradnjo obstoječih vsebin.

Funkcionalno urbano območje:

Nižinski del občine z občinskim središčem Rače je že v preteklosti zaznamoval zametek razvoja industrije, ki ga je predstavljala tedanja tovarna špirita, ki se je kasneje preoblikovala v tovarno TKI PINUS. Staro jedro naselja Rače in ostala nižinska naselja sicer še kažejo odsev nekdanje močne kmečke sile rodovitnega Dravskega polja, vendar s porastom prebivalstva in spremenjenim načinom življenja vse bolj izgubljajo svoj prvotni pomen.

Tako kot je nižinskemu delu dala pečat industrija špirita, so Fram in obronke Pohorja v preteklosti zaznamovale stiskalnice olja, vodni mlini, žage in lesna industrija. Oljarstvo v Framu je bilo razvito že pred drugo svetovno vojno. Tradicija oljarstva v Framu sega v leto 1886, ko je bil ustanovljen prvi oljarski obrat. Kasneje so ga preimenovali v Oljarno Fram. Na Pohorju je sicer še več zasebnih, manjših žag, lesarske delavnice pa so se ohranile v zelo majhnem številu. Kmečki značaj višinskega področja v zadnjem času vse bolj spremlja turistični razcvet.

Specifike urbanega območja ter izhodišča iz programskega obdobja LEADER 2007 - 2013

Občina Rače - Fram v obdobju 2007 - 2013 ni bila vključena v nobeno izmed lokalnih akcijskih skupin zato so vsi potencialni projekti, ki bi se sicer izvedli ostali nerealizirani. V obdobju 2014 - 2020 bo na omenjenem urbanem območju torej potrebno najti ustrezne načine za sočasno izvajanje predvidenih preteklih in želenih sedanjih vsebin. Za urbano območje je značilno dodajanje dodatne vrednosti kmetijstvu, o čemer med drugim pričajo velik relativni delež dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, oljarne, žitni mlin ter usmerjenost v turizem na kmetijah. Za doseganje omenjenih načrtov bo potrebno izvajanje inovativnih pristopov na vseh tematskih področjih, vključenih v SLR.

Dodatna druga urbana območja:

Urbana območja so urbanizirana in suburbanizirana poselitvena območja. V urbanih območjih prevladujejo mestne funkcije nad agrarnimi. Eno izmed glavnih meril za opredelitev dodatnih drugih urbanih območij je razpoložljivost infrastrukture: pošta, krajevni urad, varstvena, izobraževalna infrastruktura, sedež občine, zdravstvena, socialna infrastruktura, športno-rekreativna infrastruktura ter kulturno-družbena infrastruktura. Upravičeno urbano območje mora zagotavljati več kot polovico prej naštetih funkcij. Ostala pomembna merila za opredelitev dodatnih drugih urbanih območij so tudi: število prebivalcev, število podjetij oz. pravnih oseb v naselju ter številu društev in nevladnih organizacij v naselju. Upoštevajoč zgoraj navedena merila ter v skladu s Pravilnikom o določitvi seznama dodatnih drugih urbanih območij (Ur.l. št. 12/16), na območju LAS med dodatna druga urbana območja spadata naselje Makole s 235 prebivalci ter naselje Poljčane s 1.120 prebivalci.

Makole so bile prvič kot vas omenjene leta 1375, kasneje pa so dobile pravice trga. Kulturni znamenitosti v naselju sta cerkev sv. Andreja in poznogotska cerkev sv. Lenarta. Skozi naselje teče Jelovski potok, ki se nedaleč stran izliva v Dravinjo. Včasih so Makole imele rudnik črnega premoga v Šegi, tovarno opeke na Remontu, žago na Dravinji, kovačijo, mlino na vodo za mletje moke, v kraju pa je bilo tudi mnogo malih obrtnikov (čevljarjev, tesarjev, lončarjev in drugo). Danes so Makole turistično zanimiva občina z velikimi možnostmi razvoja in se ponašajo z bogato kulturno in naravno dediščino: dvorec Štatenberg, številni vodni izviri, kraške jame, prelepi vinogradi in drugo.

Specifike urbanega območja ter izhodišča iz programskega obdobja LEADER 2007 - 2013

V programskem obdobju 2007 - 2013 so bili na območju Makol uspešno izvedeni projekti s področja samooskrbe, turizma ter podjetništva (V Dravinjsko dolino s kolesom po košarico dobrot, Ozvočenje, razsvetljava in gledališče zavese za kulturni dom Makole, Monografija Forma Viva Makole, Nabava stroja za ploskovno brušenje) nakazujejo razvojno vizijo urbanega območja, ki se usmerja v kombiniranje in sočasno izvajanje projektov z različnih področij, ki so medsebojno povezana. Pričakuje se, da bo v prihodnje še več aktivnosti povezanih z inovativnim razvojem turizma ter njegova povezava z drugimi področji (kultura, gospodarstvo, kmetijstvo).

Naselje Poljčane v Dravinjski dolini je nastalo že v antiki. Sredi 19. stoletja je skozi kraj stekla železnica Dunaj-Trst, s čimer so bili dani pogoji za gospodarski razvoj kraja. Nastanek kraja Poljčane je rezultat takratnih prometnih razmer v osrednjem Podravinju. V 19. stoletju so gospodarsko cvetele. Med naravnimi znamenitostmi občine Poljčane moramo zagotovo omeniti Boč, ki je z 979 metri nadmorske višine mogočen planinski očak, ki se strmo dviga nad Poljčanami. Na Boču raste zaščitena rastlina, ki je zaradi cvetenja okoli velike noči dobila ime velikonočnica.

Specifike urbanega območja ter izhodišča iz programskega obdobja LEADER 2007 - 2013

V Poljčanah so v programskem obdobju 2007 -2013 veliko sredstev namenili varstvu okolja, lokalni samooskrbi, učnemu turizmu ter ohranjanju kulturne dediščine. Projekti, kot so Zemljanka, Mlin na

veter, Kmečka izba, Opazovalnica za ptice, Organiziranje lokalne ponudbe za podporo učnemu turizmu, so specifična prioriteta ter izhodišče za nadgradnjo naštetih tematskih področij.

5.1.3 Strukturne danosti območja LAS

Območje LAS je reliefno močno razgibano z velikimi višinskimi razlikami, saj obsega visoke ter strme lege, gričevja in doline. Razgiban relief pogojuje pestrost kmetijskih panog na relativno majhnem področju. Občine območja povezujejo vinorodna območja. Prevladujoča reliefna oblika je hribovje, sledita ji gričevje in ravnina. Široka pobočja so pokrita z gozdom. Pojavljajo se veliki nakloni. Za ravnino je značilna intenzivna kmetijska raba, koncentracija prebivalstva in križišče infrastrukture. Hkrati se na ravninskem delu prepletajo vodovarstvena območja.

Razgibanost reliefa pogojuje:

- razpršeno poselitev in veliko število majhnih naselij (prevladujejo naselja do 200 prebivalcev),
- specifično strukturo rabe zemljišč, ki se kaže v prevladujočem deležu gozdov ter omejenem obsegu in neenakomerni razporeditvi kmetijskih zemljišč,
- naravno in biološko raznovrstnost,
- bogastvo voda in
- raznolikost kulturne krajine.

Zelo pestra je višinska razporeditev naselij območja. Najvišje ležeča naselja (Planina, Frajhajm in Smrečno) ležijo na nadmorski višini od 901 do 1000 metrov. Od 800 do 900 metrov ležijo naselja Kot, Urh in Rep. Večina naselij (dve tretjini) leži na nadmorski višini od 201 do 400 metrov.

5.1.3.1 Kmetijstvo in gozdarstvo

Razvoj kmetijstva na območju je že v preteklosti zavirala močna razdrobljenost posesti, majhnost kmetij, slaba starostna in izobrazbena raven prebivalcev ter močna ekstenzivna in tradicionalna polikulturalna proizvodnja. V strukturi rabe tal prevladujejo gozdovi, ki pokrivajo 51 odstotkov celotnega ozemlja območja. Kmetijska zemljišča predstavljajo 41 odstotkov celotnega ozemlja območja, 8 odstotkov površin pa predstavljajo ostala zemljišča, med katerimi prevladujejo vodne površine.

Na območju LAS je 1.605 kmetijskih gospodarstev, na katerih živi 5.525 družinskih članov. V uporabi imajo 13.954 ha kmetijskih zemljišč in redijo 16.552 glav velike živine. Po namenu kmetijske pridelave se 870 družinskih kmetij ukvarja s pridelavo za lastno uporabo, 731 družinskih kmetij pa tudi za prodajo.

Tabela 4: Dejanska raba zemljišč na območju občin območja LAS v odstotkih, 2014

Raba zemljišč	Makole	Poljčane	Rače - Fram	Slovenska Bistrica	Skupaj
Gozd	55	57	31	54	51
Kmetijska zemljišča	40	35	58	39	41
Ostala zemljišča	5	8	11	7	8
Skupaj	100	100	100	100	100
Kmetijska zemljišča	100	100	100	100	100
Njive in vrtovi	20	14	55	33	34
Travniki in pašniki	62	65	34	52	51
Trajni nasadi	9	11	4	8	8
Ostala kmetijska zemljišča	9	10	7	7	7

Vir: MKGP, <http://rkg.gov.si>

Tabela 5: Obseg območij z omejenimi možnostmi za kmetovanje na območju LAS, 2014

Območja z omejenimi možnostmi za kmetovanje	Površina (ha)
Hribovska in gorska območja	20.742
Druga območja z omejenimi možnostmi	6.652
Skupaj	27.394

Vir: aktrp/mkgrp/gov

Večina kmetijskih površin se nahaja v območjih z omejenimi možnostmi za kmetovanje, kar vpliva na manjšo proizvodno sposobnost kmetij, ožji izbor kultur, usmerjanje proizvodnje ter prilagoditev tehnologij. Vse to vpliva na nižjo produktivnost in dražjo pridelavo. Konkurenčnost kmetij na območjih

z omejenimi možnostmi za kmetovanje je slabša, prav tako pa so kmetije manj prilagodljive. Kljub nižjim pridelovalnim potencialom za kmetijstvo ima kmetovanje na teh območjih zelo pomembno vlogo pri ohranjanju poseljenosti podeželja in kulturne krajine.

5.1.3.2 Naravna in kulturna dediščina območja LAS

Natura 2000

Ena od konkurenčnih **prednosti** območja LAS je **visoka stopnja ohranjenosti narave in biotska raznovrstnost**, ki se med drugim odraža v precejšnjem deležu ekološko pomembnih območij ozemlja v omrežju Nature 2000, zavarovanih območjih ter v bogastvu in raznovrstnosti naravnih vrednot.

Naravno dediščino na območju LAS sestavljajo:

- zavarovana območja,
- območja Natura 2000 (POO; POV),
- naravne vrednote,
- ekološko pomembna območja.

Tabela 6: Površine območij Natura 2000, 2014

Občina	Površina občine (ha)	Površina Natura 2000 (ha)	Delež v občini (%)
Makole	3.693	1.518	41,10
Poljčane	3.750	1.828	48,74
Rače - Fram	5.124	2.427	47,37
Slovenska Bistrica	26.008	12.814	49,27
Skupaj	38.575	18.578	48,16

Vir: Natura 2000

Na območju LAS je bilo z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (Natura 2000) (Ur. l. RS, št. 49/04) določenih dvanajst različnih Natura območij (SPA) v skupni površini 18.578 ha. Območje Nature obsega kar 48 odstotkov ozemlja območja LAS (od tega je pretežni del gozdov).

Kulturna dediščina

Kulturna dediščina so območja in kompleksi, grajeni in drugače oblikovani objekti, predmeti ali skupine predmetov oziroma materializirana dela kot rezultat ustvarjalnosti človeka in njegovih različnih dejavnosti, družbenega razvoja in dogajanj, značilnih za posamezna obdobja v slovenskem in širšem prostoru, katerih varstvo je zaradi njihovega zgodovinskega, kulturnega in civilizacijskega pomena v javnem interesu.

Na območju LAS je več kot 500 enot s področja kulturne dediščine vseh zvrsti iz različnih obdobij. Prevladuje profana stavbna dediščina, sledita ji sakralna stavbna ter arheološka dediščina. Vsaka izmed občin območja razpolaga tudi z gradovi. Na območju se nahaja znan samostan v Studenicah, prav tako obstajajo muzeji in galerija v okviru gradu ter številne cerkve.

Tako kot naravne vrednote tudi kulturna dediščina na območju LAS ni ustrezno vključena v turistično ponudbo, čeprav predstavlja pomemben del avtentičnosti območja in s tem turistične ponudbe. Kulturna in naravna dediščina ponujata številne možnosti za razvoj turizma predvsem na osnovi mreženja naravne in kulturne dediščine ter tradicij območja z gostinsko turistično ponudbo, ki pa glede na danosti niso izkoriščene v zadostni meri. Uspešna valorizacija kulturne dediščine zahteva njeno povezovanje z živo kulturo in prireditvami.

5.1.4 Stanje infrastrukture in opremljenost z osnovnimi storitvami

5.1.4.1 Prometna infrastruktura

Cestna infrastruktura predstavlja enega od temeljnih pogojev za učinkovit potek gospodarskih dejavnosti in posredno s tem tudi za poselitev za to primernih območij občin. Območje LAS kot celota ima **ugodno prometno lego**, ki jo vzpostavljata avtocestna in železniška povezava, ki krepi njeno prometno dostopnost in s tem izboljšujeta privlačnost za njeno globalno povezovanje in pospeševanje razvoja na področju gospodarstva. Nekoliko slabšo dostopnost beleži občina Makole, ki je bolj oddaljena od avtoceste in železnice.

5.1.4.2 Komunalna infrastruktura

Na območju občine Slovenska Bistrica obratujeta dve čistilni napravi, in sicer v mestu Slovenska Bistrica in v naselju Pragersko. Na območju občine Poljčane delujeta dve rastlinski čistilni napravi,

Krasna in Podboč, v občini Makole pa je zgrajena čistilna naprava za naselje Makole. Na območju občine Rače - Fram obratujejo tri čistilne naprave, in sicer v naseljih Rače, Podova in Sp. Gorica.

V Slovenski Bistrici je kanalizacijsko omrežje grajeno kot mešani sistem odvajanja fekalnih, meteornih in zalednih voda. Obstoječi sistem je bil zaradi prevladujočega mešanega tipa sistema kanalizacije dograjen z zadrževalnimi bazeni deževnih voda in razbremenilniki. V sistema odvajanja in čiščenja odpadnih komunalnih in padavinskih voda je trenutno vključenih približno 70 odstotkov mesta Slovenska Bistrica. V delu naselja Rače je kanalizacijsko omrežje grajeno kot mešani sistem odvajanja fekalnih in meteornih voda, kjer je sistem dograjen z razbremenilniki, na ostalih območjih pa je vzpostavljen ločen sistem odvajanja fekalnih voda. V sistem odvajanja in čiščenja odpadnih komunalnih in padavinskih voda je trenutno vključenih približno 76% odstotkov gospodinjstev.

Oskrba z vodo

Na območju občin Slovenska Bistrica in Makole upravlja vodovodni sistem Komunala Slovenska Bistrica, d.o.o., na območju občine Poljčane OKP Rogaška Slatina, na celotnem območju občine Rače - Fram pa oskrbo s pitno vodo upravljata Režijski obrat občine Rače - Fram in javno podjetje Komunala Slovenska Bistrica, d.o.o.

Občini Makole in Poljčane sta pristopili k izvedbi skupnega projekta Oskrba s pitno vodo v porečju Dravinje – 3. sklop, ki bo zagotovil dolgoročno varno oskrbo s pitno vodo. Območje LAS se oskrbuje s pitno vodo iz šestih večjih vodnih virov.

Odpadki

Na območju LAS izvajata javno službo ravnanja z odpadki komunalni podjetji Komunala Slovenska Bistrica, d.o.o. ter Snaga, d.o.o. iz Maribora. Odvoz odpadkov je organiziran v vseh občinah območja. Odraža se trend naraščanja količine odpadkov in boljši izkoristek ločenega zbiranja odpadkov. V juniju 2015 so na Pragerskem odprli Regijski center za ravnanje z odpadki II. reda Štajerske regije, ki pokriva potrebe za približno 64.000 prebivalcev, čeprav kapacitete zadostujejo tudi za širše območje.

5.1.4.3 Informacijsko komunikacijska infrastruktura

Širokopasovna infrastruktura je pomemben dejavnik razvoja in omogoča povezanost posameznih krajev znotraj določenega območja in širše. Za območje LAS velja, da je v večjih krajih oziroma občinskih središčih telekomunikacijsko omrežje dobro razvito. Še vedno pa v določenih odročnih predelih, v katerih ni razvitega gospodarstva in turističnih dejavnosti, ni širokopasovnega dostopa do interneta in je prisotna pomanjkljiva pokritost s signalom mobilne telefonije. Območje LAS s telekomunikacijskimi storitvami pokrivajo pet operaterjev:

- Telekom Slovenije, d. d.,
- T-2, d. o. o.,
- Telemach d.o.o.,
- AMIS in
- Kabel TV, d. o. o.

Na območju občine Makole ni omrežja kableske televizije ali kakršnekoli oblike prosto dostopnega javnega brezžičnega širokopasovnega omrežja. Na področju mobilne tehnologije in sorodnih storitev pokrivata dano območje s svojimi oddajniki operaterja Mobitel, d. d., in Simobil, d. d. Območje je dokaj dobro pokrito z GSM signalom in nekoliko slabše z UMTS/HSDPA signalom.

5.1.4.4 Turistična in športna infrastruktura

Zaradi geografskih značilnosti in ohranjene narave, je območje izredno primerno za **kolesarjenje, pohodništvo, ježo in druge aktivnosti**. Na določenih področjih že obstajajo urejene poti, na nekaterih jih je potrebno še urediti. Za celotno področje pa velja nadgradnja obstoječih poti in njihova vključitev v skupni produkt.

Kolesarske poti predstavljajo poseben segment športne turistične infrastrukture, za katerega je značilna specifična in zahtevna infrastruktura. Na območju LAS je trasiranih 9 kolesarski poti, ki temeljijo na športno-rekreativni turistični ponudbi. Ob poteh so postavljene smerne table za ogled naravnih in kulturnih znamenitosti. Po pobočju Pohorja med Mariborom in Slovenj Gradcem poteka kolesarska transverzala, občini Rače – Fram in Slovenska Bistrica pa sta vključeni tudi v sistem daljinske kolesarske povezave EuroVelo, ki povezuje Baltiško morje z Jadranskim.

Na območju LAS so trasirane **številne pohodne, učne, gozdne in druge tematske poti**, ki potekajo večinoma na območju Pohorja, Boča, KP Rački ribniki, nekatere pa tudi na območju Haloz. Potekajo v naravnem okolju in nudijo možnost spoznavanja številnih rastlinskih in živalskih vrst, ohranjenih spomenikov naravne in kulturne dediščine, kakor tudi umetniških del (Forma viva Makole). Skrbniki

poti so planinska, turistična in druga društva. **Potreben je nadaljnji razvoj in širitev tematskih poti ter vključitev v turistično ponudbo.**

Med posebne tematske poti, ki temeljijo na vinogradniški in kulinarčni ponudbi, spadajo **Vinsko turistične ceste**, ki so odlična dopolnitev primarni turistični ponudbi in vir za oblikovanje integralnih turističnih produktov. V zadnjem obdobju se pri oblikovanju ponudbe kot povezovalni člen pojavlja tudi vino Ritoznojčan PTP, ki je že v zgodovini igral pomembno vlogo pri promociji območja, nato pa skoraj utonil v pozabo. Od leta 2014 je vino zaščiteno z oznako PTP (priznana tradicionalno poimenovanje). Na obstoječem omrežju cest v vinorodnih območjih vseh štirih občin potekata dve vinsko turistični cesti:

- Podpohorska vinsko-turistična cesta (VTC 17), ki povezuje občine in kraje od Ruš, Maribora (Meranovo), Hoče – Slivnica, Rače – Fram, Slovenska Bistrica (Bukovec, Ritoznoj, Kovača vas, Vinarje), Oplotnica, Slovenske Konjice in Zreče.
- Haloška vinska cesta (VTC 11), ki vodi od Poljčan čez Makole, Janški Vrh, Gorco, Podlehnik, Majski in Turški vrh, skozi Hrastovec do Zavrča.

Vinsko turistični cesti povezujeta vinotoče, kmetije, ki se ukvarjajo z gostinsko in turistično dejavnostjo ter naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti območja. **Opredeljen segment turistične ponudbe je razvit, vendar pa ga je potrebno še aktivneje vključevati in integrirati v integralne turistične proizvode.**

Osrednji turistični rekreacijski center na območju in hkrati **smučarsko središče** je RTC Jakec Trije kralji na Pohorju, ki je 16 km oddaljen od Slovenske Bistrice in leži na nmv 1200 – 1347 m. Opremljeno je z dvema vlečnicama, ki zmoreta prepeljati 1700 smučarjev na uro. Dve smučarski progi sta dolgi 1 km, dve pa 500 m, urejena je tudi 4 km dolga tekaška proga. Smučišča pozimi dodatno zasnežujejo. Na območju centra je urejen družinski hotel Jakec, kjer večji del kulinarčne ponudbe obsegajo lokalne jedi.

Na Pragerskem se nahaja odprto **Olimpijsko strelišče Gaj**, ki velja za največje in najmodernejšo strelišče za tekmovanja v olimpijskem trapu, dvojnem trapu in skeetu.

Na celotnem območju je možen tudi **športni ribolov**, ki poteka na pohorskih potokih, reki Dravinji, ribnikih, možen pa je tudi na območju Črnega jezera na Pohorju. Na območju je urejen velik **športni park** (v Slovenski Bistrici), ki obsega notranje in zunanje športne objekte, primerne za treninge in velike športne prireditve, mednarodnega značaja in to za različne oblike športa. Poleg tega se na celotnem območju nahajajo tudi **drugi športni objekti** - telovadnice, stadioni, športna igrišča, plezalne stene (večji sta v Slovenski Bistrici in Framu), naravna plezališča (Pohorje, Boč), vzletišča za jadralno padalstvo (Štatenberg, Trije kralji na Pohorju)...

Športno-turistična infrastruktura se v manjši meri že vključuje v turistično ponudbo. V bodoče bi jo bilo potrebno nadgraditi, jo opremiti in obogatiti z infrastrukturnimi in drugimi elementi, nato pa jo povezati še z ostalimi lokalnimi potenciali in jo obiskovalcem in porabnikom ponuditi kot celovit produkt.

5.1.4.5 Kulturna infrastruktura

Za območje LAS je značilna tudi izredno bogata nesnovna kulturna dediščina, v katero uvrščamo praznovanja, običaje, uprizoritveno umetnost, glasbeno, pesemsko in folklorno izročilo, tradicionalna znanja.

Za področje ohranjanja tega dela kulturne dediščine na območju vseh štirih občin delujejo različne organizacije, zavodi in društva, med katerimi gre izpostaviti predvsem *Zavod za kulturo Slovenska Bistrica*, ki je pomemben akter razvoja na področju kulture in kulturne dediščine, saj na večjem območju LAS skrbi za obnovo naravnih znamenitosti ter kulturnih in zgodovinskih spomenikov. Zavod se ukvarja z muzejsko in razstavno – galerijsko dejavnostjo, organizacijo kulturnih in drugih javnih prireditev, izvaja pedagoško in založniško dejavnostjo, povezuje pa se tudi z različnimi drugimi izvajalci kulture. Je upravitelj Bistriškega gradu, ki velja za osrednji kulturni center na območju LAS, ki skupaj z grajskim parkom tvori prvovrstno spomeniško celoto.

Ob številnih stalnih razstavah in muzejski dejavnosti, ki je urejena v Bistriškem gradu, se le-te razpršeno pojavlja po celotnem območju LAS. Gre za manjše zbirke, urejene na območju zgodovinsko-memorialnih spomenikov, zasebne muzejske zbirke in stalne razstave (starodobna vozila, stari šivalni stroji, etnološke zbirke, železniški eksponati...). Tako v mestu, kot tudi večjih krajih, so urejeni tudi galerijski prostori, namenjeni razstavam umetniških del.

Na področju **knjižnične dejavnosti** na območju LAS deluje ena splošno-izobraževalna knjižnica - Knjižnica Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica. Osrednja knjižnica je v Slovenski Bistrici, njene izpostave pa v Poljčanah, Makolah, na Pragerskem, na Tinju in na Keblju. V vseh enotah imajo uporabniki enakopraven dostop do knjižničnega gradiva in informacij. Knjižnična dejavnost je razvita tudi na osnovnih šolah in na srednji šoli Slovenska Bistrica. V krajih, kjer knjižnična dejavnost ni razvita, oskrbuje občane z organizirano mrežo bibliobusnih postajališč po pogodbi z bibliobusom Mariborske knjižnice in premično zbirko potujoče knjižnice za posebne skupine uporabnikov – dom ostarelih (Dom dr. Jožeta Potrča Poljčane). Za področje občine Rače – Fram opravlja knjižnično dejavnost Mariborska knjižnica.

Ljubiteljska kulturna dejavnost je na območju LAS zelo razvita in ima že dolgo tradicijo, zlasti na področju ohranjanja kulturne identitete. Najpomembnejša funkcija kulturnega ljubiteljstva pa je, ob ohranjanju ljudskega izročila, prav gotovo kvalitetno preživljanje prostega časa, torej razvijanje družbenega življenja ob kulturnem udejstvovanju. Po podatkih registra društev (mrrsp.gov.si), na območju LAS deluje 56 kulturnih društev, v katerih delujejo različne sekcije, nekatera društva pa so povezana tudi v zveze kulturnih društev: Zveza kulturnih društev občin Makole, Poljčane in Slovenska Bistrica, Zveza Svobode Slovenska Bistrica, Twirling zveza Slovenije. V delovanje društev, ki spodbujajo kulturno ustvarjalnost, razvijajo vzgojo in izobraževanje o kulturi ter varujejo kulturne vrednote ljudskega izročila v lokalnem prostoru, se vključuje veliko število prebivalcev območja LAS. Največ društev se ukvarja z vokalno glasbeno dejavnostjo, ki je že po tradiciji doma med slovenskim prebivalstvom, gledališko in lutkovno, pa tudi folklorno dejavnostjo. Društva se srečujejo s problemom pomanjkanja prostora in financ za svoje delovanje in prirejanja prireditev višje kakovosti, kar otežuje njihovo delo in kulturno življenje po vaseh.

V Slovenski Bistrici ima svojo območno izpostavo tudi *Javni sklad RS za kulturne dejavnosti* kot osrednja slovenska organizacija, ki organizira ljubiteljsko kulturno dejavnost na nivoju države in nudi podporo kulturnim dejavnostim na območju.

K ohranjanju kulturne dediščine lokalnega in širšega okolja pomembno prispeva tudi *Center domačih in umetnostnih obrti oz. Rokodelska zadruga*, katere dejavnost temelji na tradicionalni domači obrti in razvoju umetnostnih obrti. S svojimi aktivnostmi spodbuja tudi k večji kakovosti rokodelskih izdelkov, k njihovi širši promociji in prenosu znanj na mlajše generacije.

5.1.4.6 Energetska infrastruktura

Področje energetike, energetske infrastrukture in delovanje v smeri učinkovite rabe energije in obnovljivih virov energije, obravnavajo dokumenti Lokalni energetski koncept (LEK). Temeljni namen izvajanja lokalne energetske politike je zagotoviti trajnostno ravnanje z energijo (podnebno sprejemljivost, zanesljivost ter konkurenčnost).

Oskrba z električno energijo gospodinjstev je nemotena tako v mestu kot na podeželju. Odprti trg električne energije pa je znatno vplival na konkurenčnost ponudbe električne energije, kar številni naročniki s pridom izkoriščajo. Raba električne energije v gospodinjstvih območja LAS predstavlja 23% celotne rabe. Ostali delež predstavlja raba poslovnih odjemalcev, pri katerih večino energije porabijo industrijski obrati. Majhen del rabe električne energije predstavlja javna razsvetljava in sicer 0,5%.

V zadnjih letih so močno v porastu drugi obnovljivi viri energije tudi v mestnih naseljih. Povečuje se delež kurilnih naprav na lesno biomaso, predvsem lesne pelete, ki so dobra alternativa tekočim gorivom in UNP-ju. Največji delež novo instaliranih ogrevalnih naprav pa predstavlja vgradnja toplotnih črpalk za centralno ogrevanje stanovanjskih stavb. Cilji občin območja LAS, izhajajoč iz LEK, so zmanjšanje skupne porabe energije v javnih objektih, gospodinjstvih, industriji in javni razsvetljavi, povečanje izrabe lokalnih obnovljivih virov energije, zagotavljanje visokega deleža OVE v končni rabi energije, zmanjšanje izpustov emisij ter zagotovitev deležev OVE v prometu, skladno s sprejetimi kvantitativnimi merili do leta 2022.

5.1.4.7 Opremljenost z osnovnimi storitvami

a) Predšolska vzgoja in izobraževanje

V občini Slovenska Bistrica deluje javni zavod Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica (14 enot na 22 lokacijah v 50 oddelkih) in zasebni vrtec s koncesijo - Zavod sv. Jerneja - vrtec Blaže in Nežica Slovenska Bistrica (4 oddelki) ter vrtci na osnovnih šolah - OŠ Črešnjevca (3 enote v 5 oddelkih), OŠ Laporje (4 oddelki) in OŠ Šmartno (1 oddelek). Lokacije enot vrtca Otona Župančiča Slovenska Bistrica se nahajajo tudi na območju občine Poljčane in Makole. Sedež zavoda je v Slovenski Bistrici,

kjer deluje uprava s službami, ki opravlja skupne naloge za vse vrtce. V občini Rače - Fram pod okriljem osnovne šole Rače deluje vrtec Rače z 8 oddelki, pod okriljem osnovne šole Fram pa vrtec Fram s 7 oddelki.

Na območju LAS deluje 16 osnovnih šol, od tega 12 osnovnih šol na območju občine Slovenska Bistrica, 2 osnovni šoli na območju občine Rače - Fram, občini Makole in Poljčane pa imata vsaka po eno osnovno šolo. V občini Slovenska Bistrica srednješolsko izobraževanje izvaja Srednja šola Slovenska Bistrica, kjer se izvajajo 4 programi izobraževanja (gimnazija, ekonomski tehnik, ekonomski tehnik - poklicno tehnični program in trgovec). Srednješolske programe za pridobitev izobrazbe izvaja tudi Ljudska univerza Slovenska Bistrica (strojni in ekonomski tehnik ter trgovec). Lokalno andragoško središče nudi pestro paleto formalnih in neformalnih programov izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja, med katerimi prevladujejo jezikovni in računalniški programi, ter splošno-izobraževalni programi za vse generacije. Na Ljudski univerzi Slovenska Bistrica svetujejo, informirajo in posredujejo pri vpisu v višje in visokošolske programe (ekonomist, organizator socialne mreže, logistično inženirstvo, gradbeništvo), ki omogočajo študij na daljavo.

Splošnoizobraževalne knjižnične dejavnosti

Na območju LAS že vrsto let deluje splošna javna knjižnica Josipa Vošnjaka, namenjena za izobraževanje, informiranje in kulturno razvedrilo občanov. S svojim knjižničnim fondom oskrbuje poleg osrednje knjižnice v Slovenski Bistrici tudi ostale enote na območju LAS. Za večjo bralno osveščenost in bralno kulturo skrbi tudi Bibliobus, območje občine Rače – Fram pa pokriva Mariborska knjižnica.

b) Zdravstvo in socialna infrastruktura

Dostopnost do osnovnih zdravstvenih storitev je zagotovljena, saj zdravstveno in zobozdravstveno oskrbo prebivalcem na območju občin nudita javni zavod Zdravstveni dom Slovenska Bistrica in Zdravstveni dom dr. Adolfa Drolca Maribor. Storitve so prebivalcem dostopne med tednom v okviru rednih ambulant, prav tako vzporedno poteka tudi nujna medicinska pomoč. Med vikendi, prazniki in ponoči je organizirano delovanje ambulante za nujno medicinsko pomoč. V okviru zdravstvenih domov delujejo:

- službe splošne ambulante (splošne ambulante, fizioterapija, fiziater, RTG, ultrazvok, nevrolog, okulist, dispanzer medicine dela, prometa in športa),
- služba varstva žensk, otrok in mladine (otroški dispanzer, dispanzer za žene, dispanzer za psihohigieno ter razvojna ambulanta),
- ostale službe (zobozdravstvena služba, reševalna služba, patronažna služba, uprava).

Center za socialno delo

Na območju delujeta Center za socialno delo Slovenska Bistrica in Center za socialno delo Maribor, ki opravljata storitve socialnega varstva v okviru mreže javne službe na celotnem območju LAS. Preko javnih pooblastil nudita pomoč posameznikom, družinam in posebnim skupinam prebivalstva pri iskanju poti iz stisk in težav ter zagotavljata storitve in ukrepe za preprečevanje ter odpravljanje stisk in težav posameznikov, družin in posebnih skupin ljudi, ki potrebujejo pomoč, ki je v skladu z državnimi zakoni in predpisi.

Dom za ostarele

Na območju LAS deluje dom dr. Jožeta Potrča, katerega ustanoviteljica je Republika Slovenija, ustanoviteljske pravice pa izvaja Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Dom sodi med največje tovrstne zavode v državi. Največ stanovalcev je iz občin Slovenska Bistrica, Poljčane, Makole in Oplotnica, veliko pa jih prihaja tudi iz Maribora, Šentjurja in Šmarja pri Jelšah. Svoj dom pri njih najdejo tudi stanovalci iz drugih krajev Slovenije. Po skoraj desetletju truda in prizadevanj Občine Slovenska Bistrica in Doma dr. Jožeta Potrča Poljčane so se 1.12.2013 končno odprla vrata težko pričakovanega doma starejših v Slovenski Bistrici. Dom deluje kot dislocirana enota poljčanskega doma in sprejme 124 stanovalcev, od katerih se jih je 65 postopoma preselilo iz poljčanskega doma v svoj domači kraj. Končna kapaciteta Doma dr. Jožeta Potrča Poljčane po odprtju enote v Slovenski Bistrici je 354 mest, od tega 230 v Poljčanah in 124 v Slovenki Bistrici.

Ostale strokovne institucije

V Slovenski Bistrici delujejo Varstveno delovni center Polž (VDC), katerega osnovni namen je omogočanje aktivnega življenja, delovnega udejstvovanja, razvijanje optimalne samostojnosti ter možnost samoodločanja odraslih oseb z motnjo v duševnem in telesnem razvoju, Osnovna šola Minke Namestnik - Sonje, s prilagojenim in posebnim programom ter Center za starejše Metulj, ki za svoje uporabnike pripravlja številne stalne in posebne aktivnosti.

V kraju Pragersko (občina Slovenska Bistrica) deluje **bivalna skupnost Mariborskega društva za cerebralno paralizo Sonček**, katere cilj je zagotavljanje možnosti za neodvisno in samostojno

življenje oseb s cerebralno paralizo. Na območju LAS deluje tudi **Prostovoljski center za vse generacije**. Gre za projekt Ljudske univerze Slovenska Bistrica, ki ga je podprla lokalna skupnost. Njegove storitve in infrastruktura so brezplačno na voljo, tako javnemu sektorju, kakor tudi zasebnikom, nevladnim organizacijam in posameznikom – prostovoljcem, z namenom spodbujanja aktivnega državljanstva, participacije in socialne vključenosti. Njegovo delovanje je popolnoma neprofitno, leto po vzpostavitvi pa beleži 115 izvedenih dejavnosti in preko 55 udeležencev.

5.1.5 Opis stanja okolja

Za območje LAS je značilna ohranjena narava, bogata z gozdovi, vodami in ohranjenimi naravnimi habitati. Reliefno razgibano območje obsega visoke in strme lege, gričevja in doline, zaradi česar daje različne možnosti za kmetijske dejavnosti na relativno majhnem območju. Široka pobočja so v večini pokrita z gozdom, za ravnino pa je značilna intenzivna kmetijska raba, koncentracija prebivalstva in razvitejša infrastruktura. Hkrati se na ravninskem delu prepletajo vodovarstvena območja. Razgibanost reliefa pogojuje specifično strukturo rabe zemljišč, ki se kaže v prevladujočem deležu gozdov in predvsem pestro naravno in biološko raznovrstnost ter bogastvo voda, kar se med drugim odraža tudi v precejšnjem deležu ekološko pomembnih območij ozemlja v omrežju Nature 2000, zavarovanih območjih in raznovrstnosti naravnih vrednot. Ocena kemijskega stanja v okviru monitoringa vodnih virov kaže dobro kemijsko stanje vodotokov in ne kaže na kakršnokoli onesnaženost vodnih virov.

Obseg in razporeditev naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij in zavarovanih območij Natura 2000, narekujejo strategijo razvoja, ki bo v največji možni meri upoštevala načela sonaravnosti in trajnostnega razvoja (sonaravno kmetovanje, ekoturizem, ohranjanje naravnih virov). Pozornost moramo usmeriti predvsem k nadaljnji skrbi za okolje in ohranjanju ter dodajanju vrednosti trajnostne rabe naravnih virov. Stanje zraka in onesnaženosti zraka s prašnimi delci ni problematično. S prizadevanji v smeri učinkovite rabe energije, uporabe obnovljivih virov energije in krepitve trajnostne mobilnosti z uporabo okolju prijaznih oblik transporta, si bomo prizadevali za ohranjanje in morebitno izboljšanje čistosti zraka.

5.2 Gospodarski položaj območja LAS

Gospodarstvo na območju LAS je dokaj stabilno, saj tukaj deluje kar nekaj večjih uspešnih podjetij in veliko število manjših podjetij in obrtnikov. Območje ima dovolj naravnih bogastev in delovne sile, ki zadoščajo za aktiviranje nove proizvodnje. Na gospodarskem področju prevladuje lesno predelovalna industrija, proizvodnja kovinskih izdelkov (aluminij) ter živilsko predelovalna industrija. Izrednega pomena za občino je kmetijstvo, saj skoraj polovico celotnega ozemlja pokrivajo kmetijske površine.

Tabela 7: Število gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov območja LAS v letu 2014

Občina	Družbe			Samostojni podjetniki			Skupaj	
	število subjektov	zaposleni	čisti prihodki od prodaje v €	število subjektov	zaposleni	čisti prihodki od prodaje v €	število subjektov	zaposleni
Makole	15	106	5.655	50	26	3.072	65	132
Poljčane	69	498	39.866	135	97	11.379	204	595
Rače - Fram	139	451	48.030	234	177	18.890	373	628
Slovenska Bistrica	576	3.709	1.014.779	905	570	74.028	1.481	4.279
Skupaj	799	4.764	1.108.330	1.324	870	107.369	2.123	5.634

VIR: AJPES Maribor

5.2.1 Opis glavnih gospodarskih dejavnosti na območju LAS

Na območju LAS je po podatkih AJPES konec leta 2014 delovalo 799 gospodarskih družb in 1.324 samostojnih podjetnikov posameznikov. Prevladujejo mikro in mala podjetja. Med dejavnostmi prevladujejo trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (20 %), sledi predelovalna dejavnost (15 %) in gradbeništvo (15 %) ter strokovne znanstvene in tehnične dejavnosti (14 %). Preostale poslovne dejavnosti so zastopane v manjšem odstotku. V predelovalni dejavnosti prevladuje predelava lesa, proizvodnja kovinskih izdelkov – aluminij ter živilsko predelovalna dejavnost.

5.2.1.1 Podjetništvo

Podjetništvo je eden najpomembnejših dejavnikov gospodarskega razvoja. Še posebej odločilno vlogo igra danes, ko se svet nahaja v gospodarski krizi, pri čemer lahko mikro, mala in srednje velika podjetja odigrajo pomembno vlogo. Njihov prispevek se kaže v ustvarjanju novih zaposlitev, v ustvarjanju inovacij in ohranjanju kreativne množice prebivalcev. Bogato industrijsko zaledje ima predvsem občina Slovenska Bistrica, ki ima razvito kovinsko-predelovalno, gradbeno, živilsko, lesno-predelovalno in metalurško industrijo.

Na področju podjetništva velja omeniti projekt Tehno potica, ki predstavlja sodelovalno skupino na področju novih tehnologij, inovacij, marketinga, ustvarjanja nove vrednosti. Nastala je z namenom združevanja posameznikov, ki jih zanimajo nove tehnologije, nenehne spremembe, oblikovanje, inovacije, nenehno učenje, sodelovanje, modeli, procesi, internet, mobilnost.

Vse bolj pomemben in v prihodnost usmerjen segment podjetništva postaja socialno podjetništvo. Na območju LAS obstajajo pravni subjekti, ki delujejo v skladu z načeli socialnega podjetništva, registrirana socialna podjetja pa so zgolj tri, kar predstavlja razvojni izziv v predmetnem programskem obdobju.

Razvojno informacijski center skrbi za izvedbo podpornih storitev za razvoj in obstoj podjetništva na območju (točka VEM), in sicer s storitvami podjetniškega svetovanja, izvajanja postopkov registracij in sprememb podjetij, animacijskimi in izobraževalnimi delavnicami in podobno. Na območju LAS deluje tudi Območna obrtno-podjetniška zbornica.

5.2.1.2 Kmetijstvo

Kmetijstvo je na celotnem obravnavanem področju zelo pomembna gospodarska panoga, ki zagotavlja številna delovna mesta. Njegova pomembna vloga se kaže, tako v pridelovanju hrane, kot tudi v ohranjanju kulturne krajine. Sooča se s problemom **nizke produktivnosti** in s procesi prestrukturiranja. Vzroki nizke produktivnosti kmetijstva so zlasti v **slabi zemljiški in posestni strukturi, nizki stopnji profesionalizacije ter razmeroma nizki delovni intenzivnosti** in še bi lahko naštevali. Nadaljuje se trend zmanjševanja kmetij ob hkratni zmerni koncentraciji kmetijske proizvodnje (pada število manjših kmetij in raste število večjih).

Opomba: Zadnji popis kmetijstva je bil opravljen v letu 2010, zato se tudi podatki v tabelah o stanju kmetijstva na območju LAS nanašajo na leto 2010

Tabela 8: Kmetijska gospodarstva območja LAS, 2010

	Območje LAS
Število kmetijskih gospodarstev	1.605
Vsa zemljišča v uporabi (ha)	21.978
Kmetijska zemljišča v uporabi (ha)	13.954
Število GVŽ	16.552
Število družinskih članov na družinskih kmetijah	5.525

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis kmetijstva 2010

Od 4.720 kmetij v letu 1981 je po podatkih popisa 2010 na območju občin le še 1605 kmetij. **Upad** kmetijskih gospodarstev je tako kot drugod po Sloveniji pričakovan. Kmetijska proizvodnja se koncentrira. Kmetije območja, popisane v okviru popisa kmetijstva 2010, so imele skupaj v uporabi 21.978 ha zemljišč. V strukturi rabe zemljišč prevladujejo kmetijska zemljišča. Le-ta na družinskih kmetijah predstavljajo dobro polovico vseh zemljišč v uporabi. Preračunano na enoto kmetije, imajo družinske kmetije v uporabi povprečno 8,7 ha kmetijskih zemljišč. V velikostni strukturi prevladujejo družinske kmetije z 2 do 5 ha kmetijskih zemljišč v uporabi, kar nakazuje na **majhnost kmetij in razdrobljenost kmetijskih površin**. Negativne vplive na konkurenčnost kmetijstva na območju LAS predstavlja odvisnost pridelave od naravnih razmer. Podnebne spremembe in vse pogostejši pojav daljših sušnih obdobj ter pojavi neviht s točo povzročajo velik izpad dohodkov v kmetijstvu.

Tabela 9: Kmetijska gospodarstva po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi (ha), 2010

Območje LAS	Skupaj	Velikostni razred kmetijskih zemljišč v uporabi			
		0<2	2<5	5<10	>=10
Število kmetij	1.599	400	520	338	341
Delež	100	25,01	32,52	21,14	21,33

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis kmetijstva 2010, www.stat.si

Po strukturi rabe kmetijskih zemljišč v uporabi zavzemajo travniki in pašniki več kot 60 odstotkov zemljišč, njive pa le slabih 30 odstotkov, tretja najpomembnejša oblika rabe kmetijske zemlje so vinogradi. S pridelavo krme na travinju se ukvarja 93 odstotkov kmetij območja. Kvalitetna krma s travnih površin je najuspešnejša za rejo prežvekovalcev. Po podatkih Statističnega urada RS je bilo v letu 2001 na območju občin območja LAS 5.893 ha pašnikov in travnikov, v letu 2010 pa po podatkih popisa kmetijstva 6.588 ha. Površina travinja na kmetijo znaša 4,7 ha. Del teh površin spada v kategorijo absolutnih travnatih površin, kjer strojna obdelava ni možna in so namenjena izključno paši. Gre za ekstenzivno rabo z izredno nizkimi pridelki. Za območje je značilna **nizka intenzivnost in neustrezna raba travinja**. Velik problem predstavljajo travniki in pašniki v zaraščanju.

Tabela 10: Raba kmetijskih zemljišč v uporabi, 2010

	Skupaj		Njive		Trajni travniki in pašniki		Trajni nasadi		Vinogradi		Sadovnjaki in oljčniki	
	Št. kmetij	ha	Št. kmetij	ha	Št. kmetij	ha	Št. kmetij	ha	Št. kmetij	ha	Št. kmetij	ha
Makole	192	891	173	242	182	614	123	35	113	27	28	7
Poljčane	172	844	154	174	157	627	107	43	95	32	31	11
Rače - Fram	240	2.012	205	1.128	164	826	67	58	40	25	41	33
Slov. Bistrica	995	10.207	874	5.175	896	4.521	484	512	348	262	196	248
LAS skupaj	1.599	13.954	1.406	6.719	1.399	6.588	781	648	596	346	296	299
Slovenija	74.455	474.432	63.272	170.144	61.949	277.492	39.402	26.796	26.328	16.351	22.893	10.082

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis kmetijstva 2010, www.stat.si

V starostni sestavi gospodarjev na družinskih kmetijah prevladujejo starejši gospodarji. Po podatkih popisa kmetijstva je bila v letu 2010 več kot polovica gospodarjev na kmetijah starejših od 55 let, delež gospodarjev mlajših od 45 let znaša le 18 odstotkov.

Tabela 11: Starostna struktura gospodarjev na družinskih kmetijah na območju LAS, 2010

	2010	
	Število	Delež
Skupaj	1.535	100
25-35 let	7	0,46
35-45 let	276	17,98
45-55 let	440	28,66
55-65 let	385	25,08
>=65 let	427	27,82

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis kmetijstva 2010, www.stat.si

Gospodarji na družinskih kmetijah se, glede na doseženo raven šolske izobrazbe, močno razlikujejo od povprečja aktivnega prebivalstva območja. 36 odstotkov gospodarjev ima končano vsaj poklicno ali srednješolsko izobrazbo, 38 odstotkov gospodarjev pa le osnovno šolo ali je brez formalne izobrazbe.

Mlajši nosilci kmetij imajo v povprečju višjo stopnjo formalne izobrazbe in so tudi bolje usposobljeni za delo v kmetijstvu ter so se sposobni in pripravljeni učinkoviteje prilagajati tehnološkim spremembam in razmeram na trgu.

Tabela 12: Splošna in kmetijska izobrazba gospodarjev na družinskih kmetijah na območju LAS, 2010

Izobrazba	Število	Delež %
Gospodarji skupaj	1.601	100
Splošna izobrazba		
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska izobrazba	61	4
Osnovnošolska izobrazba	606	38
Nižja poklicna, srednja poklicna izobrazba	580	36
Srednješolska izobrazba	272	17
Višja, visoka strokovna, univerzitetna ali podiplomska izobrazba	82	5

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis kmetijstva 2010, www.stat.si

Živinoreja

Živinoreja je osrednja in najpomembnejša panoga kmetijstva območja LAS, saj je kar 91 odstotkov kmetij usmerjenih v živinorejo. Po podatkih popisa kmetijstva leta 2010 so na območju LAS skupno redili 16.552 glav velike živine (GVŽ).

Tabela 13: Kmetijska gospodarstva po številu GVŽ, 2010

Območje	Kmetijska gospod. z GVŽ	Skupaj GVŽ	Kmetijska gospod. z govedom	Skupaj govedo	Krave molznice	Krave dojlje	Kmetijska gospod. s prašiči	Skupaj prašiči
Območje LAS	1.605	16.552	956	17.713	4.279	2.343	882	6.629

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis kmetijstva 2010, www.stat.si

Naravne danosti ter velik delež travinja (65,1 %) v strukturi kmetijskih zemljišč narekujejo govedorejo kot prevladujočo kmetijsko panogo na območju LAS. Govedoreja se razvija v več smereh. Govedorejske kmetije se specializirajo v mlečno proizvodnjo, rejo krav dojlj in rejnic (Pohorje beef) ali pa pitajo mlado pitano govedo.

Bogato tradicijo ima tudi prašičereja, ki pa ne napreduje tako, kot bi si želeli. Prašičereja je druga najpomembnejša živinorejska usmeritev območja. Po podatkih popisa kmetijstva leta 2010 se je z rejo prašičev ukvarjalo 882 kmetij. Kmetije skupno redijo 6.629 prašičev. Povprečno kmetija, usmerjena v prašičerejo, redi 7,5 prašičev. Večina rejcev ima prašiče le za domačo porabo.

Z rejo krav se po podatkih popisa kmetijstva v letu 2010 ukvarja 1.740 kmetij. Med proizvodnimi usmeritvami prevladuje priraja mleka. V povprečju redijo 12,7 krav na kmetijo. Pri nas sta najmočnejše zastopani svetlo lisasta in črno bela pasma.

Ekološko kmetijstvo

Ekološko kmetijstvo je izjemno pomembno orodje, ki vsebuje potencial za sodelovanje pri istočasnem reševanju vrste problemov, povezanih s pridelavo hrane, okoljem, varstvom živali in razvojem podeželja. Zaradi povpraševanja potrošnikov po certificiranih eko živilih postajajo ekološka živila in kmetijstvo izjemno velika priložnost za pridelovalce. Po podatkih KSS Slovenska Bistrica in KGZ Maribor je na območju LAS 58 ekoloških kmetij (40 v občini Slovenska Bistrica, 11 v občini Rače Fram, 4 v občini Makole in 3 v občini Poljčane). Na večini kmetij v ekološki pridelavi prevladuje živinoreja (reja goveda - Pohorje beef), čeprav je največje povpraševanje potrošnikov po zelenjavi, sadju, medu, jajcih in nemesnih predelanih živilih (mlečni izdelki, kruh, moka). Del mesa se prodaja pod blagovno znamko Pohorje beef.

Gozdarstvo

Po površini, strukturi in kvaliteti gozdov je območje LAS med bogatejšimi in kot takšno predstavlja pomemben vir dohodka številnim kmetijam. Žagarstvo in lesnopredelovalna industrija sta na območju pomanjkljivo razviti, saj večino lesa zapusti območje v obliki surovine. Po podatkih Zavoda za gozdove je na območju LAS 19.518 ha gozdov, povprečni letni prirast območja je 8,8 m³.

Tabela 14: Gozdni fondi za leto 2014

Občina	Površina občine (ha)	Površina gozda (ha)	Lesna zaloga (m ³)	Prirastek (m ³)	Etat (m ³)	Lesna zaloga (povprečna) (m ³ /ha)	Prirastek (m ³ /ha)	Etat (m ³ /ha)
Makole	3.694	1.981	715.463	17.721	14.440	361	8,9	7,3
Poljčane	3.750	2.090	696.682	17.014	12.455	333	8,1	6,0
Rače - Fram	5.124	1.594	519.683	15.305	8.720	326	9,6	5,5
Slov. Bistrica	26.008	13.854	5.079.648	121.969	88.845	367	8,8	6,4
Skupaj	38.576	19.518	7.011.475	172.009	124.460	359	8,8	6,4

Vir: Zavod za gozdove Slovenije

V zadnjih letih se na Pohorju in obrobju Haloz pojavlja problem zaraščanja kmetijskih površin z gozdom. Nizke odkupne cene hlodovine v kombinaciji z majhnimi in povprečno velikimi posestmi ne dajejo zadostnih zaslužkov za normalno preživljanje družine. Razvoj dopolnilnih dejavnosti, vezanih na les, tako odpira možnosti za povečanje dohodka na kmetiji.

Dopolnilne dejavnosti na kmetiji

Po podatkih AJPES se na območju LAS ukvarja z dopolnilno dejavnostjo 117 kmetij. Po številčnosti izstopajo storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in orodji (čiščenje cest in vzdrževanje, storitve za rastlinsko pridelavo, žaganje in razrez lesa), turizem na kmetiji (turistične kmetije) in vrtnarstvo.

Tabela 15: Dopolnilne dejavnosti na kmetiji, 2014

Občina	Število kmetij	Delež (%)
Občina Makole	5	4
Občina Poljčane	8	7
Občina Rače - Fram	34	29
Občina Slovenska Bistrica	70	60
Skupaj	117	100

Vir: AJPES, www.ajpes.si

Vinogradništvo

Vinogradništvo na območju LAS ima bogato tradicijo. Prvi zapisi o vinogradništvu segajo v stari vek, v naših krajih so ga zasnovali Kelti, Rimljani pa so ga razširili in izboljšali. Kakovost vin tržnih pridelovalcev območja LAS je na visoki ravni, kar potrjujejo ocene vin s številnih ocenjevanj. Ponudba je pestra.

Po podatkih popisa kmetijstva se je v letu 2010 na območju LAS z vinogradništvom ukvarjalo 596 kmetij. Skupno so obdelovale 346 ha vinogradov. Vinogradniki se povezujejo v društva in zadruge. Za večjo prepoznavnost domačih vin je **potrebno več vlaganj v blagovne znamke ter iskanje novih oblik marketinške prodaje**. Od leta 2014 je tudi uradno zaščiteno vino **Ritoznojčan PTP**, s čimer je, že v preteklosti znano vino s tega območja, dobilo novo veljavo. Kot tako je postalo vezni člen vseh dogodkov, promocije in drugih aktivnosti s področja gastronomije. 12 vinogradnikov, ki se ukvarjajo s pridelavo omenjenega vina, je vključenih v Zadrugo konzorcij Ritoznojčan.

Ob presežni ponudbi vin na domačem trgu in nizkih prodajnih cenah v primerjavi s stroški pridelave, je možna **večja usmeritev v izvoz in razvoj novih načinov prodaje in zagotavljanja dohodkov**, kamor sodi tudi razvoj vinskega turizma. Primerna pridelava, ustrezno kletarjenje in trženje so pomembni za uspešno prodajo vina.

K vsemu naštetemu velja dodati še, da območje LAS poleg ostalih panog slovi tudi po čebelarstvu, ki mu posveča dobršno mero pozornosti ter s tem nadaljuje tradicijo.

5.2.1.3 Turizem

Turizem je danes ena izmed najhitreje rastočih gospodarskih panog na svetu, ki bo, po napovedih Svetovne turistične organizacije, do leta 2020 še naprej rasla. Povezuje številne druge gospodarske dejavnosti, pospešuje lokalni in regionalni razvoj, povečuje ekonomsko vrednost prostora z vidika naravnih vrednot in kulturne dediščine. Nudi zaposlitvene možnosti, zlasti mladim. Območje LAS ima v geografskem pogledu zelo ugodne naravne pogoje za razvoj turizma. Turistično območje vseh štirih občin, vključenih v LAS, pa prepletata tudi bogata naravna in kulturna dediščina, s številnimi še ohranjenimi naravnimi znamenitostmi ter kulturnimi in zgodovinskimi spomeniki.

Celotno območje je znano tudi po dobrih vinogradniških legah. Tukaj potekata dve vinsko-turistični cesti, Podpohorska vinsko-turistična cesta (VTC 17), ki poteka po vinorodnem območju občin Rače-Fram, Slovenska Bistrica in Poljčane in Haloška vinsko-turistična cesta (VTC 11), ki poteka po vinorodnem območju občin Makole in Poljčane. Vinsko turistični cesti povezujeta vinotoče, kmetije, ki se ukvarjajo z gostinsko in turistično dejavnostjo, ter naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti območja in kot takšni predstavljata pomemben segment turistične ponudbe območja.

Poleg omenjenega je za razvoj turizma na območju LAS zelo pomembna tudi geografska razgibanost in pestrost terena, ki omogoča najrazličnejše oblike športa in rekreacije v naravi. Na celotnem območju pa potekajo tudi številne kulturne, športne in druge tradicionalne prireditve, ki se bolj ali manj že vključujejo v turistično ponudbo. Aktivno vlogo pri razvoju turizma na območju imajo Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica (RIC), Razvojni center narave v Poljčanah, Medobčinska turistična zveza Slovenska Bistrica, v katero so včlanjena turistična društva občin Slovenska Bistrica, Makole in Poljčane, Turistično društvo Fram. Pomemben akter pri razvoju turizma območja je Turistično informativni center Slovenska Bistrica (TIC), ki deluje v okviru RIC Slovenska Bistrica in s svojimi storitvami promocije, informiranja, organiziranja prireditev ter izvajanja projektov na področju turizma pokriva večino območja LAS.

Število obiskov in nočitev

Po podatkih Statističnega urada RS je območje LAS leta 2014 obiskalo 12.084 domačih in tujih turistov, ki so ustvarili 31.115 nočitev, kar predstavlja 0,33 odstotka vseh nočitev v Sloveniji (Uradni slovenski turistični informacijski portal, www.slovenia.info). V obdobju od 2012 do 2014 beležimo porast števila nočitev za slabih 5 odstotkov. Delež prenočitev tujih turistov na območju LAS znaša le 24 odstotkov in je dosti nižji od deleža tujih turistov na nacionalnem nivoju. Le-ta je v letu 2014 znašal 63,5 odstotkov. Število turistov je glede na leto 2012 naraslo za približno 5,7 odstotkov.

Tabela 16: Število turistov in nočitev na območju LAS, 2014

LETO	Število turistov		
	Skupaj	Domači	Tuji
2012	11.426	8.055	3.371
2013	12.215	9.054	3.161
2014	12.084	8.426	3.658
Število nočitev			
2012	29.647	21.256	8.391
2013	30.746	24.026	6.720
2014	31.115	23.648	7.467

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, www.stat.si

Največ nočitvenih kapacitet nudijo hoteli, kakor tudi planinski domovi in kočje, ki se nahajajo na področju Pohorja. Najpomembnejši nosilec turistične dejavnosti na območju LAS je zimsko športno-rekreacijsko središče RTC Trije kralji – Penzion Jakec, ki nudi tudi največ ležišč. V zadnjih letih, razen odprtja mladinskega hotela, tudi edinega na tem območju, ne beležimo pomembnega povečanja prenočitvenih zmogljivosti. Posebej nezadovoljivo stanje na področju turističnih kapacitet je na podeželju, v izjemnih krajinskih in dediščinskih območjih, kar zmanjšuje konkurenčnost turističnega gospodarstva na področju raznovrstnosti, kvalitete in zmogljivosti. Vzroke za takšno stanje lahko najdemo v številnih administrativnih ovirah, pomanjkanju kakovostnega svetovanja, pomanjkanju finančnih sredstev in drugo.

Po podatkih TIC Slovenska Bistrica in Občine Rače – Fram, na območju LAS v turističnem gospodarstvu deluje okoli 121 poslovnih subjektov. Od tega je 22 prenočitvenih obratov (vključno s planinskimi domovi), 38 prehrabnih obratov (restavracije, gostilne...), 15 kmetij, ki se ukvarjajo s turizmom, 41 vinotočev in vinskih kleti ter 5 turističnih agencij. Turizem na območju LAS glede na temeljne kvantitativne kazalce beleži porast števila turistov (predvsem tujih) in porast števila nočitev, pri čemer gre za porast nočitev domačih gostov, medtem ko število nočitev tujih gostov upada. Ponudba nastanitvenih kapacitet je na nizki kakovostni ravni ter bolj ali manj stagnira.

Turizem na kmetiji

Turizem kot dopolnilna dejavnost na kmetijah, je na obravnavanem območju še zmeraj premalo razvit. Kmetije ne nudijo prenočitvenih kapacitet, ponudba je premajhna, odpiralnega časa največkrat ni. Vzrok za takšno stanje je tudi splošna razdrobljenost in nepovezanost turistične ponudbe, hkrati pa obstoječe danosti na območju, ki ne omogočajo nenehnega pretoka turistov.

Tabela 17: Turistične kmetije po občinah območja LAS, 2014

Občina	TURISTIČNE KMETIJE
Makole	Turistična kmetija Ačko
Poljčane	Turistična kmetija Zorin Turizem Lovrenčič
Rače - Fram	Turistična kmetija Štern - "Pri Kovačniku" Izletniška ekološka kmetija Uranjek - "Pri Baronu" Izletniška kmetija Papež
Slovenska Bistrica	Turistična kmetija Goričan Vila Platana Izletniška kmetija Jokl Turistična kmetija Janžič Gora pod Lipo Vinogradništvo Frešer Trajnostno kmetovanje Zorjan

Vir: www.tic-sb.si, www.race-fram.si

Turizem na kmetiji predstavlja dodatno oziroma dopolnilno dejavnost kmetijam. Gostje, ki prihajajo na kmetije, zahtevajo vedno več. Dober zrak in dobra hrana ter zanimiva in privlačna lokacija kmetije niso več dovolj.

Zaradi intenzivnega načina življenja se pojavljajo potrebe po aktivnem preživljanju prostega časa. Veliko možnosti za uresničitev želja po rekreaciji imajo predvsem kmetije v višje ležečih predelih Pohorja (osamljene kmetije) v bližini športnih centrov (smučišča, jezera ...). Naravne danosti pa ponujajo tudi druge možnosti aktivnega preživljanja: možnosti planinarjenja, jahanja, vožnje z gorskimi kolesi in drugo.

5.2.2 Stanje na področju gospodarstva

Pomemben dejavnik zaposlovanja ter ustvarjenega prihodka na območju LAS so mala in srednje velika podjetja, prav tako pa so bistvenega pomena za lokalni razvoj. Konec decembra 2014 je bilo na območju LAS registriranih 3.099 vseh poslovnih subjektov, od tega 918 gospodarskih družb in zadrug ter 1.484 samostojnih podjetnikov.

Tabela 18: Število poslovnih subjektov po pravno organizacijski obliki, stanje na dan 31.12.2014

Občina	Organizacijska oblika	Gospodarske družbe	Samostojni podjetniki	Pravne osebe javnega prava	Neprireditne organizacije	Društva	Druge fizične osebe, ki opravljajo registri	Zadruge
Makole		17	55	2	3	27	7	1
Poljčane		77	142	3	5	41	14	-
Rače - Fram		148	273	5	13	66	40	1
Slovenska Bistrica		662	1.014	37	66	256	112	12
Skupaj		904	1.484	47	87	390	173	14

Vir: AJPES, http://www.ajpes.si/doc/Registri/PRS/Porocila/posl_subj_obc_skup_31122014.pdf

Po podatkih Statističnega urada RS je v občinah Makole, Poljčane in Rače-Fram povprečna bruto plača za okoli četrtno nižja od slovenskega povprečja, v občini Slovenska Bistrica pa za okoli 10%. Od leta 2007 je največje zvišanje povprečne bruto plače zabeležila občina Makole in sicer za dobrih 44%, najnižje pa občina Rače-Fram, za dobrih 7%. V občinah Slovenska Bistrica in Poljčane je bilo povišanje približno enako slovenskemu povprečju, to je za okoli 16%.

Tabela 19: Povprečna mesečna bruto plača po občinah v letih 2007 in 2014

Občina	Povprečna mesečna bruto plača v €	
	2007H12	2014H12
Makole	815,20	1.178,56
Poljčane	993,86	1.162,21
Rače - Fram	1.136,17	1.219,96
Slovenska Bistrica	1.239,80	1.433,75
Slovenija	1.342,80	1.566,09

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Gospodarska dejavnost je zgoščena v Slovenski Bistrici in v Račah. V manjših naseljih, kot so Poljčane, Makole, Fram, Črešnjevce, Spodnja Polskava, Zgornja Polskava, Štatenberg in drugih, so manjši obrati, pomembni za zaposlovanje tamkajšnjega prebivalstva.

5.2.3 Stopnja brezposelnosti na območju LAS

Število delovno aktivnega prebivalstva je na območju LAS v letu 2014 znašalo 15.100. Delež zaposlenih delovno aktivnih prebivalcev je pod povprečjem Podravske regije (86,8 %) in tudi pod državnim povprečjem (88,2 %). Stopnja registrirane brezposelnosti na območju LAS je v letu 2014 znašala 13,3 % in je za 1,1 % nižja od povprečja podravske regije, slovensko povprečje pa presega za 0,2 %.

Tabela 20: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnja registrirane brezposelnosti na območju LAS v letu 2014

	2014		
	Delovno aktivno prebivalstvo po prebivališču - SKUPAJ	Registrirane brezposelne osebe	Stopnja registrirane brezposelnosti
Območje LAS	15.100	2.383	13,3
Podravska regija	119.013	20.061	14,4
Slovenija	797.792	120.109	13,1

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Stopnja registrirane brezposelnosti v občini Slovenska Bistrica se je v obdobju od leta 2007 do junija 2015 gibala med 9,4 % in 12,3 %. Od leta 2008 do leta 2013 se stopnja registrirane brezposelnosti neprestano zvišuje, manjši padec je mogoče zaznati v mesecu decembru leta 2014. Med brezposelnimi prevladujejo osebe z nižjo stopnjo izobrazbe (III. in IV. stopnjo izobrazbe), zaradi česar lahko rečemo, da je izobrazba eden najpomembnejših dejavnikov za zaposlitev.

Tabela 21: Stopnja registrirane brezposelnosti v obdobju 2007-2014

	2007M12	2008M12	2009M12	2010M12	2011M12	2012M12	2013M12	2014M12
Območje LAS	9,4	9,2	12,7	13,1	13,5	14,1	14,3	13,0
Podravska regija	9,9	9,4	13,2	14,2	14,7	14,7	15,0	14,5
Slovenija	7,3	7,0	10,3	11,8	12,1	13,0	13,5	13,0

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Po podatkih Statističnega Urada RS je stopnja registrirane brezposelnosti na območju LAS v decembru 2014 znašala 13 odstotkov, kar je za 1,3 odstotne točke manj kot v letu 2013 ter 1,1 odstotne točke manj kot v letu 2012.

V obdobju od 2007 do 2014 se je stopnja registrirane brezposelnosti gibala od 13 do 9,4 odstotka. Kljub zniževanju, ta še zmeraj presega slovensko raven. Ob starosti brezposelnih oseb je eden pomembnejših dejavnikov za zaposlitev njihova izobrazba, saj med brezposelnimi prevladujejo brezposelne osebe z nizko stopnjo izobrazbe.

Tabela 22: Registrirane brezposelne osebe po ravneh izobrazbe, december 2014

	SKUPAJ	RAVNI IZOBRAZBE			
		I+II	III+IV	V	VI+VII+VIII
Slovenija	119.458	34.402	33.393	32.657	19.006
Območje LAS	2.330	601	745	625	359

http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost

5.3 Demografske in sociološke značilnosti

Pomembno vlogo pri nastanku različno razvitih območij je imel proces poselitve. Za poselitveni vzorec je značilna zgoščena poselitev dolinskih (ravninskih) delov. V hribovitih, višje ležečih naseljih, je poselitev redka, prevladujejo manjša razpršena naselja. Značilen je **trend preseljevanja prebivalcev iz manjših, bolj oddaljenih naselij**, ki se nahajajo na območju Pohorja in v predelu Haloz, v večja naselja oz. urbana območja.

5.3.1 Število in gostota prebivalstva na območju LAS

Na območju LAS je konec leta 2014 prebivalo 38.758 oseb. Po gostoti poseljenosti se z 100,6 prebivalcev na km² **območje LAS uvršča med srednje gosto poseljena območja Slovenije**. Glede gostote naselitve znotraj območja LAS nastajajo razlike. Najredkeje naseljena je občina Makole, največ prebivalcev šteje občina Slovenska Bistrica, ki je izmed občin območja LAS tudi največja po površini, največjo gostoto naselitve pa ima občina Rače - Fram.

Tabela 23: Število in gostota prebivalcev na območju LAS, 2014

Občina	Površina (km ²)	Popis 2002				2014 H2			
		Prebivalstvo			Gostota prebivalstva (preb./km ²)	Prebivalstvo			Gostota prebivalstva (preb./km ²)
		Moški	Ženske	Skupaj		Moški	Ženske	Skupaj	
Makole	36,9	1.001	1.019	2.020	54,74	1.024	1.000	2.024	54,85
Poljčane	37,5	2.082	2.290	4.372	116,58	2.159	2.297	4.456	118,83
Rače-Fram	51,2	2.903	2.956	5.859	114,43	3.497	3.543	7.040	137,5
Slovenska Bistrica	260,1	11.316	11.577	22.893	88,01	12.487	12.778	25.265	97,15
Skupaj	385,7	17.302	17.842	35.144	91,12	19.167	19.618	38.785	100,56

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, www.stat.si**5.3.2 Gibanje števila prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih**

Po statističnih podatkih o gibanju števila prebivalcev je razvidno, da je v 10-letnem obdobju na območju LAS število prebivalcev vsako leto naraščalo, padec števila prebivalcev se zazna le v letu 2013, vendar v letu 2014 ponovno narašča.

Tabela 24: Gibanje števila prebivalstva od leta 2005 do 2014

Leto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Makole	-	-	2.109	2.058	2.080	2.089	2.076	2.055	2.008	2.024
Poljčane	-	-	4.327	4.490	4.548	4.579	4.554	4.574	4.500	4.456
Rače - Fram	6.310	6.364	6.429	6.434	6.594	6.744	6.908	6.988	7.015	7.040
Slovenska Bistrica	30.388	30.502	24.299	24.363	24.586	24.799	25.043	25.043	25.169	25.265
SKUPAJ	36.698	36.866	37.164	37.345	37.808	38.211	38.581	38.814	38.692	38.785

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, www.stat.si

V strukturi prebivalstva po spolu prevladujejo ženske.

Tabela 25: Naravno gibanje in skupni prirast prebivalstva, 2005 - 2014

Zap. št.	Leto	Živorajeni			Umrli			Naravni prirast		
		Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
1	2005	310	156	154	333	170	163	-23	-14	-9
2	2006	335	160	175	373	177	196	-38	-17	-21
3	2007	342	162	180	355	176	179	-13	-14	1
4	2008	384	184	200	336	171	165	48	13	35
5	2009	408	220	188	335	177	158	73	43	30
6	2010	422	226	196	332	182	150	90	44	46
7	2011	421	223	198	372	190	182	49	33	16
8	2012	426	201	225	332	175	157	94	26	68
9	2013	380	199	181	378	195	183	2	4	-2
10	2014	441	226	215	308	154	154	133	72	61

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Za območje LAS je značilno naraščanje rodnosti v zadnjih letih. Naravno gibanje prebivalstva je v opazovanem desetletnem obdobju pozitivno (razen v letih 2005, 2006 in 2007). V letu 2014 znaša naravni prirast območja LAS 133. To pa vpliva tudi na spreminjanje deleža aktivnega in vzdrževanega prebivalstva. Podatki o selitvenem gibanju prebivalstva izkazujejo v obdobju od leta 2005 do leta 2014 pozitivni selitveni prirast med občinami območja LAS. V letih 2010, 2012 in 2013 pa je mogoče zaznati negativni selitveni prirast, predvsem na račun selitve v tujino.

Tabela 26: Selitveno gibanje prebivalstva na območju LAS v zadnjih desetih letih (2005 - 2014)

Zap. št.	Leto	Meddržavne selitve			Notranje selitve med občinami			Skupni selitveni prirast
		Priseljeni iz tujine	Odseljeni v tujino	Selitveni prirast s tujino	Priseljeni iz drugih občin	Odseljeni v druge občine	Selitveni prirast med občinami	

1	2005	125	75	50	497	297	200	250
2	2006	177	96	81	507	383	124	205
3	2007	285	165	120	719	421	298	418
4	2008	294	139	155	1.485	1.229	256	411
5	2009	292	186	106	1.364	1.025	339	445
6	2010	181	188	-7	1.608	1.441	167	160
7	2011	177	127	50	1.520	1.265	255	305
8	2012	176	293	-117	1.556	1.476	80	-37
9	2013	130	269	-139	1.558	1.525	33	-106
10	2014	149	137	12	1.452	1.358	94	106

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

5.3.3 Izobrazbena struktura prebivalstva območja LAS

Po podatkih Popisa prebivalstva 2010 prevladuje na območju LAS prebivalstvo s srednješolsko izobrazbo, sledi mu prebivalstvo z osnovnošolsko izobrazbo, prebivalstva z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo je na območju LAS najmanj, in sicer 6.132 oseb, od tega 3.649 žensk in 2.483 moških.

Tabela 27: Prebivalstvo, staro 15 in več let, po spolu in izobrazbi za leto 2010

Izobrazba	Območje LAS			Slovenija		
	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj
Brez izobrazbe, nepopolna osnovnošolska	413	622	1.035	24.637	41.239	65.876
Osnovnošolska	3.101	4.411	7.512	167.501	236.727	404.228
Osnovnošolska ali manj skupaj	3.514	5.033	8.547	192.138	277.966	470.104
Nižja poklicna, srednja poklicna	5.129	2.971	8.100	254.986	142.119	397.105
Srednja strokovna, srednja splošna	5.075	5.029	10.104	266.601	264.585	531.186
Srednješolska skupaj	10.204	8.000	18.204	521.587	406.704	928.291
Visokošolska 1. stopnje ipd.	1.315	1.921	3.236	67.684	97.514	165.198
Visokošolska 2. stopnje ipd.	989	1.583	2.572	69.405	97.916	167.321
Visokošolska 3. stopnje ipd.	179	145	324	15.179	13.939	29.118
Višješolska visokošolska, skupaj	2.483	3.649	6.132	152.268	209.369	361.637

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, www.stat.si

Opomba: Zadnji popis prebivalstva je bil opravljen v letu 2010, zato se tudi podatki v tabeli 9 nanašajo na leto 2010

5.3.4 Stanje na področju izobraževanja in kulture

Izobraženost prebivalstva postaja vse pomembnejši dejavnik razvoja in zagotavljanja konkurenčnih sposobnosti posameznih lokalnih, regionalnih in nacionalnih gospodarstev, za posameznika pa je ustrezna izobrazba in usposobljenost pomemben dejavnik uspešnega nastopa na trgu dela. Znanje postaja vse bolj pomemben dejavnik konkurenčnosti, vlaganja v razvoj človeških virov pa predpogoj za prehod v na znanju temelječo družbo, zmanjšanje neskladij na trgu delovne sile, zagotavljanje pogojev za večjo konkurenčnost življenja, boljši socialni položaj in družbeno povezanost. Izobraževalni sistem (njegova razvitost in prilagodljivost) je eden od pomembnih dejavnikov potencialnega razvoja lokalnih skupnosti in njihove konkurenčnosti. Težišče gospodarskega razvoja prehaja na kvalificirano in visoko izobraženo delovno skupino, izobrazbeni minimum pa postaja srednješolska izobrazba.

Tabela 28: Vrtci, osnovne šole in študenti visokošolskih zavodov po občini stalnega prebivališča na območju LAS, 2013/2014

	Vrtci			Osnovne šole		Dijaki srednjih šol po občini stalnega prebivališča	Študentje terciarnega izobraževanja po občini stalnega prebivališča
	vrtci	otroci	zaposleno osebje za nego in vzgojo otrok	šole	učenci		
Območje LAS	20	1.664	199	16	3.295	1.471	1.491
Slovenija	979	84.750	10.782	838	169.101	75.325	83.699

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, www.stat.si

Izobraževanje

Predšolska vzgoja in osnovnošolsko izobraževanje

Na območju LAS imamo dokaj dobro razvit in poenoten sistem predšolske vzgoje in osnovnega šolstva. V šolskem letu 2013/2014 je bilo v 20 enotah vrtca vpisanih 1.664 otrok, zaposlenih za nego in vzgojo je bilo 199 oseb, v osnovno šolo pa je bilo vpisanih 3.295 učencev.

Srednješolsko izobraževanje

Srednješolski sistem na območju občin območja LAS obsega eno šolo, in sicer Srednjo šolo Slovenska Bistrica, ki se nahaja v mestu Slovenska Bistrica. Po občini stalnega prebivališča je skupno število dijakov, ki so obiskovali srednjo šolo v šolskem letu 2013/2014, znašalo 1.471 dijakov.

Terciarno izobraževanje

V študijskem letu 2013/2014 je po občini stalnega prebivališča študiralo 1.491 študentov. Na podiplomski študij je bilo v enakem šolskem študijskem letu vpisanih 323 oseb. Vzpostavljen je tudi sistem izobraževanja in usposabljanja odraslih. Izobraževanje odraslih izvaja Ljudska univerza Slovenska Bistrica, ki ponuja pestro paleto izobraževalnih programov in programov usposabljanja, med katere sodijo programi za pridobitev izobrazbe, formalni in neformalni programi usposabljanja in izpopolnjevanja, programi jezikovnega izobraževanja, programi računalniškega opismenjevanja in programi splošnega izobraževanja (izobraževalne delavnice za različne ciljne skupine, programi za prosti čas in drugo). Programi omogočajo pridobivanje sodobnih znanj in spretnosti, pomembnih za povečanje konkurenčnih prednosti posameznika in družbe kot celote, ki se jih letno udeleži med 100 in 1.500 udeležencev. Programe izobraževanja in usposabljanja nudita tudi večji zasebni ustanovi: Kadring, d.o.o. in Izza, d. o. o. ter številna manjša podjetja in zasebniki.

Kultura

Za območje LAS je značilna tudi izredno bogata nesnovna kulturna dediščina v urbanih območjih in na podeželju, v katero med drugim uvrščamo praznovanja, običaje, uprizoritveno umetnost, glasbeno, pesemsko in folklorno izročilo, tradicionalna znanja... Za področje ohranjanja tega dela kulturne dediščine na območju vseh štirih občin delujejo različne organizacije, zavodi in društva, med katerimi gre izpostaviti Zavod za kulturo Slovenska Bistrica, knjižnice in zveze kulturnih društev.

Tradicionalne prireditve

Na območju LAS potekajo številne tradicionalne prireditve:

- **Pustne prireditve**, pustno koledovanje in tradicionalne pustne povelje potekajo v Slovenski Bistrici in po vseh večjih krajih. Sodelujejo osnovne šole in vrtci, največkrat pa se predstavijo avtohtone pustne maske tega območja.
- Tradicionalne prireditve ob **slovenskem kulturnem prazniku** – organizirajo jih vsa kulturna društva in njihove sekcije.
- **Etnološki večer** pripravlja skupina Ložniške ufarce. Gre za predstavitev običajev in kmečkih opravil na čimbolj avtentični način, z namenom ohranjanja le-teh.
- Uprizoritev **Kristusovega pasijona** v Makolah.
- Prireditve **Starobistriški večeri** poteka vsako leto v mesecu juliju in avgustu na notranjem dvorišču gradu Slovenska Bistrica. Na številnih glasbenih in gledaliških dogodkih se predstavijo priznani glasbeniki in umetniki iz Slovenije in tujine.
- Tradicionalna prireditve **Studeniški kulturni večer** poteka vsako leto v poletnem času v studeniškem samostanskem kompleksu.
- **Spodnjepolskavsko poletje** – večdnevna prireditve ob prazniku KS Sp. Polskava in predstavitev vseh kulturno umetniških društev iz kraja.
- **Postavitev klopotev** – poteka v Slovenski Bistrici in večjih krajih, kakor tudi na ožjih vinogradniških območjih.
- Tradicionalna turistična prireditve **Podobe bistrških domačij** pod okriljem Občine Slovenska Bistrica poteka v jesenskem času v Slovenski Bistrici ali v drugih krajih območja LAS. Namen prireditve je povezovanje vseh panog, ki so kakorkoli povezane s kmetijstvom nekoč in danes.
- **Festival Forma Viva Makole**, je **kiparska prireditve**, kjer številni umetniki iz Slovenije in tujine ustvarjajo svoje umetnine na prostem. Njen namen je kulturna in turistična popestritev Dravinjske doline.
- Tudi **Martinovanja** z blagoslovom mladega vina in kulturno-zabavnim programom potekajo v Slovenski Bistrici in po vseh večjih krajih na območju.
- Tradicionalne **decembrske prireditve** potekajo v Slovenski Bistrici in v vseh večjih krajih in vaseh na območju LAS (Miklavževanja, obisk dedka Mraza in Božička, Božično-novoletni koncerti, silvestrovanje...)

- Tradicionalna prireditev **Žive jaslice** - ob koncu leta v Studenicah.
- Tradicionalni **kramarski sejmi** (Cvetni petek v Slovenski Bistrici, Andrejem sejem v Makolah, božično-novoletni sejmi v Slovenski Bistrici in večjih krajih)
- Območna srečanja otroških in odraslih gledaliških skupin, lutkovnih skupin, pevskih zborov in malih pevskih skupin, folklornih skupin in godb na pihala

Mnoge od prireditev bi bilo potrebno kakovostno nadgraditi in poskrbeti za večjo promocijo, s pomočjo katere bi privabili več obiskovalcev tudi iz drugih krajev. Vse pa je povezano z višjimi finančnimi vložki.

Za izvajanje kulturne dejavnosti so v mestu in v vseh večjih krajih na podeželju zgrajeni ali preurejeni številni kulturni in drugi večnamenski domovi. Mnogi od njih so potrebni temeljite prenove, notranje preureditve ali nabave nove opreme. Velikokrat pa se je že izkazala potreba po izgradnji večje osrednje dvorane, z večjim številom sedežev, ki bi bila namenjena različnim kulturno-turističnim prireditvam in drugim dogodkom.

V prihodnje bo potrebno še naprej vzpodbujati delovanje društev in ostalih akterjev, tudi v smeri razvijanja in nadgradnje kulturnih prireditev ter povezati kulturo s turizmom (dodajanje vsebin kulturni dediščini oz. turizmu).

5.3.5. Opis ranljivih skupin

Z ranljivimi skupinami označujemo skupine, pri katerih se prepletajo različne prikrajšanosti (materialna oziroma finančna, izobrazbena, zaposlitvena, stanovanjska in podobno) in ki so pri dostopu do pomembnih virov (zaposlitev) pogosto v izrazito neugodnem položaju. Gre za skupine, ki so zaradi svojih lastnosti, oviranosti, načina življenja, življenjskih okoliščin in/ali pripisane stigme, pogosto manj fleksibilne pri odzivanju na hitre in dinamične spremembe, ki jih prinaša sodobna družba, in manj konkurenčne na trgu delovne sile in na drugih področjih, ki delujejo po načelih tekmovalnosti in kjer so viri omejeni. Te skupine so zato pogosto odrinjene na družbeno obrobje (marginalizirane) ter ogrožene s socialno izključenostjo.

Območje LAS dokaj dobro rešuje problematiko ranljivih skupin, saj tukaj delujejo številne socialne institucije, namenjene različnim ranljivejšim skupinam ljudi.

Mladi

Območje LAS se tako kot preostala država srečuje z brezposelnostjo mladih oz. težavami pri iskanju primerne zaposlitve mladih. Večina mladih je v negotovih oblikah dela, kot npr. »prisilni« s.p.-ji, honorarna in volonterska pripravništva ipd. Zaradi negotovosti in težav pri vključevanju na trg dela, se mladi nemalokrat znajdejo pod velikim pritiskom, kar jim še bolj otežuje osamosvojitvev in zagotovitev dostojnega življenja.

Starejši

Delež starejšega prebivalstva na območju LAS narašča. To je povezano z daljšanjem življenjske dobe. Vse pomembnejše postaja medgeneracijsko sodelovanje. Potrebno je animirati mlade, da se vključijo v aktivnosti društev, da pridobijo znanja starejših, se vključijo v medgeneracijsko sodelovanje in nadaljujejo s tradicionalnih aktivnostmi.

Brezposelni

Posledica ekonomske krize se kaže tudi v naraščanju števila brezposelnih na območju LAS, v decembru 2014 kar 2.330 registriranih brezposelnih oseb. Novih delovnih mest je premalo. Število registriranih brezposelnih oseb v starostni skupini od 30 do 49 let je 1.038 oseb, kar predstavlja kar 44,55 % vseh registriranih brezposelnih oseb na območju LAS.

Tabela 29: Registrirane brezposelne osebe po starosti, december 2014

občina	15 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 54	55 let in več	Skupaj
Makole	13	15	20	28	16	18	110
Poljčane	24	35	56	51	35	52	253
Rače - Fram	35	54	81	94	59	87	410
Slovenska Bistrica	151	225	389	319	196	277	1.557
območje LAS	223	329	546	492	306	434	2.330

Ljudje s posebnimi potrebami

Na območju LAS deluje Varstveno delovni center Polž (VDC), katerega osnovni namen je omogočanje aktivnega življenja, delovnega udejstvovanja, razvijanje optimalne samostojnosti ter možnost

samoodločanja odraslih oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. Prav tako na območju LAS deluje Osnovna šola Minke Namestnik - Sonje (osnovna šola s prilagojenim in posebnim programom), bivalna skupnost društva za cerebralno paralizo Sonček, center za starejše Metulj ter Prostovoljski center za vse generacije.

5.4 Izkušnje z izvajanjem pristopa LEADER v obdobju 2007-2013

Pristop LEADER se je, kot pobuda Evropske skupnosti, pričel izvajati leta 1991. V programskem obdobju 2007 - 2013 je prešel v četrto generacijo in postal sestavni del politike razvoja podeželja.

Pristop LEADER v obdobju 2007-2013 je bil namenjen izboljšanju razvojnih možnosti podeželja, ob izkoriščanju lokalnih virov in aktivni vlogi lokalnega prebivalstva, kakor tudi izvajanju lokalnih razvojnih strategij, ki jih spremljajo jasni in pregledni postopki, podpora ustreznih javnih služb in potrebna tehnična pomoč za prenašanje dobre prakse. Osnovni cilj pristopa LEADER je bila izgradnja lokalnih zmogljivosti, izboljšanje zaposlenosti, diverzifikacija dejavnosti na podeželju, spodbujanje razvoja lokalnih endogenih potencialov, izboljšanje upravljanja na podeželskih območjih in širjenje inovativnosti.

5.4.1 Izkušnje s pripravo SLR v obdobju 2007-2013

Na območju občin Makole, Poljčane in Slovenska Bistrica je bila v letu 2008 ustanovljena Zadruga LAS Dobro za nas, z.b.o., organizirana kot javno-zasebno partnerstvo na opredeljenem podeželskem območju z namenom učinkovitejšega razvoja le-tega. Temeljila je na **tripartitem partnerstvu**, sestavljenem iz predstavnikov javnih institucij (javnega sektorja), gospodarstva (ekonomskega sektorja) in civilne družbe (zasebnega sektorja). Njena naloga je bila, da na podlagi dobrega poznavanja domačega prostora (lokalnih virov, problemov in priložnosti) izdela in preko projektov izvaja lokalno razvojno strategijo ter upravlja s finančnimi sredstvi iz ukrepov LEADER.

Vizija razvoja je bila naravnana k celovitemu razvoju podeželja, ki je po eni strani zagotavljalo dolgoročno ohranjanje lastnih razvojnih potencialov: prebivalstvo, bogata in ohranjena naravna in kulturna dediščina, po drugi strani pa je omogočalo kakovostno življenje podeželskemu prebivalstvu. Organiziranje Zadruga LAS po pristopu LEADER je bil tudi pogoj za pridobitev finančne podpore iz ukrepov LEADER. Z odločbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, z dne 12. januar 2009, je dobila status delujoče lokalne akcijske skupine in tako je bila upravičena do koriščenja sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, namenjenih za izvajanje Pristopa LEADER v programskem obdobju 2007 - 2013.

Pri nastajanju Lokalne razvojne strategije 2007-2013 je sodelovalo veliko posameznikov in institucij. Nepričakovani velik odziv pri oblikovanju Zadruga LAS in pripravljenost partnerjev za sodelovanje je predstavljal potencial, ki ga je bilo vredno izkoristiti. Lokalna razvojna strategija je opredelila razvoj smeri visoke kakovosti bivanja, krepitev gospodarske moči in identitete podeželja. Lokalno prebivalstvo je bilo vseskozi obveščeno o aktivnostih v zvezi s potekom same ustanovitve Zadruga LAS ter z možnostjo o včlanitvi v Zadruga LAS in sooblikovanju nastajajoče lokalne razvojne strategije.

Lokalna razvojna strategija je tako bila zasnovana na potrebah in pričakovanjih prebivalcev, ki so aktivno pristopili k njeni izdelavi. Izhajala je iz predpostavke, da je podeželje skupni življenjski prostor, ki ga želimo ohraniti in izboljšati. S pomočjo delavnic, ki so potekale na terenu, se je animiralo prebivalstvo na celotnem območju LAS. Za vključitev v Zadruga LAS so bili posamezniki, društva, podjetja, kmetje in organizacije pozvani tudi preko lokalnih medijev, spletnih strani ter z individualnimi razgovori in sestanki. Z vključevanjem lokalnih skupnosti, turističnih in gospodarskih subjektov in javnih zavodov, se je postopoma razvijala želja po povezovanju, sodelovanju in uresničevanju skupnih interesov.

5.4.2 Opis in možnosti izrabe obstoječih razvojnih struktur območja LAS

Izkušnje in znanja, pridobljena v programskem obdobju 2007-2013, bodo prav gotovo dobra podlaga za uspešno delo v programskem obdobju 2014-2020. Z znanjem in izkušnjami pri pripravi SLR, kakor tudi pri uresničevanju ciljev, so bile v pomoč inštitucije, ki delujejo na območju LAS Dobro za nas.

Lokalna akcijska skupina Dobro za nas tako sodeluje in bo sodelovala tudi v bodoče z naslednjimi strokovnimi inštitucijami:

Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica: RIC Slovenska Bistrica je javni zavod, ki ga je v letu 2000 ustanovila Občina Slovenska Bistrica. Je razvojno - podpora institucija, katere osnovni namen je pospeševanje razvoja podjetništva, gospodarskega razvoja in turizma na območju občine Slovenska Bistrica. S svojimi svetovalnimi storitvami posega tudi v prostor občin Makole in Poljčane

ter širše. Svoje aktivnosti usmerja v izvajanje štirih sklopov dejavnosti: razvoj podjetništva, lokalni in regionalni razvoj, razvoj turizma in razvoj podeželja.

Občine Makole, Poljčane, Rače - Fram in Slovenska Bistrica: Vse štiri občine so organizirane po Zakonu o lokalni samoupravi (Ur.l. RS, št. 94/07) in so temeljna lokalna samoupravna skupnost prebivalcev naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi njihovih prebivalcev.

Zavod za kulturo Slovenska Bistrica: Pomemben akter razvoja na področju kulture in kulturne dediščine je Zavod za kulturo Slovenska Bistrica, ki pokriva tisti del bistriškega kulturnega utripa, ki se ukvarja z obnovo in vzdrževanjem kulturnih spomenikov v našem okolju, skrbi za založništvo knjižnih del domačih literarnih in drugih knjižnih ustvarjalcev, ukvarja se s prireditveno in protokolarno dejavnostjo, z galerijsko in muzejsko dejavnostjo, z vzpodbujanjem in z vzgojo kulturnih potreb in načina bivanja ljudi bistriškega in širšega okolja.

Razvojni center narave Poljčane: Razvojni center narave Poljčane je središče za razvoj novega znanja, idej in projektov ter center informacij o dogajanjih in prireditvah v občini. Nudi informacije o turistični ponudbi kraja, kakor tudi o naravni in kulturni dediščini. Temelji k razvoju izobraževalnih, turističnih, promocijskih in poslovnih dejavnosti, tesno sodeluje z lokalnimi društvi in sekcijami in skrbi za promocijo občine ter njene naravne in kulturne resurse. Mednarodno je povezan s fakultetami, šolami in inštituti, v prihodnje pa namerava vse nadgraditi z dodatnimi vsebinami in tematskimi potmi.

Ljudska univerza Slovenska Bistrica: Ljudska univerza Slovenska Bistrica je uveljavljeno lokalno andragoško središče. Že od leta 2005 je del regionalnega Centra vseživljenjskega učenja in zagotavlja ponudbo brezplačnega svetovanja, informiranja in samostojnega učenja.

Medobčinska turistična zveza Slovenska Bistrica: Ima aktivno vlogo pri razvoju turizma na območju občin Slovenska Bistrica, Makole in Poljčane. Vanjo so včlanjena vsa turistična društva območja.

Zavod RS za zaposlovanje Slovenska Bistrica: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje je javni zavod, ki deluje enotno za območje Republike Slovenije. Območna enota Slovenska Bistrica pokriva občine Slovenska Bistrica, Poljčane in Makole.

KGZS Ptuj, KGZ Slovenska Bistrica: KGZS - Zavod Ptuj izvaja dejavnost javne službe in strokovnih nalog v Oddelku za kmetijsko svetovanje in Oddelku za živinorejo ter v drugih organizacijskih enotah. V svetovalno delo terenske svetovalne službe je vključenih cca 9000 kmetij, opravlja pa ga 31 svetovalcev (štiri svetovalke za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti). Zavod ima izpostave terenske svetovalne službe, ki s svojim delom pokriva območje petih upravnih enot: Ptuj, Slovenska Bistrica, Lenart, Ormož in Radlje ob Dravi.

Zavod RS za varstvo narave Maribor: Zavod RS za varstvo narave je strokovna državna institucija, ki skrbi za varstvo narave, pri čemer posebno pozornost namenja naravovarstveno najvrednejšim območjem. Območna enota Maribor pokriva območje Koroške, Štajerske in Prekmurja s skupno 72 občinami.

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije izvaja javno službo, ki obsega raznovrstne upravne in strokovne naloge na področju varstva nepremične in z njo povezane premične in žive dediščine. Izvaja številne ukrepe za neposredno ohranitev dediščine in preprečevanje škodljivih vplivov nanjo, za njeno vključevanje v sodobno življenje, predstavljanje dediščine javnosti in razvijanje zavesti o njenih vrednostih. Poleg zakonsko določenih nalog tako zavod namenja veliko pozornosti tudi promociji kulturne dediščine, saj ima prav promocija kulturne dediščine zelo velik pomen pri njenem varstvu in ohranjanju.

5.4.3 Opis uspešno izvedenih projektov

V programskem obdobju 2007-2013 je Zadruga LAS Dobro za nas, z.b.o. iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja za izvajanje pristopa LEADER pridobila 827.682,93 € evropskih sredstev. V preteklem obdobju je bilo uspešno izvedenih 31 projektov. V nadaljevanju jih predstavljamo le nekaj, vsi izvedeni projekti pa so zbrani in predstavljeni v brošuri Podeželje:

1. Ureditev logistike za odkup in prodajo tržnih viškov in prodajo repromateriala za kmečke proizvajalce: Na novo zgrajen in delno pokrit skladišni plato vsakodnevno uporablja več kot 220 članov Kmetijske zadruge Slovenska Bistrica. Večji skladišni prostori imajo pozitiven vpliv tudi na poslovanje zadruge v smislu povečanja prihodkov (večji obseg prodaje) in nižjih stroškov (manjši kalo).

2. Ekološka zgodba Vrečkica:

Več kot 1.100 vrtčevskih otrok, 700 staršev in 200 starih staršev, vključenih v brezplačne delavnice z namenom osveščanja o ekološkem ter odgovornem ravnanju z naravo, otroci iz 14 enot in 50 oddelkov vrtca udeleženi v lutkovni predstavi, 3.000 izdanih izvodov slikanice z naslovom Mesečeve sanje, je le nekaj rezultatov projekta.3. Podeželje na spletu: Izvedba 6 promocijskih delavnic, s ciljem povečati informacijsko komunikacijsko pismenost na območju LAS, izboljšati promocijo in trženje proizvodov in storitev ter izboljšati dostop akterjev razvoja podeželja do ključnih informacij, 84 usposobljenih udeležencev po programu Računalniške pismenosti za odrasle, 2 delavnici za izdelavo spletnih strani, 10 novih aktivnih spletnih strani ter 350 ur pomoči pri upravljanju spletnih strani.

4. Mlin na veter: Izgradnja mlina na veter predstavlja nov turistični produkt ter bogatitev turistične ponudbe na območju LAS, hkrati pa tudi spodbujanje ekološke pridelave, rabe naravnih virov energije in ohranjanje kulturne dediščine. Na leto zmeljejo v mlinu okoli dve toni moke, iz katere nato spečejo približno 2.500 hlebov kruha.

5. Živa dediščina: V okviru projekta je bilo izvedenih 32 tečajev senzibilizacije za vzgojiteljice vrtca, v tečaj senzibilizacije je bilo vključenih 450 otrok, 1.500 staršev, starih staršev ter ostalih občanov, 1.300 izdanih izvodov turističnih vodnikov ter 1.300 izdanih izvodov zbirke tipičnih jedi pokrajine z naslovom "Kaj se kuha pod Pohorjem?"

6. Male čistilne naprave: Projekt v največji meri prispeva k izboljšanju stanja voda ter ohranjanju okolja. Med glavnimi rezultati projekta je 15 izvedenih delavnic na temo seznanitve prebivalcev z zakonodajo s področja čiščenja odpadnih voda, predstavitev možnih rešitev, 832 udeležencev delavnic in izdana brošura v 5.000 izvodih. Vsebina brošure zajema področje zakonodaje, predstavitev možnih tehničnih rešitev za male čistilne naprave ter ekonomiko posameznih čistilnih naprav.

7. Oskrbimo LAS - dobro za nas: Glavni cilj projekta je povezovanje in oskrba javnih zavodov območja LAS ter lokalnega prebivalstva z lokalnimi pridelki. Kupcem so zagotovljena kakovostna in sveža živila, proizvajalcem redni odkup, med obojimi pa je vzpostavljeno medsebojno zaupanje. Glavni rezultat projekta je spletna tržnica www.jemdomace.si

8. Organiziranje lokalne ponudbe za podporo učnemu turizmu: 30 organiziranih ogledov učnega turizma, 53 udeležencev na predstavitvah učnega turizma, 19 novo usposobljenih za lokalno ponudbo, 7 stojnic, 5 opremljenih javnih mest s promocijo lokalne ponudbe ter vzpostavljena Info točka za svetovanje za lokalne ponudnike, so rezultati, nastali v okviru izvajanja projektnih aktivnosti.

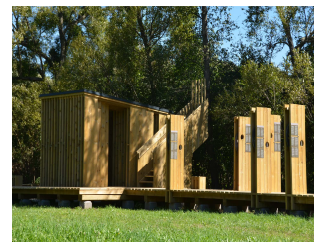
9. Ritoznojčan - vino moje mladosti: Ustanovitev Zadruga Konzorcij Ritoznojčan, oblikovanje celostne podobe izdelka, zaščita in ohranjanje tradicionalnega vina Ritoznojčan z označbo priznanega tradicionalnega poimenovanja izdelka – Ritoznojčan PTP, obogatitev turistične ponudbe v okviru Podpohorske vinsko-turistične ceste ter povezovanje vinogradnikov.

10. Zemljanka za koriščenje energije zemlje: Izgradnja učnega objekta - zemljanke, ki meri 50 m², je namenjena izobraževanju o trajnostni rabi energije, pripomore pa tudi k ohranjanju okolja in podeželja, saj daje zemlja možnosti koriščenja energije, še zlasti na kmetijskih območjih.

11. V Dravinjsko dolino s kolesom po košarico dobrot: Občini Makole in Poljčane imata ugodno strateško lego v osrednjem delu doline Dravinje, ki je odlično izhodišče za kolesarstvo. Izdaja kolesarske karte z označbo lokalnih zanimivosti in lokalne ponudbe, postavitve dveh kolesarskih info točk, nakup koles za izposajo in košarica dobrot, ki vsebuje produkte iz lokalnega okolja, so le nekateri rezultati, ki so nastali z izvajanjem projektnih aktivnosti.

12. Obnova Kavklerjeve kleti: Več kot 200 let stara Kavklerjeva klet je razglašena za kulturnozgodovinski spomenik lokalnega pomena. Z obnovo in adaptacijo kletnih prostorov se je ohranil zgodovinski videz kleti, zaradi izjemne akustičnosti in čudovitega ambience pa je izvajanje prireditev in dogodkov še kvalitetnejše. Klet je zaradi svoje mogočnosti, zelo zanimiva tudi za turiste.

13. Opazovalnica za ptice z doživlajskim podestom: Izgradnja objekta, ki služi opazovanju ptic Dravinjske doline, naravnih pojavov ter rastlin, predstavlja novosti na območju LAS, pripomore pa tudi k osveščanju ljudi o varovanju narave in zavedanju pomena naravnih danosti in vrednot.

6. Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

6.1 Izhodišča analize

Območje LAS Dobro za nas - s svojim obsegom občin Makole, Poljčane, Rače – Fram in Slovenska Bistrica – že v svojem bistvu predstavlja dvoje. Prvič, predstavlja zaokroženo geografsko celoto na strnjemem, a razloženem območju med Pohorjem, Halozami in Dravskim poljem. Drugič, pa s svojimi geografsko-ekonomsko-družbenimi značilnostmi prinaša raznolikost navad, idej in tradicij ter s tem ponuja izvrstno izhodišče za kovanje pestrih bodočih načrtov in skupnega soustvarjanja kvalitetnega sobivanja v prihodnje. Ključne značilnosti, ki zaznamujejo območje LAS v smislu vplivov in izhodišč za izvajanje lokalnega razvoja v širšem oz. strategije lokalnega razvoja v ožjem smislu, navajamo v nadaljevanju. Kot bo razvidno, se ločena izhodišča z različnih vsebinskih področij mestoma sicer razlikujejo, v širšem kontekstu pa se intenzivno prepletajo, s čimer le še dodatno pričajo o vsebinski zaokroženosti območja.

Območje LAS predstavlja funkcionalno celoto z vidika naravno-geografskih dejavnikov, stopnje gospodarskega in socialnega razvoja, tradicije in identitete podeželja ter urbanih območij, kulturne in naravne dediščine ter skupnih razvojnih endogenih potencialov območja, ki se razteza na pobočjih Pohorja, terciarnih gričih Dravinjskih gor, obronkih Haloz ter na ravninskem delu, ki ga predstavlja zlasti zahodni rob Dravskega polja. Po eni strani ga sestavljajo urbana središča oz. večji kraji (Slovenska Bistrica, Rače, Makole, Poljčane), mnogo večji del pa sestavljajo vasi in manjši zaselki. Zaznamuje ga ugodna prometna lega. Z geografsko raznolikostjo po eni strani tako prinaša omejitve v smislu neenotne porazdelitve družbeno-socialnih dobrin (manj razvit del področja na višjih nadmorskih višinah, naseljenih vse do 1000 m nmv, koncentracija industrije v mestih in večjih naseljih), po drugi strani pa ravno zaradi tega predstavlja nemonotono reliefno kuliso, ki nudi odlična izhodišča za razvoj turistične, vinogradniške, poljedelske in drugih usmeritev območja. Slednje s 385,7 km² površine predstavlja logistično enostavno obvladljivo entiteto in geografsko zaključeno celoto, hkrati pa tudi v tem smislu pušča odprte možnosti za povezovanje in združevanje 4 različnih občin, ki sestavljajo LAS. Ravno ta dualizem hkratne različnosti in enotnosti je značilnost, ki se na omenjenem območju konstantno pojavlja, kot bomo ugotovili, na različnih vsebinskih področjih, s čimer predstavlja tudi poseben izziv pri načrtovanju in izvajanju ukrepov razvoja lokalnega podeželja ter urbanih območij, na katerem biva nekaj manj kot 40.000 prebivalcev.

V normativnem smislu je območje LAS umeščeno v Vzhodno kohezijsko in Podravsko statistično regijo. Spodbudno dejstvo je, da območje ni podvrženo vsem tegobam v obsegu, ki sicer pestijo Vzhodno kohezijsko regijo (zlasti gospodarsko zaostajanje za centralnim in zahodnim delom države, nadpovprečna stopnja brezposelnosti ...), vendarle pa se vsem težavam omenjene regije ni uspelo izogniti (propad nekdanjih močnih industrijskih obratov, izseljevanje prebivalstva, pomanjkanje razvojnih strategij oz. njihove realizacije...).

V nadaljevanju navajamo analizo razvojnih potreb in možnosti območja LAS, razdeljeno po ključnih vsebinskih področjih območja.

6.2 Analiza in izzivi kmetijstva

Pester relief z velikimi višinskimi razlikami predvsem pogojuje pojavnost in razvoj kmetijskih panog – hribovita območja tako omogočajo zlasti (pašno) živinorejo, vmesna višinska področja omogočajo tako živinorejo kot poljedelstvo, slednje pa je toliko bolj izrazito v ravninskih predelih območja LAS (Dravsko polje, doline rek Ložnice in Dravinje). (Enakomeren) razvoj kmetijstva še dodatno zavira dejstvo, da večino kmetijskih gospodarstev območja predstavljajo razdrobljene posesti in majhne kmetije (družinske kmetije z 2 do 5 ha obdelovalnih površin), kar jasno nakazuje omejene produkcijske zmožnosti. Če k temu prištejemo še slabo starostno in izobrazbeno strukturo gospodarjev kmetij (več kot polovica gospodarjev starejših od 45 let, 74% gospodarjev ima kvečjemu srednješolsko izobrazbo).

Ob zavedanju odvisnosti kmetijske proizvodnje od vremenskih razmer ter primarni usmerjenosti v lastno pridelavo, brez pridelovanja tržnih viškov, to priča o omejenih razvojno-produkcijskih potencialih kmetijstva na območju LAS. Dodaten skrb vzbujajoč podatek je upadanje števila kmetij (sploh na geografsko zahtevnejših legah) ter s tem zaraščanje naravne krajine. Kmetijstvo, katerega, kot omenjeno, pesti nizka konkurenčnost, pa kljub vsemu ponuja tudi odprte razvojne potenciale – eden izmed njih je ustvarjanje integralnih produktov, doseženih s povezovanjem kmetijskih pridelovalcev z ostalimi panogami (recimo turizmom), s čimer bi se razvili skupni produkti (ponudba lokalno pridelanih dobrot pri turističnih ponudnikih ipd.). Dodatni razvojni potenciali ter s tem povezano ustvarjanje dodane vrednosti proizvodov na kmetijskem področju tičijo tudi v ekološkem kmetovanju (tukaj se

ponujajo možnosti za nadaljnji razvoj in učvrstitev znamke ekološko vzrejenega govejega mesa Pohorje beef oz. potencialni zasnovi novih partnerstev – verig pridelovalcev ter zasnovo novih blagovnih znamk), vinogradništvu in izrabi lesnih produktov oz. ustvarjanju lesne verige. Zaradi že omenjenih gričevnatih leg območje LAS ponuja ene boljših vinogradniških leg ne v na ožjem, ampak širšem slovenskem okolju. Temu pritrjujejo vrhunska pridelana vina s tega območja, pečat vinski tradiciji pa daje lokalni vinski posebnost, Ritoznojčan, ki z ustanovitvijo konzorcija ter registracijo PTP v okviru prejšnjega programskega obdobja ponovno resneje vstopa na slovenski vinski trg. To odpira vrata lokalnim vinarjem ne le za tesnejše povezovanje, temveč tudi za konkretno in kakovostno pridelavo ter s tem vstop na trg, čemur bo v bodoče potrebno posvetiti še posebno pozornost.

Produksijske kapacitete ekološkega kmetovanja so z zgolj 58 registriranimi ekološkimi kmetijami v precejšnji manjšini, kar je toliko bolj neugoden podatek z vidika, da postaja kvalitetna in zdrava lokalno pridelana hrana vedno bolj prepoznana kot strateška dobrina državnega pomena, poleg tega pa vedno bolj narašča povpraševanje po eko pridelkih in izdelkih (zlasti sadju, zelenjavi, medu in nemesnih predelanih živilih). To dejstvo nakazuje odpiranje tržnih možnosti v primeru predelave pridelanih eko pridelkov v izdelke, se pravi ustvarjanje dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. Seveda velja poudariti, da področje ohranjanja in ustvarjanja novih dopolnilnih dejavnosti (ali podjetnosti nasploh) nikakor ni omejeno na tovrstno kmetijsko panogo – poleg že obstoječih 117 kmetij z dopolnilno dejavnostjo (predelava suhomesnih izdelkov, sokov, priprava in peka tradicionalnih kulinarčnih dobrot, turistična dejavnost na kmetiji) se odpirajo možnosti tudi za druga področja. Eno izmed teh je gotovo jačanje lesne verige oz. intenzivnejša raba ter predelava lesa in lesnih produktov, kar omogočajo razprostrane površine gozdov. Posebej velja izpostaviti tudi čebelarstvo, ki ga na lokalnem območju zaznamuje bogata tradicija, povezana s preteklimi in sedanjimi strokovnjaki s svojega področja na širšem državnem nivoju. Poleg tega je občina Slovenska Bistrica v letu 2014 prejela priznanje za čebelam najbolj prijazno občino v Sloveniji, s čimer se jasno pokaže posluš in interes lokalnega okolja za to področje, s tem pa tudi za razvoj čebelarstva tudi v prihodnje. Nikakor pa ne gre spregledati tudi bogate tradicije oljarstva v Slovenski Bistrici in Framu (Tovarna olj Gea Slovenska Bistrica, Oljarna Fram, manjše privatne stiskalnice olj). Oljarstvo ne le da predstavlja pomembno lastno gospodarsko zgodbo, ampak pomeni tudi intenzivno povezovanje lokalnega kmeta poljedelca (pridelovalca buč) in oljarne kot njegove nadgradnje.

6.3 Analiza in izzivi podjetništva

Splošni problem območja LAS tiči v nepovezanosti lokalnih akterjev (tako v urbanih območjih kot v ruralnem delu), s tem pa v manjšem razvojnem in produkcijskem potencialu območja. Namesto identifikacije skupnih potreb in ciljev se mnogi podjetniki odločajo za izključno individualno delovanje ter si skušajo utirati lastno pot na tržišče (tako z lastnim know-how-om, od drugih povsem neodvisno produkcijo ter individualnim nastopom na prodajnih trgih in utiranje lastnih prodajnih poti), kar se praviloma izkaže za težjo, če ne celo pogubno podjetniško pot. Združen in poenoten nastop lokalnih akterjev bi v tem primeru prinesel ne le sinergijske učinke, ampak tudi konkretno konkurenčno prednost na trgu. Dodatna težava je skrita v pomanjkanju podjetnosti na območju LAS. Slednja tiči predvsem v neznanju ali nezmožnosti prepoznavanja potencialnih podjetniških idej v urbanih območjih in na podeželju, njihovem razvoju oz. dokončni pripravi prodajnega produkta za trg. Če k temu prištejemo še neugodno finančno okolje (neobstoječi ali neugodni krediti za nove in male podjetnike oz. pridelovalce), je slika ustvarjanja novih gospodarskih subjektov še toliko bolj neugodna. Nezavidljiva pa je tudi situacija na področju socialnega podjetništva, saj imamo na območju LAS samo tri socialna podjetja, kljub temu, da je interes za socialno podjetništvo moč zaznati.

Poleg nekaj večjih zaposlovalcev (podjetja Impol, Gea, AHA Emmi, Albaugh TKI Rače, Iskra-Releji Makole), zgoščenih v Slov. Bistrici in Račah, pomemben dejavnik zaposlovanja na območju LAS predstavljajo mala in srednja podjetja (konec decembra 2014 registriranih 2.402 poslovnih subjektov, od tega 918 gospodarskih družb in zadrug ter 1.484 samostojnih podjetnikov). V manjših naseljih se tako srečamo z manjšimi proizvodnimi obrati, s tem pa posledično tudi z že omenjeno gospodarsko razpršenostjo in praviloma individualnim nastopom na trgu. Zlasti v zadnjem obdobju smo pričali ponovni vzpostavitev rokodelstva ter drobne obrti, ki se kažejo kot perspektivni panogi v prihodnosti – ne le na lokalnem, temveč širšem državnem nivoju. Dejstvo, da na brezposelnost v veliki meri vpliva stopnja izobrazbe, po drugi strani pa so ogromnega pomena pri zaposlenih širša kompetenčna znanja, je jasen pokazatelj, da bo razen na področju intra- in intersektorskega povezovanja lokalnih akterjev potrebno v sedanjem programskega obdobju precej pozornosti posvetiti ne le zagotavljanju pogojev za ustvarjanje delovnih mest, temveč tudi pridobivanju konkretnih znanj, veščin in kompetenc. Področje ustvarjanja (inovativnih) delovnih mest je tako nesporno ena izmed prioritet - dovolj je namreč resursov za aktivacijo nove proizvodnje (zlasti v urbanih območjih), s tem pa ustvarjanje novih zaposlitvenih možnosti, ki bi jih bilo škoda izpustiti.

6.4 Analiza in izzivi lokalne samooskrbe

Vse bolj pomembno postaja tudi področje lokalne prehranske samooskrbe; jača se namreč zavedanje o dejanskem pomenu kakovostnih živil, pridelanih v neposredni bližini s strani lokalnih pridelovalcev. V zadnjem obdobju je bilo na tem področju izvedenih več projektov z namenom spodbujanja lokalne pridelave, povezovanja lokalnih pridelovalcev, informiranja javnih zavodov glede možnosti nabav lokalnih živil (spremenjena zakonodaja na področju javnih naročil) ter promocije kupovanja lokalnih živil med prebivalstvom. Razvite so blagovne znamke živil Pohorje beef, Ritoznojčan ipd. V zadnjih letih so s tem v zvezi aktivneje zaživele tudi lokalne tržnice (v gradu Slovenska Bistrica, gradu Rače ter v Poljčanah), skladno s tem pa je bila vzpostavljena tudi spletna tržnica Jemdomace.si, kjer je možno lokalna živila kupiti tudi preko spleta, občini Poljčane in Makole pa sta zasnovali tudi pester program lokalnih živil v okviru blagovne znamke Zakladi Dravinjske doline. Glede na rastoče potrebe na tem področju (dvig trenda lokalne potrošnje) je v sedanjem programskem obdobju na tem področju nujna nadgradnja do sedaj izvedenih vsebin ter dvig lokalne samooskrbe na še višjo raven. Višanje stopnje lokalne samooskrbe je namreč tesno povezano tako z dvigom ravni kmetijske produkcije kot z bogatenjem lokalne kulinarično-prehranske ponudbe, pri čemer nikakor ne gre prezreti še enega pomembnega dejavnika – pozitivnih vplivov na zdravje, ki jih nudijo zdrava lokalna živila. Samooskrba je eno izmed področij, ki se že in jo je potrebno izvajati tudi v urbanih območjih kot na podeželju.

6.5 Analiza in izzivi na področju zdravstveno-socialnih storitev in skrbi za ranljive skupine

Zdravstveno varstvo ter socialne storitve so na območju LAS dobro urejeni – zdravstveno varstvo zagotavljata 2 zdravstvena doma z razvejano mrežo zdravstvenih storitev (predvsem v urbanih območjih), ki jih nudita (urejene zdravstvene storitve na primarnem nivoju, urejeno zobozdravstvo, nujna medicinska pomoč, patronaža, fizioterapija ...), s čimer se lokalnemu prebivalstvu zagotavlja socialno varstvo v širšem pomenu besede kot eden izmed temeljnih predpogojev za razvoj vsake družbe. Dobro socialno skrb le še dopolnjujeta Center za socialno delo ter dom starejših občanov Dom dr. Jožeta Potrča z dvema enotama. Nivo omenjenih storitev bo potrebno tudi v bodoče obdržati na istem nivoju ali le-tega še dvigniti, kar pa postavlja nove izzive v smislu ustvarjanja pogojev za medgeneracijsko povezovanje.

Vse pomembnejšo vlogo dobiva tudi lokalno šolstvo - ne le v podporni vlogi primarne ter izvajanju sekundarne socializacije, ampak je toliko večja tudi njihova vloga pri medgeneracijskem povezovanju in sodelovanju, spodbujanju prostovoljstva ...) Ob tem ne gre prezreti tudi srednje šole v Slovenski Bistrici ter izobraževalnih programov, namenjenih tudi starejšim generacijam, ki jih izvaja Ljudska univerza Slovenska Bistrica. VDC Polž in center za dejavnosti starejših Metulj le še dopolnjujeta socialno-vzgojno področje na območju LAS. Vsak izmed naštetih s svojim doprinosom pripomore h kvalitetnejšemu družbenemu okolju ne le ožjega, ampak tudi širšega območja, zaradi česar je njihovim potrebam po še intenzivnejšem javnem delovanju potrebno prisluhniti. Omenjene ustanove skrbijo za temeljno socialno varnost, katera pa je v določenih primerih premalo – zlasti kadar govorimo o ranljivih skupinah. Slednje lahko prepoznamo tudi v lokalnem okolju (zlasti gre za mlade, brezposelne, starejše in osebe s posebnimi potrebami). Slednjim bo potrebno nameniti posebno pozornost oz. se jim čimbolj približati. To ne bo le naloga omenjenih institucij, ampak tudi širšega okolja, s čimer bo tudi to področje pokrito tako v urbanih območjih kot na podeželju.

6.6 Analiza in izzivi na področju varovanja okolja in ohranjanja naravne dediščine

Na področju zagotavljanja varstva okolja (v smislu navezave na urejanje komunalne infrastrukture) je bilo v zadnjih letih precej postorjenega zlasti v urbanih območjih, na področju občin Slovenska Bistrica in Rače – Fram (izgradnja komunalnih čistilnih naprav, ureditev fekalne kanalizacije), občini Poljčane in Makole pa tovrstne aktivnosti še čakajo. Pričakovati je, da bo tovrstno področje podvrženo individualnim rešitvam vsakega občana posebej, s čimer se pričakujejo tako kratkoročne kot dolgoročne težave v smislu zagotavljanja varovanja okolja in zasledovanja ekoloških določil. Stanje na področju komunalne infrastrukture kljub naštetemu ne predstavlja grožnje za okolje, ki bi jo bilo potrebno nemudoma odpraviti, temveč v pretežni meri nudi ugodne pogoje za nadaljnji razvoj območja. Ob tem gre pričakovati – tudi zaradi dejstva, da so v obdobju 2014-2020 predvidene investicije v izgradnjo infrastrukture zgolj v manjšem obsegu – da se bodo na tem področju izvajali predvsem podporni ukrepi, ki bi trenutno stanje okolja in naravne dediščine neposredno ali posredno izboljšali. Tudi zaradi tega (poleg siceršnje skrbi za osveščenost glede ohranjanja narave in varstva okolja) se področju varstva okolja v SLR namenja pozornost, s tem pa tudi predvidena finančna sredstva za to področje. Pričakovati je, da bodo k varovanju okolja doprinesli tudi projekti s področja izobraževanja in osveščanja glede okoljskih vsebin. K varovanju okolja pa lahko prištejemo tudi pričakovane vsebine s področja sodobnih tehnoloških transportnih in ekosistemskih rešitev (tako v urbanih območjih kot na podeželju), namenjenih ohranjanju narave v istem oz. boljšem stanju.

6.7 Analiza in izzivi turizma

Problem glede infrastrukture se pojavlja na področju razvoja turizma oz. zagotavljanja turističnih kapacitet. Glede na potencialne, ki jih ponuja lokalni turizem, je zagotovljena turistična infrastruktura nujen predpogoj za razvoj (integralnih) turističnih programov in storitev. Z nadgradnjo že obstoječe infrastrukture je jačanje turističnega potenciala še toliko večje. Investicijam s področja osnovnih storitev se tudi v tem programskem obdobju tako ne bomo mogli izogniti, jačanju osnovnih storitev (zlasti na podeželju) ter razvoj turizma pa je tudi v tej SLR namenjena še posebej velika pozornost.

Za razvoj turizma ima celotno območje LAS v geografskem pogledu zelo ugodne naravne pogoje, ki omogočajo najrazličnejše oblike aktivnega preživljanja prostega časa, športa in rekreacije v naravi, celotno območje zaznamuje izredno bogata naravna in kulturna dediščina, znano je po dobrih vinogradniških legah, pomembno vlogo pri razvoju in prepoznavnosti pa predstavlja tudi kulinarika. V vseh štirih občinah potekajo tudi številne kulturne, športne in druge tradicionalne prireditve, ki se bolj ali manj že vključujejo v turistično ponudbo. Trendi in zahteve v turizmu se skladajo s potenciali območja LAS glede pomena naravnega okolja, ohranjanja naravnih virov, ustreznega umeščanja kulture, zgodovine in tradicije ter drugih standardov. Največjo priložnost v razvoju turizma vidimo v razvoju novih povezanih produktov (na področju vinogradništva, gastronomije, programov za najmlajše, športnega, kulturnega in romarskega turizma).

Na območju LAS se kaže veliko pomanjkanje povezane ponudbe ter prenočitvenih kapacitet. Ta ugotovitev usmerja strategijo razvoja v formiranje, povezovanje in trženje novih turističnih produktov na podlagi povezovanja turističnih ponudnikov in ustvarjanja skupin turističnih potencialov (naravne in kulturne znamenitosti, nadgradnja tematskih poti, prireditve s področja kulture, turizma in športa, kulinarika in vinogradniška ponudba, ponudniki prenočišč, lokalni pridelki, tradicionalna znanja...). Več aktivnosti bo potrebno usmeriti v povezovalne projekte na področju skupne promocije, ustvarjanju trženja integralnih turističnih proizvodov ter v projekte sodelovanja z ostalimi območji. Ključne poudarke v smislu prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti območja izpostavljamo v sledeči analizi.

6.8 Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti območja:

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">• Resursi za turizem – številne naravne in kulturne danosti v urbanih območjih in na podeželju, visoka pokrajinska raznovrstnost (hribi, ravnine, jame, jezera ...)• Osnovno razvita turistična infrastruktura• Pretežno urejena cestna, komunalna in vodovodna infrastruktura kot temelj turističnega in gospodarskega razvoja• Pretežno ravninsko kmetijstvo in sodobno razvito hribovsko kmetijstvo• Veliko število malih podjetij in obrti, zlasti v urbanih območjih• Ugodna prometna lega• Obstoj močnih nosilcev gospodarstva (Impol, Gea, Pinus Rače, KZ Rače in KZ Slov. Bistrica)• Pestrost gospodarskih dejavnosti (kmetijstvo, podjetništvo, obrt, turizem ...)• Izkušnje na področju dodajanja vrednosti kmetijstvu skozi predelavo in dopolnilne dejavnosti (turizem na kmetijah, gozdarstvo, oljarstvo, dopolnilne dejavnosti)• Dobro razvito podporno okolje za razvoj podjetništva, turizma in drugih dejavnosti• Visoko ohranjena naravna dediščina, bogata biotska pestrost, Natura 2000• Dobro razvita mreža socialnostoritvenih (zdravstvo, skrb za starejše ...) in izobraževalnih ustanov, zlasti v urbanih območjih• Bogata ohranjena kulturno-etnološka dediščina vseh zvrsti v urbanih območjih in na podeželju• Bogata kulturna dejavnost (ljubiteljska, društva, muzeji ...)	<ul style="list-style-type: none">• Infrastruktura (zlasti turistična) še ni kompletno razvita in dokončana, mestoma popolnoma pomanjkljiva• Mestoma neizgrajena tudi druga infrastruktura (cestna, komunalna, informacijsko komunikacijska ...)• Pomanjkljiva ozaveščenost prebivalstva glede stanja in varovanja okolja in narave• Neizkoriščenost naravnih virov – sonce, les, voda• Nepovezanost lokalnih akterjev (institucij, podjetij, posameznikov, pridelovalcev, društev ...)• Pomanjkanje povezane lokalne ponudbe (ni integralnih produktov – lokalni pridelki pri turističnih ponudnikih ipd.)• Neinformiranost, neobveščenost in nezainteresiranost lokalnega prebivalstva kot posledica slabe povezave mesto-podeželje• Brezposelnost – posledično upadanje kupne moči prebivalstva• Pojav ranljivih skupin• Težavno ustvarjanje novih delovnih mest in samozaposlitev• Pomanjkanje podjetnosti na podeželju in v urbanih območjih• Slaba medgeneracijska povezanost• Pomanjkanje društvenih prostorov• Neizkoriščenost vseh potencialov za razvoj lokalne samooskrbe (neobveščenost in nezadostno reklamiranje v javnosti, nepovezanost z javnimi zavodi)• Obremenjenost urbanih središč s težkim prometom

<ul style="list-style-type: none"> • Razviti turistični programi – poudarek na doživljajskem in vinogradniškem turizmu • Družinam prijazno okolje – priseljevanje v urbana območja in na podeželje • Ugodna starostna struktura območja v urbanih območjih in na podeželju. • Razvoj osveščenosti glede pomena lokalne samooskrbe – obveščenosti in izobraženost javnih zavodov ter sodelovanje z lokalnimi pridelovalci, osnovno informiranje javnosti • Dosedanje izkušnje z razvojem podeželja – LEADER • Konstantno naraščanje rodnosti • Porast rabe obnovljivih virov energije v urbanih območjih • Obstoječe blagovne znamke (Ritoznojčan, Pohorje beef, Jemdomace, Zakladi Dravinjske doline ...) 	<ul style="list-style-type: none"> • Pomanjkanje turističnih nastanitvenih kapacitet • Pomanjkanje turističnih programov, le-ti so nedodelani (ni navezave turističnih destinacij na lokalno ponudbo, resurse) • Neizkoriščenost vseh turističnih potencialov (ni vključevanja naravnih vrednot vanje, tradicije območja niso izkoriščene v zadostni meri, nedokončane tematske poti...) • Nizka konkurenčnost kmetijstva, kmetijskim pridelkom ni ustvarjena dodana vrednost • Nizko število socialnih podjetij
---	---

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Nadgradnja obstoječih turističnih programov zaradi obstoječih danosti (nadgradnja športnih, kulturnih, vinskih in drugih turističnih programov in njihovo dodajanje v turistično ponudbo) • Razvoj novih ciljnih turističnih programov in produktov (čebelarstvo, turizem, doživljajski, učni, kulturni turizem, turizem na kmetiji ...) • Povezava turističnih ponudnikov in ustvarjanje integralnih turističnih produktov (učne poti, vinske poti, turizem na kmetiji) • Identifikacija lokalnih resursov v smislu ustvarjanja novih poslovnih priložnosti – zagotavljanje novih delovnih mest • Dovolj resursov za aktiviranje nove proizvodnje v urbanih območjih in širše • Ustvarjanje zelenih delovnih mest – nove zaposlitve • Razvoj socialnega podjetništva v urbanih območjih in na podeželju • Povezovanje in skupni nastop lokalnih akterjev (formiranje verig pridelovalcev, konzorcijev in drugih inovativnih partnerstev ...) • Dvig konkurenčnosti lokalnih pridelovalcev in proizvajalcev z dodajanjem vrednosti njihovim produktom • Prijave lokalnih pridelovalcev na javna naročila javnih zavodov • Privabljanje večjega števila turistov • Razvoj (malega) podjetništva - podjetniški inkubator • Nadgradnja lokalne samooskrbe • Nadaljnji razvoj lokalnih blagovnih znamk (Ritoznojčan, Pohorje beef, Zakladi Dravinjske doline, Jemdomace ...) in ustvarjanje novih • Obogatena ponudba osnovnih storitev in dejavnosti glede na obstoječe pogoje in možnosti • Boljša izraba obnovljivih virov energije in okolju prijaznih materialov v urbanih območjih in na deželi • Učinkovita izraba priložnosti, ki jih ponuja lokalna naravna in kulturna dediščina • Učinkovit razvoj lokalno specifičnih kmetijskih potencialov – čebelarstvo, 	<ul style="list-style-type: none"> • Kreditna nesposobnost potencialnih podjetnikov • Odseljevanje prebivalstva v primeru zastoja v razvoju območja • Višanje stopnje brezposelnosti na kritičnih območjih (Makole, Rače) – padanje kupne moči • Propadanje naravne in kulturne dediščine v primeru opuščanja skrbi zanjo • Propadanje malih kmetij – opuščanje male kmetijske produkcije • Opustitev obdelovalnih površin - zaraščanje kmetijskih površin • Opuščanje registriranih dopolnilnih dejavnosti zaradi davčnih in birokratskih obveznosti • Padec konkurenčnosti okolja in neizkoriščenost vseh razvojnih in zaposlitvenih potencialov zaradi neizkoriščenja vseh možnosti, ki se ponujajo na področju izobraževanja • Obstaja nevarnost večanja števila ranljivih skupin, zlasti v urbanih območjih, v primeru neangažiranosti glede njihovih potreb • Nevarnost propadanja naravne dediščine v primeru opuščene skrbi za okolje • Zastoj ustvarjanja novih delovnih mest, zlasti v urbanih območjih

<p>vinogradništvo, oljarstvo, štajerska kulinarika na kmetijah ...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ozaveščanje prebivalstva o aktivnostih varovanja narave v urbanih območjih in na podeželju • Promocija in višanje stopnje rabe obnovljivih virov energije v urbanih območjih in širše • Vključevanje širše javnosti v obstoječe socialne aktivnosti • Medgeneracijsko povezovanje ter druge aktivnosti koristnega povezovanja z ranljivimi skupinami • Nadaljni razvoj bogate tradicije društvene dejavnosti • Uvajanje sodobnih tehnoloških rešitev in inovativnih pristopov – poslovnih, transportnih, informacijsko-komunikacijskih, predvsem v urbanih območjih • Ustanavljanje inovativnih partnerstev in oblik podjetij (kooperative, socialna podjetja, coworking), zlasti v urbanih območjih 	
---	--

6.9 Povzetek analize in razvojne usmeritve

Na podlagi naštetega lahko zaključimo, da so ključne razvojne potrebe območja prepoznane v pomanjkanju podjetnosti okolja v urbanih območjih in na podeželju, nepovezanosti lokalnih akterjev (posameznikov, podjetnikov, ponudnikov storitev in produktov), posledično s tem pa tudi sledeča neuskkljenost pri sodelovanju oz. nedoseganje sicer dosegljivih ciljev. Ustvarjanje delovnih mest ostaja ena izmed ključnih prioritete območja.

Potrebe so jasno izražene tudi v tematskem področju razvoja osnovnih storitev, kjer je razvidno zlasti zaostajanje ruralnega dela območja v primerjavi z urbanih območji LAS (tako na področju turistične, mestoma pa tudi druge infrastrukture in na področju pokritosti z osnovnimi storitvami), tudi tukaj pa se pojavi problem neizkoriščenih potencialov, zlasti na področju turizma, dodajanja vsebin obstoječi infrastrukturi ter iskanju sredstev za ureditev nove, prepotrebne infrastrukture, ki bi pripomogla k dvigu nivoja osnovnih storitev območja. Tematskemu področju zagotavljanja osnovnih storitev smo zato posvetili še posebno pozornost in ga opredelili kot ključno razvojno prioriteto.

Priložnosti za razvoj ter izvrševanje obveznosti s področja varstva okolja in varovanja narave ter ustvarjanja kvalitetnejšega okolja ponuja tudi istoimensko tematsko področje. Zavedanje omenjenega problema je bilo jasno zaznано in konstantno omenjeno tudi s strani lokalnega prebivalstva na delavnicah, ki so bile izvedene v teku priprave SLR. Pomembno vlogo na tem področju bo imelo zlasti osveščanje širše javnosti glede problemskih izhodišč ter iskanje sistemskih rešitev za odpravo le-teh ter realizacijo sodobnih ekosistemskih rešitev v urbanih območjih in na deželi.

Ranljive skupine (mladi, starejši, brezposelni, ljudje s posebnimi potrebami) kot zadnje tematsko področje niso ostale neidentificirane in spregledane, zavedanje o njihovem obstoju v lokalnem okolju obstaja, obstajajo pa tudi že ideje za njihovo uspešno integracijo v širše okolje ter s tem za implementacijo doprinosa, ki ga družbi ranljive skupine lahko ponudijo. Poleg institucij, ki se z njimi ukvarjajo, se pričakuje tudi večji angažma širše skupnosti na tem področju.

Razvojni problemi tako obstajajo predvsem v deficitarni infrastrukturi (turistični, tudi informacijsko komunikacijski in osnovni), nepovezanosti prebivalstva, pomanjkanju ustvarjanja podjetniških iniciativ in zaposlitvenih možnosti, pomanjkanju možnosti za dodajanje vrednosti storitev in produktov okolja, odprtih možnosti za realizacijo zahtev s področja varstva okolja, poleg tega pa je potrebno pozornost nameniti tudi ranljivim ciljnim skupinam. Marsikaterega izmed naštetih izzivov verjamemo, da je mogoče rešiti s sodobnimi in inovativnimi pristopi in tehnologijami. Razvojni potenciali po drugi strani izhajajo iz istih tematskih področij: v lokalnem okolju obstajajo resursi, podjetniške iniciative in ideje, ki bi zagotovili ne le delovna mesta, temveč tudi v inovativnem smislu doprinesli k razvoju območja. Osnovne storitve – ravno zaradi njihovega pomanjkanja – ponujajo priložnosti za njihovo ponovno vzpostavitev ali nadgradnjo obstoječega stanja, pri čemer se najpogosteje omenja področje turizma oz. njegove navezave na ostala področja ter s tem ustvarjanjem integralnih produktov. Izjemen potencial ponuja tudi področje samooskrbe – tako z vidika spodbujanja produkcije, ustvarjanja novih prodajnih poti kot povezovanja z lokalnimi javnimi zavodi in širšim potencialnim prodajnim območjem.

7. Podroben opis tematskih področij ukrepanja

LAS Dobro za nas se bo v okviru SLR glede na potrebe, izražene na delavnicah ter glede na analizo stanja, potreb in možnosti, osredotočila na vsa štiri tematska področja ukrepanja, in sicer:

- **ustvarjanje delovnih mest,**
- **razvoj osnovnih storitev,**
- **varstvo okolja in ohranjanje narave in**
- **večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin.**

Tematsko področje 1: Ustvarjanje delovnih mest

Na območju LAS je stopnja registrirane brezposelnosti nekoliko nižja od slovenskega povprečja samo v občini Makole, ki pa je med vsemi občinami območja LAS najmanjša občina. V vseh ostalih občinah stopnja registrirane brezposelnosti presega slovensko povprečje. Razmere na trgu dela tako kot drugod po državi odražajo stanje v gospodarstvu in so se v času krize pričele dokaj slabšati. Stopnja registrirane brezposelnosti je v letu 2014 sicer pričela nekoliko padati, a kljub temu ostaja višja, kot je bila v letu 2010.

Pri ustvarjanju novih delovnih mest v urbanih območjih in na podeželju se bo LAS oprla na potencialne območja, ki se kažejo predvsem v številnih naravnih danostih, potencialih naravne in kulturne dediščine, resursih za turizem ter pestrosti gospodarskih dejavnosti. Na območju LAS se nahaja nekaj močnih nosilcev gospodarstva (večja podjetja) ter številna uspešna mala in srednje velika podjetja. Prav tako na območju LAS delujejo samo tri socialna podjetja, kar pušča potencial za njihov razvoj v kratkoročnem obdobju, saj je zlasti v zadnjem času moč zaznati interes okolja za tovrstno obliko podjetništva.

Velik potencial se kaže tudi v ustvarjanju delovnih mest na področju samooskrbe s povezovanjem javnih zavodov in lokalnih pridelovalcev, kar bo imelo doprinos tudi k spodbujanju podjetniške aktivnosti na podeželju in v urbanih območjih ter enakomernjšemu razvoju. Prizadevali si bomo za povezovanje in podporo aktivnostim pri oblikovanju in nadgradnji lokalnih mrež (zasnova skupnih produktov, trženje, promocija). LAS bo spodbujala aktivnosti, ki bodo pripomogle k povečanju podjetnosti, inovativnosti in razvoju obrti. Spodbujati je potrebno tudi nove možnosti povezovanja in nadgradnje delovanja obstoječih delodajalcev (zadruga, mali in veliki proizvajalci,...), še nadaljnje informiranje, izobraževanje, prenos znanj in primerov dobrih praks ter povezovanje posameznih potencialov in panog območja. LAS bo zagotavljal podporo realizacijam poslovnih idej in podjetniških iniciativ, ki bodo pozitivno prispevale k razvoju območja in pripomogla k ustvarjanju novih delovnih mest.

Za doseganje ciljev iz tematskega področja *Ustvarjanje delovnih mest* se bo LAS povezovala z drugimi lokalnimi in regionalnimi akterji, ki delujejo na področju zmanjševanja brezposelnosti, razvoja in ustvarjanja novih delovnih mest ter izobraževanja in spodbujanja podjetnosti (enote Zavoda za zaposlovanje, obrtno-podjetniška zbornica, podporno okolje za podjetništvo,...).

Tematsko področje 2: Razvoj osnovnih storitev na podeželju

Na območju LAS se pojavljajo precejšnje razlike v razvitosti in pokritosti z osnovnimi storitvami med urbanih in podeželskimi območji. Infrastruktura, zlasti turistična, je sicer delno razvita, vendar praviloma pomanjkljiva in ne izkorišča svojih potencialov. Večina osnovnih storitev je skoncentriranih v občinskih središčih, manjše število pa jih je razpršenih po manjših lokalnih središčih, ki pa ne zagotavljajo enake kakovosti in dostopnosti znotraj območja. Podeželje zaostaja predvsem v infrastrukturni opremljenosti, ki predstavlja predpogoj za gospodarski razvoj območja, zaradi česar obstaja večja nevarnost depopulacije podeželja z negativnimi okoljskimi, socialnimi in gospodarskimi posledicami na celotno območje. Podobno kot pri zagotavljanju delovnih mest, bo tudi pri tem tematskem področju – zlasti na področju spodbujanja lokalne samooskrbe in iskanju njenih poslovnih možnosti – potrebno zagotoviti ustrezna izobraževanja in prenose znanj.

Aktivnosti s ciljem razvoja osnovnih storitev na podeželju morajo biti zato usmerjene v zmanjševanje razlik v dostopnosti do osnovnih storitev na podeželju in v urbanih središčih, pri čemer morajo zajemati tako storitve s področja zagotavljanja osnovne oskrbe, kot tudi družbeno infrastrukturo. V okviru tega tematskega področja bo LAS podpirala ukrepe, ki izboljšujejo kakovost in obseg infrastrukture za osnovne storitve, s poudarkom na infrastrukturi za trajnostni turizem, ki bi moral na območju LAS v večji meri izkoriščati dane možnosti in resurse.

LAS bo spodbujala bogatitev obstoječe infrastrukture z vsebinami, ki bodo pripomogle k oživitvi in boljši izrabi že obstoječih kapacitet. Podpirala bo razvoj in ponudbo dejavnosti ter pripadajoče rekreacijske, turistične in kulturne infrastrukture.

Pomemben ukrep, ki ga predvideva LAS, se navezuje na aktivnosti za zvišanje stopnje lokalne samooskrbe, ki vključujejo predvsem podporo razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, izobraževanje, povezovanje pridelovalcev, trženje in promocijo.

Tematsko področje 3: Varstvo okolja in ohranjanje narave

Območje LAS zaznamuje visoka pokrajinska raznovrstnost, ki jo sestavljajo hribovja, kotline, planote in gričevja ter ravnine. Ena od konkurenčnih prednosti območja LAS je visoka stopnja ohranjenosti narave in biotska raznovrstnost, ki se med drugim odraža v precejšnjem deležu ekološko pomembnih območij ozemlja v omrežju Nature 2000, zavarovanih območjih ter v bogastvu in raznovrstnosti naravnih vrednot. Takšna območja opravljajo pomembne ekološke in socialne funkcije, kot so varstvo naravnih virov in zemljišč, uravnavanje podnebnih razmer, blažitev posledic naravnih nesreč, dajejo možnost za rekreacijo, sproščanje in izboljšanje zdravja ter vplivajo na urejen izgled krajine.

Na območju LAS najdemo velik izbor naravnih znamenitosti in posebnosti (naravni parki, pohodniške poti, kolesarske poti, vinske turistične ceste ipd.), ki dajejo območju številne priložnosti na področju turizma, kulture, športa in številnih drugih dejavnosti.

Ukrepi na področju varstva okolja in ohranjanja narave bodo usmerjeni predvsem v dvig ozaveščenosti prebivalstva o pomembnosti varovanja okolja in naravnih virov. LAS predvideva razvoj in implementacijo izobraževalno-informativnih in promocijskih dejavnosti, namenjenih spodbujanju trajnostnega načina življenja in zagotavljanju družbene aktivacije za izboljšanje kakovosti okolja. Obenem bodo ukrepi namenjeni tudi naložbam v povečanje rabe obnovljivih virov energije in okolju prijaznih oblik transporta.

Tematsko področje 4: Večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin

Območje LAS dokaj dobro rešuje problematiko ranljivih skupin, saj tukaj delujejo številne socialne institucije, namenjene različnim skupinam ljudi, ki so zaradi svojih lastnosti, okoliščin, načina življenja ipd. odrinjeni na družbeno obrobje in ogroženi s socialno izključenostjo. Se pa območje LAS tako kot preostala država srečuje z brezposelnostjo mladih oz. težavami pri iskanju primerne zaposlitve mladih. V okviru reševanja problematike brezposelnosti mladih si bo LAS prizadevala predvsem za spodbujanje aktivnosti, ki bodo usmerjene v izboljšanje socialne vključenosti mladih v lokalno okolje. Ukrepi se bodo nanašali na razvoj, povezovanje in promocijo programov za pospeševanje vključevanja mladih in drugih ranljivih skupin v družbo in na trg dela.

Enakost je zagotovo pojem, ki mu sodobna družba skuša slediti na vseh področjih. Pa vendarle so nekatere ciljne skupine (starejši, brezposelni, ljudje s posebnimi potrebami) bolj dovzetne za posamezne primere diskriminacije, zato bomo v sklopu izvajanja aktivnosti SLR naštetim skupinam skušali omogočiti, da se aktivno vključijo v družbeno in društveno življenje, z vzpodbujanjem aktivnosti za vseživljenjsko učenje in medgeneracijsko povezovanje ter izvajanjem aktivnosti v smislu ustvarjanja inovativnih partnerstev za oblikovanje mreže medgeneracijskega povezovanja. Dodatna pozornost bo namenjena preprečevanju diskriminacije ter zagotavljanju enakih možnosti - ne glede na spol, raso, versko prepričanje ...

8. Opis in način doseganja ter zasledovanja horizontalnih ciljev Evropske unije

8.1 Okolje

Pomembna horizontalna tema, ki posega v vsa prednostna področja PRP 2014-2020, je skrb za okolje. Zaradi pestre biotske raznovrstnosti in velikega deleža zavarovanih območij je zmanjševanje negativnih vplivov na okolje in sonaravna raba endogenih potencialov izredno pomembna. Temeljno načelo varovanja okolja je usklajevanje dejavnikov z načeli trajnostnega razvoja, ki bodo upoštevana pri doseganju zastavljenih ciljev SLR. Ukrepi, s katerimi bomo zmanjševali vplive na okolje, so vezani na razvoj in implementacijo izobraževalnih, informativnih in promocijskih dejavnosti, ki bodo spodbujale trajnostni način življenja in zagotavljale družbeno aktivacijo za ohranjanje in izboljšanje kakovosti okolja. To bo pripomoglo k dvigu ozaveščenosti prebivalcev o pomembnosti varovanja okolja in rabe naravnih virov. V okviru naložb se bo spodbujalo aktivnosti za povečanje izkoriščanja rabe obnovljivih virov in okolju prijaznih oblik transporta in s tem zmanjšanje obremenitev za okolje. Prednostno bodo podprte aktivnosti, ki bodo spodbujale ustvarjanje zelenih delovnih mest, energetske učinkovitost in ohranjanje biotske raznovrstnosti. V okviru ukrepov za spodbujanje povezovanja in aktivnosti pri oblikovanju in nadgradnji lokalnih mrež z namenom zasnove skupnih produktov, trženja in promocije, se pričakuje okolju prijazna, ekološka kmetijska pridelava, ob upoštevanju načel trajnostnega kmetovanja.

8.2 Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje

Vidik blažitve podnebnih sprememb in prilagajanje nanje je vključen v vse prednostne naloge, ki jih naslavlja PRP 2014-2020 in je bistvenega pomena pri zagotavljanju trajnostnega razvoja. SLR bo s svojimi ukrepi spodbujala projekte, ki bodo razvijali nove pristope k reševanju okoljske problematike, z zmanjšanim vplivom na okolje. Ukrepi bodo podpirali aktivnosti, ki so skladne z načeli trajnostnega razvoja. Z ukrepi razvoja in nadgradnje programov za trajnostni turizem, rekreacijo, kmetijstvo in druge družbene dejavnosti bomo zagotavljali minimiziranje okoljskih in socio-ekonomskih posledic, ki bi lahko vplivale na podnebne razmere. S spodbujanjem rabe obnovljivih virov energije in okolju prijaznih oblik transporta bomo vplivali na zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, ki vodijo k nevarnim podnebnim spremembam. Pomemben ukrep, ki ga bomo zasledovali skozi cilje SLR, pa se navezuje tudi na dvig ozaveščenosti ljudi o pomembnosti varovanja okolja in naravnih virov, kar bo prav tako imelo pozitiven učinek na zmanjševanje emisij in s tem na blaženje podnebnih sprememb.

8.3 Inovacije

Inovacije se navezujejo na vse prednostne naloge politike razvoja podeželja in sočasnega razvoja urbanih območij, katerih namen je med drugim ustvariti tudi primerno okolje za pospeševanje inovacij. Inovativni pristop je ključen za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, saj je za doseganje okolju prijaznih učinkov in zmanjševanje vplivov na okolje potreben nov pristop, nova tehnologija in procesi ter njihov prenos v prakso. Podprte bodo aktivnosti, ki bodo spodbujale uporabo inovativnih razvojnih rešitev, ki bodo pomenile manjšo obremenitev za okolje, boljšo izkoriščenost virov in spodbujale rabo obnovljivih virov energije ter prenos dobrih praks v lokalno območje.

8.4 Spodbujanje enakosti moških in žensk ter nediskriminacija

Dodatno k naštetim horizontalnim ciljem EU SLR predvideva tudi spodbujanje enakosti moških in žensk in nediskriminacijo. Na ravni SLR se bo enakost spolov zagotavljala horizontalno - kot integracija načela enakosti spolov - in vertikalno skozi izvajanje ukrepov. V skladu z zavezami s področja spoštovanja horizontalnega načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, ki jih je Republika Slovenija potrdila v strateških dokumentih za izvajanje mehanizmov evropske podporne politike, bodo omenjena načela spoštovana tudi v predmetni SLR v maksimalni možni meri, kot jo dopušča izvajanje SLR. Področje enakih možnosti in nediskriminacije bo vključeno na nivoju upravljanja (tj. zastopanost predstavnikov različnih spolov in družbenih skupin v upravnih organih) ter na nivoju zasledovanja razvojnih ciljev in implementacije izvedbenih operacij (nediskriminatornost pri izboru operacij, nekateri cilji in ukrepi, zlasti tisti namenjeni ranljivim skupinam, predvidevajo zmanjševanje razlik med spoloma) ...). Spoštovanje teh načel bo zagotovljeno pri izvajanju, spremljanju in vrednotenju SLR, kakor tudi pri ocenjevanju operacij, preko specifičnega merila *Zasledovanje horizontalnih ciljev EU*. Enakost med ženskami in moškimi je eden od ciljev Evropske unije. Sprejeta zakonodaja pomeni pravno podlago za zagotavljanje enakega obravnavanja oseb na vseh področjih družbenega življenja. Prav tako je med pravili EU zaslediti tudi odpravo diskriminacije na vse področjih. **Prispevek SLR:** Pri uresničevanju SLR si bomo vseskozi prizadevali k izpolnjevanju načela enakega obravnavanja in nediskriminacije zaradi narodnosti, rase, etničnega prepričanja, spola, jezika, vere, političnega ali drugega prepričanja, invalidnosti, zdravstvenega stanja, spolne usmerjenosti, gmotnega stanja, rojstva, izobrazbe ali katerekoli druge osebne okoliščine.

9. Opis SLR in njenih ciljev vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

9.1 Razvojna vizija območja LAS Dobro za nas

Kot je že izpostavljeno v poglavju *Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti*, naravne danosti in aktualne razmere na območju LAS Dobro za nas v določenem obsegu predstavljajo določene težave in izzive, ki jih bo v prihodnosti potrebno odpraviti, hkrati pa, tako na podlagi že storjenega (tudi skozi realizirane projekte, sofinancirane iz pristopa LEADER v obdobju 2007–2013), kot na podlagi porajajočih se načrtov za v prihodnje, puščajo ogromno manevrskega prostora v smeri inovacij, izboljšav oz. njihove nadgradnje. Povedano drugače, posvetiti se nameravamo tistim področjem, ki zaradi velike pomembnosti in odvisnosti okolja od njih, potrebujejo takojšnje intervencijsko ukrepanje, ravno tako pa bo pozornost usmerjena tudi na področja, katera na prvi pogled morda niso življenjskega pomena in že dosegajo določeno stopnjo razvoja in družbene uspešnosti, kljub vsemu pa je za njihov nadaljnji kakovosten razvoj potrebna njihova nadgradnja.

Poleg širših razvojnih strategij, ki jih v lokalnem okolju sprejemajo in izvajajo občine, je ravno pristop CLLD perspektivno orodje za nadgradnjo obstoječih projektnih vsebin oz. za ustvarjanje novih. Njegova pomembnost je toliko večja, ker upošteva neposredne zahteve, ki prihajajo iz okolja in so izražene skozi pristop »od spodaj navzgor«, s čimer se še dodatno približa širšemu krogu prebivalstva. Zlasti je to pomembno za spodbujanje razvoja ruralnega dela območja LAS, kjer obstaja nevarnost večanja razvojnega razkoraka med mestom in podeželjem.

V programskem obdobju 2014–2020 torej nameravamo z izvajanjem aktivnosti v okviru CLLD doseči kombiniranje zadovoljevanja primarnih, neobhodno potrebnih izzivov območja ter nadgradnje že obstoječih dejavnosti, aktivnosti in programov, ki doprinašajo k višanju bivanjske kvalitete na območju LAS - tako v urbanih območjih kot na podeželju.

Prvi korak pri realizaciji omenjenih načrtov dviga stopnje kakovosti življenja in bivanjskega okolja je identifikacija prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti, ki jih je mogoče zaslediti na območju LAS (glej poglavje *Analiza razvojnih potreb in možnosti območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti*). Iz teh je kot rezultat zelenega doseganja bodočega stanja nastala razvojna vizija SLR. Slednja upošteva prednosti in priložnosti kot izhodišči za doseg zelenih vizij, hkrati pa upošteva tudi slabosti in nevarnosti, ki bi to doseganje lahko ovirale.

Širša razvojna vizija LAS Dobro za nas:

Želimo povezati in homogenizirati lokalne akterje v urbanih območjih in na podeželju v skupno sodelovanje ter skupno nadgradnjo lokalnega okolja; ohraniti (kjer je mogoče pa nadgraditi) nameravamo naravno-etnološko-kulturne danosti in jih uporabiti v turistične namene; ustvariti želimo dodano vrednost lokalnim pridelkom, jih ponuditi širšemu krogu lokalnega prebivalstva, predstaviti kot najustreznejšo in (globalno gledano) najoptimalnejšo dolgoročno izbiro ter s tem dvigniti nivo lokalne samooskrbe in s tem izboljšati samooskrbno verigo (jo še skrajšati in popularizirati); z vsemi aktivnostmi želimo ustvarjati mentaliteto in pogoje za okolje podjetnosti, kjer bodo prepoznane možnosti razvoja lokalnih produktov in storitev v gospodarske namene – z ustvarjanjem teh osnov omogočati nova delovna mesta in višati zaposlenost območja, s produkti/storitvami pa poleg zagotovljene finančne eksistence v lokalne kraje pritegniti tudi zunanje obiskovalce/potrošnike/turiste. Za doseganje trajnostnega razvoja bomo podpirali varstvo okolja, ščitenje narave, naravne in kulturne dediščine, poudarek pa bo namenjen tudi vključevanju ranljivih skupin v družbeno okolje in zagotavljanje perspektivnih možnosti zanje.

Temeljna vizija LAS Dobro za nas ostaja nespremenjena iz preteklega programskega obdobja:

»Območje LAS – kakovosten prostor bivanja in dela za vse generacije na območju lokalne akcijske skupine.«

Generalni cilj SLR je realizacija zastavljene razvojne vizije območja (tako podeželja kot urbanih območij), posamični cilji pa so razdeljeni glede na tematska področja, iz katerih bodo izhajale izvedene operacije. Namen ciljev je ustvarjanje doprinosa pri dolgoročnem razvoju lokalnega območja in širše. Cilji so podrobneje navedeni tudi v preglednici na koncu tega poglavja.

9.2 Tematska področja ukrepanja

Uredba o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014-2020 v 7. členu predvideva 4 možna tematska področja za izvajanje operacij. To so:

- ustvarjanje delovnih mest
- razvoj osnovnih storitev
- varstvo okolja in ohranjanje narave ter
- večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin.

Na podlagi analize potreb in razvojnih možnosti, neposrednega interesa in pobud, izraženih s strani javnosti med pripravljalnimi delavnicami in že prej, ter na podlagi analize možnih oblik izvajanja operacij ter temelječ na finančnem okviru, ki pripada LAS v tem programskem obdobju, SLR predvideva izvajanje operacij in doseganje ciljev na vseh 4 tematskih področjih.

Tematska projektna področja, h katerim so na podlagi analize stanja in projektnih predlogov ter pobud, prejetih s strani širše javnosti, usmerjeni cilji in realizacija SLR, so:

Ustvarjanje delovnih mest: razvojna usmeritev je ustvarjanje pogojev za razvoj delovnih mest v urbanih območjih in na podeželju, ki jih zagotavljajo strokovna podpora, svetovanje, pomoč pri povezovanju, skupni nastopi, sejemske predstavitve. Temu je potrebno dodati še intenzivnejše zagotavljanje podpornega okolja lokalnemu podjetništvu (zagotavljanje strokovnega svetovanja, prenosa znanj, veščin in praks, spodbujanje ustanavljanja socialnih podjetij, ustvarjanja zelenih delovnih mest, podpora povezovalnim aktivnostim med lokalnimi podjetniki, zagotavljanje osnovne in razvojne infrastrukture, podpiranje dejavnosti, namenjenih iskanju novih (tujih trgov), podpora marketingu in promociji v ožjem in širšem okolju, iskanje tržnih niš kot priložnosti za razvoj podjetništva ter – skupaj z ostalimi naštetimi ukrepi – kot še eno izmed sredstev za doseg ključnega cilja, tj. ustvarjanja perspektivnega delovnega okolja in zagotavljanja prepotrebni novih delovnih mest, tako v urbanih območjih, kot na podeželju). V okviru tega področja bo pozornost torej usmerjena k spodbujanju podjetniških aktivnosti ter formiranju inovativnih razvojnih partnerstev, tudi javno-zasebnih.

Razvoj osnovnih storitev: ključna razvojna usmeritev je bogatitev turistične ponudbe, ustvarjanje novih turističnih in drugih programov, turistično povezovanje akterjev in krajev, zagotavljanje osnovne in nadgradnja obstoječe turistične in druge (športne, kulturne, informacijsko-komunikacijske ...) infrastrukture, iskanje sinergije v povezovanju različnih lokalnih turističnih panog (kulturnega, športnega, čebelarkega, ekološkega, ... turizma na kmetiji), s tem pa poleg višanja gospodarske prosperitete območja (zaradi večjega turističnega obiska) tudi priložnost za nova delovna mesta na področju turizma, ki neposredno – poleg zagotovljene eksistence - prinašajo tudi dodatno razvojno moč za nadaljnji razvoj turizma. Poleg tega se bodo podpirale tudi druge operacije, ki bodo doprinesle k razvoju osnovnih storitev, zlasti na podeželju (operacije, ki predvidevajo izvedbo dejavnosti, katerih cilj je vzpostavitev ali izboljšanje kulturne, zgodovinske, športne in druge infrastrukture oz. nadgradnja kapacitet in dosega dosedanje osnovne infrastrukture), k povezovanju ponudbe in storitev lokalnih deležnikov oz. bodo območju prinesle dodano vrednost v obliki prenašanja tradicionalnih znanj in drugih uporabnih veščin. Pomemben del tega tematskega področja je tudi spodbujanje lokalne samooskrbe, cilj katerega namen je spodbujanje večanja stopnje pridelave oz. predelave lokalnih pridelkov in živil po eni strani, po drugi strani pa omogočanje novih prodajnih poti lokalnim pridelovalcem. Za doseganje omenjenega cilja bo poleg ostalih potreben tudi precejšnji input zagotavljanja izobraževanj, informiranja in prenosa znanj ter primerov dobrih praks – zlasti kar se tiče poznavanja zakonodaje in predpisov. Obstaja potreba po večanju števila prenočitvenih kapacitet, ki bi pritegnile še dodaten obisk turistov oz. bi jim bil omogočen daljši postanek. Manjka integralnih turističnih programov (povezave kmetijstva (domača hrana in pijača, prenočitve na kmetijah) in turizma), s katerimi bi ne le spodbujali domačo produkcijo in ji omogočali dodatno tržno pot, ampak bi na ta način lahko zasnovali tudi večdnevne turistične programe. Velike možnosti se odpirajo tudi na področju kulturnega turizma (umetniške zbirke, urejeni gradovi v Slov. Bistrici in Račah, Forma viva v Makolah ...) in romarskega turizma (mednarodna kulturna pot sv. Martina...).

Varstvo okolja in ohranjanje narave je često spregledano področje, kateremu pa tudi v tem programskem obdobju posvečamo precejšnjo pozornost, zlasti z namenom zagotavljanja trajnostnega razvoja območja - tako urbanih naselij kot podeželja. Ukrepi na tem področju so usmerjeni v izboljšanje stanja okolja, podporo aktivnostim za izboljšanje stanja okolja (izobraževanje, ozaveščanje, nadgradnja obstoječih in ustvarjanje novih učnih poti in objektov, zmanjševanje emisij toplogrednih plinov, ustvarjanje nizko-ogljivega okolja, zmanjšanje toplogrednih plinov, inovativna raba energetskih virov, izraba obnovljivih virov energije, uvajanje sodobnih transportnih načinov). Ob zavedanju bremena, ki ga zlasti v urbanem delu območja povzroča promet (visok ogljikov odtis, posledice visoke koncentracije izpušnih plinov), bodo zagotovljene možnosti za uvedbo okolju prijaznih alternativnih rešitev.

Večja vključenost mladih in drugih ranljivih skupin: primarno se pri tem tematskem področju pričakuje krepitev sodelovanja s širšim in institucionalnim okoljem ter javnostjo s ciljem zvišanja socialne vključenosti ranljivih skupin. Aktivnosti bodo namenjene spodbujanju prostovoljskega dela, ustvarjanju mrež deležnikov z namenom ustvarjanja možnosti za integracijo ranljivih skupin, mrež storitev za starostnike ipd, vsebin za brezposelne, ustvarjanja in zagotavljanja vsebin za medgeneracijsko sodelovanje in prenos znanj ipd.

9.3 Razvojni cilji SLR

Na podlagi analize stanja ter neposredno izraženih želja in potreb, ki so prepoznane v lokalnem okolju (v urbanih območjih in na podeželju), so bili oblikovani razvojni cilji. Vsak izmed njih izhaja iz določenega izziva oz. potrebe, predstavlja pa odgovor nanj oz. predvideva ustrezne rešitve za doseg končnega stanja, to je realizacijo potrebe.

Razvojni cilji so razdeljeni glede na tematsko področje, iz katerega izhajajo oz. k realizaciji zahtev in potreb. Pri določitvi ciljev je upoštevano, da so zastavljeni ne le za doseganje neposrednih učinkov, ki so doseženi z realizacijo neposredne potrebe, katero naslavlja cilj, ampak da ponujajo multiplikacijski učinek, torej da, vsaj v posredni meri, prispevajo tudi k realizaciji drugih zahtev, potreb in izzivov, ki so povezani z drugimi razvojnimi cilji oz. izhajajo iz drugih tematskih področij. Primer: učinek ciljev s področja varovanja okolja in ohranjanja narave bo zagotovo prispeval k boljši turistični ponudbi; realizacija ciljev s področja razvoja osnovnih storitev bo imela doprinos tudi k ciljem v zvezi zagotavljanja novih delovnih mest, itd.

Tematsko področje: Ustvarjanje novih delovnih mest

Skupno problemsko izhodišče tematskega področja: Pomanjkanje podjetnosti in ustvarjanja delovnih mest na območju LAS

Izziv št. 1: Izboljšanje podjetniškega okolja in zagotavljanje delovnih mest

Potreba je po zagotavljanju boljših zaposlitvenih možnosti in novih delovnih mest v urbanih območjih in na podeželju s poudarkom na zelenih delovnih mestih, ki bodo prispevala ne samo k socialni varnosti zaposlenih, temveč tudi k skladnemu in vzdržnemu dolgoročnemu razvoju območja. Obenem je pomembno tudi zagotoviti ustrezne pogoje in podporno okolje (izobraževanje, informiranje, financiranje...) kar bo pripomoglo k lažjemu ustvarjanju delovnih mest. Izobraženost prebivalstva postaja vse pomembnejši dejavnik razvoja in zagotavljanja konkurenčne sposobnosti. Zaželeno je, da se v obdobju 2014-2020 vzpostavi tudi čim več socialno odgovornih delovnih mest, s čimer se bo še dodatno krepilo družbeno odgovornost podjetij v okolju.

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 1: Razvoj (socialnega) podjetništva, obrti in spodbujanje zelenih delovnih mest**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRRP: 1; ESRR : 3

Povezava z ostalimi cilji: neposredno je cilj povezan s ciljem št. 2 (spodbujanje povezovanja med lokalnimi razvojnimi deležniki), saj omogoča ustvarjanje medsektorskih povezav, posredno pa je povezan s ciljema 3 in 4, ki se nanašata na razvoj osnovnih storitev in tako prispevata k ustvarjanju delovnih mest. Prav tako je posredno povezan s ciljem št. 8, ki predvideva povečanje socialne vključenosti ranljivih skupin v lokalno okolje in s tem na trg dela.

Ocena okoljskih učinkov: nevtralna

Inovativni pristopi pri doseganju cilja: uvajanje novih proizvodov, storitev ali načinov obravnavanja razvojnih vprašanj na lokalnem nivoju; novi načini uporabe obstoječih virov in sredstev; inovativen prenos znanj; vključitev v napredne raziskave ter razvoj novih proizvodov in tehnologij; spodbujanje socialnega podjetništva.

Izziv št. 2: Neizpoljena povezanost lokalnih podjetnikov in drugih razvojnih akterjev

Problem, ki ga zaznavamo v lokalnem okolju (v urbanih naseljih in na deželi), je razpršena ponudba produktov in storitev, kar je posledica pomanjkanja vzpostavljenih lokalnih razvojnih partnerstev. Zaradi tega ne dosegajo sinergijskih učinkov, posledično pa to privede do nepotrebne medsebojne konkurence in višjih stroškov poslovnih procesov. Dodatna težava je tudi v poskusu internacionalizacije podjetij, ki jo le stežka dosežejo samostojno.

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 2: Spodbujanje povezovanja med lokalnimi razvojnimi deležniki**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRP: 1; ESRR : 2

Število vzpostavljenih partnerstev: EKSRP: 0; ESRR: 2

Število ustvarjenih delovnih mest: EKSRP: 0; ESRR: 1

Povezava z ostalimi cilji: cilj je neposredno povezan s ciljem št. 1, saj omogoča ustvarjanje novih delovnih mest, posredno pa je tudi ta cilj povezan s ciljema št. 3 in 4, saj je združevanje lokalnih podjetnikov in ponudnikov možno tudi na področju ustvarjanja skupnih turističnih produktov (povezave ponudnikov z različnih področij) ter spodbujanja lokalne samooskrbe. Hkrati s tem je povezan tudi s ciljem št. 8, saj s sinergijskimi učinki omogoča dodatne možnosti zaposlovanja ranljivih skupin, predvsem mladih.

Ocena okoljskih učinkov: nevtralna

Inovativnost cilja: uvajanje novih proizvodov, storitev ali načinov obravnavanja razvojnih vprašanj na lokalnem nivoju; multiplikacijski učinki na spremembe, ki jih želi doseči lokalno partnerstvo; novi načini uporabe obstoječih virov in sredstev; krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji; tvorjenje platforme za socialne inovacije, ki se potem lahko pospešijo in širše uporabljajo na podlagi izmenjav, sodelovanja in povezovanja v mreže; vključitev v napredne raziskave ter razvoj novih proizvodov in tehnologij, spodbujanje kooperativ ter ostalih oblik povezovanja.

Tematsko področje: Razvoj osnovnih storitev

Skupno problemsko izhodišče tematskega področja: Neizkoriščeni potenciali območja LAS na področju osnovnih storitev

Izziv št. 3: Pomanjkanje oz. nezadostno urejena infrastruktura kot pogoj za izvajanje storitvenih dejavnosti

Na območju imamo dobre resurse, zlasti za razvoj turizma, vendar je predvsem osnovna infrastruktura pomanjkljivo razvita in dotrajana, zaradi česar ni mogoče izvesti vseh razvojnih projektov, ki bi doprinesli k višanju nivoja osnovnih storitev na območju LAS. Poleg infrastrukture na področju turizma to velja tudi za športno-rekreacijske, kulturne in druge objekte (npr. kulturna infrastruktura, čebelarški objekti ...). Posebej očitno je pomanjkanje prenočitvenih kapacitet, ki bi omogočale razvoj večdnevni turističnih programov, prostorska stiska pa je očitna tudi na društvenem področju, zaradi česar je onemogočeno izvajanje mnogih društvenih dejavnosti.

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 3: Izboljšanje kvalitete in povečanje obsega infrastrukture za osnovne storitve (zlasti trajnostni turizem)**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRP: 5; ESRR : 0

Povezava z ostalimi cilji: cilj je neposredno povezan s ciljema št. 4, saj je ravno urejena osnovna infrastruktura predpogoj za razvoj turističnih programov in drugih družbenih aktivnosti, hkrati pa tudi

zagotavlja pogoje za nadaljnji razvoj področja lokalne samooskrbe, ki bo ravno tako potrebovalo infrastrukturne kapacitete.

Ocena okoljskih učinkov: pozitivna

Inovativnost cilja: uvajanje novih proizvodov, storitev ali načinov obravnavanja razvojnih vprašanj na lokalnem nivoju; multiplikacijski učinki na spremembe, ki jih želi doseči lokalno partnerstvo; novi načini uporabe obstoječih virov in sredstev; krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji

Izziv št. 4: Izkoriščanje razvojnih potencialov zlasti na področju trajnostnega turizma in drugih družbenih dejavnosti

Na območju LAS je društveno udejstvovanje na zavirljivem nivoju, saj tukaj deluje veliko število društev na vseh področjih družbenega udejstvovanja (kulturno-umetniška, športna, turistična, gasilska, kmetijska ...). V določenih primerih je infrastruktura že zagotovljena, ravno tako pa obstajajo številni potenciali za nadgradnjo in izboljšanje njihovih programov in dejavnosti. To je še posebej (ne pa izključno) opazno na področju turizma, kjer obstajajo številne razvojne možnosti, ki lahko privedejo do zasnove in izvedbe kvalitetnih vsebin in programov.

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 4: Nadgradnja obstoječih in razvoj novih programov ter dejavnosti, ki izboljšujejo kakovost življenja**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRP: 6; ESRR : 0

Število novih programov: EKSRP: 5; ESRR: 0

Število ustvarjenih delovnih mest: EKSRP: 1; ESRR: 0

Povezava z ostalimi cilji: cilj je neposredno povezan s ciljem št. 3, saj z ureditvijo osnovne infrastrukture nastajajo tudi predpogoji za razvoj programov in vsebin, ki se tam izvajajo, posredno pa je cilj povezan tudi s ciljema št. 1 in 2, saj bo uspešna realizacija zasnovanih programov omogočila višji turistični obisk, s tem pa tudi priložnost za povezovanje in ustvarjanje novih delovnih mest.

Ocena okoljskih učinkov: pozitivna

Inovativnost cilja: uvajanje novih proizvodov, storitev ali načinov obravnavanja razvojnih vprašanj na lokalnem nivoju; multiplikacijski učinki na spremembe, ki jih želi doseči lokalno partnerstvo; novi načini uporabe obstoječih virov in sredstev; krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji; omogočen inovativen prenos znanja.

Tematsko področje: Varstvo okolja in ohranjanje narave

Skupno problemsko izhodišče tematskega področja: Potreba po ohranjanju in izboljšavi stanja naravnega okolja na območju LAS

Izziv št. 5: Nezdostno zavedanje javnosti o pomenu varovanja okolja v urbanih območjih in na deželi

Ljudje se še vedno premalo zavedamo pomembnosti varovanja okolja. Še posebej lahko ta problem postane očiten v primerih urejene naravne krajine, kakršna je tudi na našem območju. Potrebno je vzpodbuditi zavedanje, da lahko vsak posameznik s svojimi ravnanji bistveno prispeva k varstvu okolja in ohranjanju nedotaknjene narave, s čimer se, ne samo ohranjajo naravni viri, temveč se večja privlačnost območja za bivanje in potencialni razvoj turizma.

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 5: Dvig ozaveščenosti ljudi o pomembnosti varovanja okolja in naravnih virov**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRP: 1; ESRR: 2

Povezava z ostalimi cilji: cilj je neposredno povezan s ciljema št. 6 in 7, saj bo vzpodbujal rabo obnovljivih virov energije, na trajno vzdržen način pa bo tudi pripomogel k iskanju in izvajanju ekosistemskih izzivov.

Ocena okoljskih učinkov: pozitivna

Inovativnost cilja: novi načini uporabe obstoječih virov in sredstev; krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji; tvorjenje platforme za socialne inovacije, ki se potem lahko pospešijo in širše uporabljajo na podlagi izmenjav, sodelovanja in povezovanja v mreže

Izziv št. 6: Neugodne okoljske posledice in prevelika odvisnost od klasičnih energetske virov

Ob zavedanju stopnje škodljivosti, ki jo okolju povzročajo predvsem fosilna goriva, vedno bolj raste zavedanje o iskanju alternativnih energetske rešitev, ki bi ta problem vsaj omilile. Poiskati je torej potrebno rešitve, ki bodo pripomogle k ustvarjanju nizko-ogljivega odtisa v okolju, s tem pa bodo izboljšale tudi obče stanje urejenosti območja. Spodbujati želimo uporabo okolju prijaznih materialov, skladno s tem pa zmanjševati tudi negativne posledice, ki jih povzroča klasični transport.

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 6: Raba obnovljivih virov energije**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRP: 1; ESRR: 2

Povezava z ostalimi cilji: cilj je neposredno povezan s ciljema št. 5 in 7, saj skupaj predstavljajo ukrepe varovanja narave (skozi dvig ozaveščenosti o pomenu varovanja okolja se zviša tudi stopnja zavedanja o pomenu alternativnih energijskih virov, istočasno pa pomeni tudi usmeritev k iskanju okolju prijaznejših inovativnih ekosistemskih rešitev).

Ocena okoljskih učinkov: pozitivna

Inovativnost cilja: uvajanje novih proizvodov, storitev ali načinov obravnavanja razvojnih vprašanj na lokalnem nivoju; multiplikacijski učinki na spremembe, ki jih želi doseči lokalno partnerstvo; novi načini uporabe obstoječih virov in sredstev; vključitev v napredne raziskave ter razvoj novih proizvodov in tehnologij

Izziv št. 7: Pomanjkanje inovativnih idej na področju varovanja okolja in nižanja negativnih okoljskih vplivov

Eden izmed horizontalnih ciljev, h katerim teži ta strategija, je tudi spodbujanje inovacij, ki bi v povezavi s preostalima dvema horizontalnima ciljema (blaženje podnebnih sprememb in varovanje okolja) doprinesle k višanju stopnje urejenosti okolja. Ob zavedanju pomena varovanja okolja in ohranjanja naravnih virov je potrebno iskati nove načine in rešitve, ki bodo na trajnostni način odgovarjale na sodobne izzive varovanja okolja v urbanih okoljih in na podeželju in tako pripomogle k blaženju negativnih posledic, ki jih v okolju povzroča sodoben način življenja in gospodarstvo.

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 7: Inovativne ekosistemske rešitve**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRP: 1; ESRR: 2

Povezava z ostalimi cilji: cilj je neposredno povezan s ciljema št. 5 in 6, posredno pa bo imel tudi pozitiven učinek na ustvarjanje novih delovnih mest (cilja št. 1 in 2), saj uvajanje inovacij lahko predstavlja nove zaposlitvene priložnosti ter s tem nova delovna mesta. Hkrati je cilj posredno povezan tudi s ciljema 3 in 4, ki se navezujeta na praktično in trajnostno rabo urejenega okolja v turistične namene.

Ocena okoljskih učinkov: pozitivna

Inovativnost cilja: uvajanje novih proizvodov, storitev ali načinov obravnavanja razvojnih vprašanj na lokalnem nivoju; multiplikacijski učinki na spremembe, ki jih želi doseči lokalno partnerstvo; novi načini uporabe obstoječih virov in sredstev; krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji; vključitev v napredne raziskave ter razvoj novih proizvodov in tehnologij

Tematsko področje: Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Skupno problemsko izhodišče tematskega področja: Potreba po vključevanju ranljivih skupin v socialno okolje

Izziv št. 8: Skrb za ranljive skupine

Tudi na našem območju se srečujemo s problematiko ranljivih skupin oz. njihove družbene neaktivnosti, saj ocenjujemo, da bi lahko bili v socialne aktivnosti še bolj vključeni. Kot ranljive skupine prepoznavamo zlasti mlade, brezposelne, starejše in ljudi s posebnimi potrebami. Nekateri med njimi potrebujejo posebne storitve oz. pristop, ki bi jim omogočil enakopravno vključenost v družbo. Za doseg tega cilja je potrebno predvideti in izvesti posebne aktivnosti, s katerimi se naštete ranljive skupine ciljno nagovori, se jim na ta način približa ter posledično omogoči višjo socialno vključenost (tudi z medgeneracijskim povezovanjem).

Odgovor na izziv: **Razvojni cilj št. 8: Povečanje socialne vključenosti ranljivih skupin v lokalno okolje**

Kazalnik: Število podprtih operacij: EKSRP: 0, ESRR: 2

Povezava z ostalimi cilji: cilj je posredno povezan s ciljema št. 1 in 2, saj se pričakuje, da bodo učinki višje socialne vključenosti rezultirali v večjih zaposlitvenih možnostih predvsem mladih in dolgotrajno brezposelnih.

Ocena okoljskih učinkov: nevtralna

Inovativnost cilja: krepitev sodelovanja med različnimi akterji in sektorji; tvorjenje platforme za socialne inovacije, ki se potem lahko pospešijo in širše uporabljajo na podlagi izmenjav, sodelovanja in povezovanja v mreže.

Kot je razvidno, bomo v programskem obdobju 2014-2020 posvetili pozornost širšemu vsebinskemu krogu oz. dejavnostim, ki izhajajo iz različnih tematskih področij, s katerim bomo uresničevali v tabeli zastavljene cilje, s tem pa dosegali zastavljeno razvojno vizijo.

Predvideva se sočasno doseganje vseh ciljev, kar pomeni, da ni predviden poseben vrstni red prioritete ciljev po letih izvajanja.

Vsi cilji temeljijo na podlagi analize stanja, identificiranih oz. izraženih potreb okolja ter finančnih zmožnosti, ki jih ponuja SLR, zasnovani pa so v skladu s trajnostnim namenom njihovega izvajanja in doprinosa območju LAS in širše. Dodatno k temu so cilji zasnovani interoperabilno in medsebojno povezano, se pravi, da realizacija enega cilja (vsaj posredno) doprinese tudi k realizaciji drugih ciljev, cilji pa so že v osnovi zasnovani, da pokrivajo ne samo potrebe in izzive tematskega področja, iz katerega izhajajo, temveč tudi potrebe drugih tematskih področij (primer: priprava in izvedba novih turističnih programov in aktivnosti ne pomeni zgolj doseganja ciljev na področju osnovnih storitev, temveč pomenijo (vsaj posredno) osnovo za ustvarjanje novih delovnih mest; uvajanje novih tehnoloških pristopov in medsektorsko podjetniško povezovanje ne prinaša zgolj novih delovnih mest v urbanih območjih in na podeželju, temveč istočasno odpira možnost uspešnemu vključevanju ranljivih skupin v družbo.

Doseganje nobenega izmed ciljev ne vpliva negativno na doseganje katerega izmed drugih ciljev, temveč je vpliv pozitiven. Prav tako tudi nobeden izmed ciljev ne prinaša negativnega vpliva na okolje, temveč je pri večini ciljev vpliv na okolje izrazito pozitiven. Poseben poudarek pri določitvi razvojnih ciljev je bil posvečen tudi zasledovanju horizontalnih ciljev (inovacije, okolje, podnebne spremembe, spoštovanje enakosti in nediskriminacije) saj vsak izmed ciljev upošteva omenjene cilje in je zasnovan v smeri pozitivnega vpliva nanje.

Na podlagi upoštevanja horizontalnih ciljev, medsebojne povezanosti tematskih vsebin, interoperabilnosti, (ne)posrednega medsebojnega vpliva rezultatov doseženih ciljev ter inovativnih pristopov in rešitev, ki jih ustvarja vsak izmed ciljev, zastavljeni razvojni cilji utemeljujejo celovit značaj SLR.

Ključnega pomena pri izboru operacij, ki se bodo financirale in izvajale v okviru CLLD oz. bodo izhajale iz strategije lokalnega razvoja ter zasledovale realizacijo ciljev je, da vsaka izmed operacij predstavlja odgovor na katerega izmed ciljev SLR, kateremu je v lokalnem okolju potrebno posvetiti posebno pozornost. Ključno je torej, da prijavitelj operacije vnaprej temeljito in razločno opredeli in utemelji dodano vrednost, ki jo prinaša izvedba njegove operacije, ter vse pozitivne učinke, ki jih okolju prinaša izvedba predlagane operacije, hkrati pa tudi okolje prepozna, da je izvedba operacije nujno potrebna, da je operacija (oz. njene aktivnosti in cilji) inovativna, da rezultati operacije prinašajo pozitiven, pomemben in dolgoročen doprinos širšemu okolju, torej da okolje operacijo prepozna kot nujno potrebno – bodisi za zadovoljitev osnovnih, nujnih potreb, bodisi za nadgradnjo obstoječega stanja.

Posebno področje, ki je na nek način povezano z vsemi tematskimi področji, so operacije, ki predvidevajo investicije v infrastrukturo. Slednje v programskem obdobju 2014 - 2020 niso opredeljene kot razvojna prioriteta, zato se njihova realizacija predvideva le v minimalnem obsegu oz. mora temeljiti na prepričljivih razlogih, ki potrjujejo njihovo upravičenost oz. jih okolje prepozna kot nujno potrebne in s pomembnim dolgoročnim učinkom.

Vzpostavitev delovnega mesta to pomeni zaposlitev za polni delovni čas v skladu z zakonom, ki ureja delovna razmerja. Pomeni novo zaposlitev, ne pomeni prerazporeditve z enega delovnega mesta na drugo delovno mesto, ampak pomeni, da institucija, podjetje, organizacija itn., ki ima na primer dva zaposlena, zaposli še eno osebo. V skladu z 71. členom Uredbe 1303/2013/EU mora upravičenec, ki je vzpostavil novo delovno mesto le-to ohranjati najmanj tri leta od izplačila podpore.

Tematsko področje	Cilj	Kazalnik	Sklad	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Ustvarjanje delovnih mest	1. Razvoj (socialnega) podjetništva, obrti in spodbujanje zelenih delovnih mest	Število podprtih operacij	EKSRP	1
			ESRR	3
			ESPR	
	2. Spodbujanje povezovanja med lokalnimi razvojnimi deležniki	Število podprtih operacij	EKSRP	1
			ESRR	2
			ESPR	
		Število vzpostavljenih partnerstev	EKSRP	
			ESRR	2
			ESPR	
		Število ustvarjenih delovnih mest	EKSRP	
ESRR			1	
ESPR				
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
Razvoj osnovnih storitev	3. Izboljšanje kvalitete in povečanje obsega infrastrukture za osnovne storitve (zlasti trajnostni turizem)	Število podprtih operacij	EKSRP	5
			ESPR	
	4. Nadgradnja obstoječih in razvoj novih programov ter dejavnosti, ki izboljšujejo kakovost življenja	Število podprtih operacij	EKSRP	6
			ESPR	
		Število novih programov	EKSRP	5
ESPR				
	Število ustvarjenih	EKSRP	1	

		delovnih mest	ESPR	
			EKSRP	
			ESPR	
Varstvo okolja in ohranjanje narave	5. Dvig ozaveščenosti ljudi o pomembnosti varovanja okolja in naravnih virov	Število podprtih operacij	EKSRP	1
			ESRR	2
			ESPR	
	6. Raba obnovljivih virov energije	Število podprtih operacij	EKSRP	1
			ESRR	2
			ESPR	
	7. Inovativne ekosistemske rešitve	Število podprtih operacij	EKSRP	1
			ESRR	2
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	8. Povečanje socialne vključenosti ranljivih skupin v lokalno okolje	Število podprtih operacij	EKSRP	
			ESRR	2
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
			EKSRP	
			ESRR	
			ESPR	
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		

EKSRP:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	5	16
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	60 %	100 %
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	60 %	100 %

ESRR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest	0	1
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami	4	13
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem	61 %	100 %
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije	61 %	100 %
Število podprtih partnerstev	3	9
Število deležnikov v partnerstvih	8	20

ESPR:

Mejnik/kazalnik	Mejnik na dan 31. 12. 2018	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2023
Število novo ustvarjenih delovnih mest		
Število zaključenih operacij v primerjavi z odobrenimi operacijami		
Delež dodeljenih sredstev v odločitvi o potrditvi operacije primerjavi z določenim finančnim okvirjem		
Delež izplačanih sredstev v primerjavi z dodeljenimi sredstvi v odločitvi o potrditvi operacije		

9.4 Hierarhija ciljev

V skladu z ravnimi prioriteta območja ter prioriteta, ki jih zasleduje predmetna SLR, je zastavljena tudi hierarhija razvojnih ciljev. Slednji so razvrščeni na podlagi umestitve v tematsko področje – od najvišje do najnižje rangiranega. Najvišje rangirano je tematsko področje razvoja osnovnih storitev, sledi mu tematsko področje ustvarjanja delovnih mest, temu sledi področje varstva okolja in ohranjanja narave, temu pa sledi večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

Hierarhija ciljev je sledeča:

Razvojni cilj	Tematsko področje
1. Nadgradnja obstoječih in razvoj novih programov ter dejavnosti, ki izboljšujejo kakovost življenja	Razvoj osnovnih storitev
2. Izboljšanje kvalitete in povečanje obsega infrastrukture za osnovne storitve (zlasti za trajnostni turizem)	
3. Razvoj (socialnega) podjetništva, obrti in spodbujanja zelenih delovnih mest	Ustvarjanje delovnih mest
4. Spodbujanje povezovanja med lokalnimi razvojnimi deležniki	
5. Raba obnovljivih virov energije	Varstvo okolja in ohranjanje narave
6. Inovativne ekosistemske rešitve	
7. Dvig ozaveščenosti ljudi o pomembnosti varovanja okolja in naravnih virov	
8. Povečanje socialne vključenosti ranljivih skupin v lokalno okolje	Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin

10. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

Uredba CLLD (Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost), je orodje za spodbujanje celovitega lokalnega razvoja po načelu "od spodaj navzgor", zato smo v ta namen o ustanavljanju ter pripravi Strategije lokalnega okolja za programsko obdobje 2014 - 2020 vseskozi seznanjali in obveščali lokalno prebivalstvo (preko medijev in objav na spletnih straneh).

Po sprejetju uredbe CLLD so bile v obdobju od 28.8.2015 do 28.9.2015 v vseh štirih občinah organizirane delavnice, na katere so bili povabljeni vsi zainteresirani, ki so želeli pridobiti ključne informacije o programskem obdobju 2014 - 2020. Delavnice so bile izvedene: občina Rače – Fram (28.08.2015), občina Slovenska Bistrica (10.09.2015), občina Poljčane (14.09.2015), občina Makole (15.09.2015) in zaključna delavnica v občini Slovenska Bistrica (28.09.2015). Predstavniki RIC Slovenska Bistrica so na začetku vsake posamezne delavnice na kratko predstavili rezultate izvajanja pristopa LEADER v obdobju 2007-2013 ter podali informacije o pristopu LEADER/CLLD v obdobju 2014-2020. Sodelovanje med različnimi sektorji je bilo izpostavljeno kot ena izmed prioritet novega programskega obdobja. Delavnice so bile organizirane kot okrogle mize na temo štirih ključnih področij ukrepanja. Udeleženci so morali identificirati posamezne prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti in tako aktivno prispevali k izdelavi SWOT analize.

Organizirane delavnice, ki so bile povsem odprtega tipa, so se izkazale kot zelo uspešne in dobro sprejete med udeleženci. Vabila so bila razposlana vsem članom obstoječe Zadruge LAS Dobro za nas, na podlagi prejetih pristopnih izjav vsem članom nove LAS Dobro za nas, pobudnikom idej ter s pomočjo spletnih strani občin, spletne strani LAS, facebook strani,... Prisotni so na delavnicah potrdili usmeritve strategije lokalnega razvoja LAS Dobro za nas 2014-2020, s poudarkom na povezovanju med proizvajalci, strokovnjaki ter končnimi uporabniki, pri čemer naj bodo upoštevani sodobni podjetniški pristopi (socialno usmerjena podjetja, kooperative, prenos znanja in inovativne sistemske rešitve).

RIC Slovenska Bistrica, kot upravljavec Zadruge LAS Dobro za nas, z.b.o. ter po izboru in potrditvi s strani Skupščine pogodbenega partnerstva LAS Dobro za nas, je kot vodilni partner vseskozi skrbel za obveščanje in informiranje javnosti o postopku izdelave strategije lokalnega razvoja. Te aktivnosti so potekale predvsem preko takratne spletne strani www.zadruge.las.si, ki se je vseskozi posodabljala z aktualnimi novicami in predlogi splošnih aktov in osnutkom SLR. Prav tako so člani pogodbenega partnerstva LAS Dobro za nas preko elektronske pošte pred potrditvijo upravnega odbora LAS v pregled dobili osnutek SLR. Člani Skupščine so namreč na Ustanovni in volilni skupščini LAS, ki je potekala 06.10.2015 in na kateri je bil predstavljen osnutek SLR, po izvolitvi v organe upravljanja sprejeli sklep s katerim so pooblastili Upravni odbor, da v njihovem imenu potrdi Strategijo lokalnega razvoja LAS Dobro za nas, do prejema odločbe o pravici do porabe sredstev.

V okviru postopka izdelave strategije so potekali delovni sestanki ter številna posvetovanja in usklajevanja z naslednjimi strokovnimi organizacijami: Statistični urad RS, AJPES, Zavod RS za varstvo narave Maribor, KGZS - KGZ Ptuj, Izpostava Slovenska Bistrica in KGZS - KGZ Maribor, občine Makole, Poljčane, Rače - Fram in Slovenska Bistrica, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ministrstvo za gospodarski razvoj.

Projekti sodelovanja

Za projekte sodelovanje v okviru sklada za Regionalni razvoj se dogovarjamo z:

- LAS SRCE Slovenije (projekt Zgodbe rok in krajev - sodelovanje s Centrom domače in umetnostne obrti Slovenska Bistrica, ocenjena vrednost na naš LAS: 20.000 €, podroben opis vsebine projekta je v prilogi 5. Projekt je vsebinsko umeščen v razvojni cilj št. 1: Razvoj (socialnega) podjetništva, obrti in spodbujanje zelenih delovnih mest, ukrep št. 1.1: Aktivnosti za povečanje podjetnosti, inovativnosti in razvoja obrti);
- LAS Bogastvo podeželja ob Dravi in v Slovenskih goricah (za projekt na temo lokalna samooskrba z naslovom Jem drugače - jem domače, smo rezervirali sredstva v višini 7.000 €. Projekt je vsebinsko umeščen v razvojni cilj št. 4: Nadgradnja obstoječih in razvoj novih programov ter dejavnosti, ki izboljšujejo kakovost življenja, ukrep št. 4.2: Aktivnosti za zvišanje stopnje lokalne samooskrbe (podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, izobraževanje, povezovanje pridelovalcev, trženje, promocija). Podrobnejšo vsebino bomo podali sočasno z LAS Bogastvo podeželja ob Dravi in v Slovenskih goricah, ki svojo strategijo oddajajo v drugem roku).
- Za projekte sodelovanja v okviru Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja, se s sosednjimi LAS še dogovarjamo, saj bodo prvi razpisi za projekte sodelovanja objavljeni konec leta 2016.

11. Akcijski načrt, iz katerega izhaja opis prenosa ciljev v ukrepe, odgovornost za izvajanje ukrepov, vključno s časovno opredelitvijo letnih aktivnosti

Finančna sredstva, do katerih je LAS Dobro za nas upravičena v programskem obdobju 2014–2020, izhajajo iz dveh skladov: Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) kot glavnega sklada ter Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR).

Sredstva EKSRP, namenjena za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, znašajo 617.707,00 EUR iz naslova sklada EKSRP in 528.408,00 EUR iz naslova sklada ESRR. Omenjena sredstva se nadalje delijo po ciljeh oz. ukrepih, s katerimi se bo izvajala SLR.

11.1 Financiranje iz EKSRP

Iz EKSRP se načrtuje financiranje naslednjih ukrepov:

- aktivnosti za povečanje podjetnosti, inovativnosti in razvoja obrti;
- aktivacija povezovanja in podpora aktivnostim pri oblikovanju in nadgradnji lokalnih mrež (zasnova skupnih produktov, trženje, promocija);
- vzpostavitev in nadgradnja infrastrukture za trajnostni turizem, rekreacijo, kulturne in druge dejavnosti;
- razvoj in nadgradnja programov za trajnostni turizem, rekreacijo in druge družbene dejavnosti ter turizem na kmetiji;
- aktivnosti za zvišanje stopnje lokalne samooskrbe (podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, izobraževanje, povezovanje pridelovalcev, trženje, promocija);
- razvoj in implementacija izobraževalno-informativno-promocijskih dejavnosti glede spodbujanja trajnostnega načina življenja in zagotavljanja družbene aktivacije za izboljšanje kakovosti okolja;
- aktivnosti za spodbujanje rabe obnovljivih virov energije in okolju prijaznih oblik transporta ter
- aktivnosti za razvoj in rabo inovativnih razvojnih in ekosistemskih rešitev in pristopov.

Za omenjene ukrepe je skupaj predvidenih 617.707,00 EUR.

11.2 Financiranje iz ESRR

Izhajajoč iz Partnerskega sporazuma predvideva sklad ESRR naslednja področja ukrepanja:

- ustvarjanje delovnih mest,
- večja vključenost ranljivih skupin,
- varstvo okolja in ohranjanje narave.

Iz ESRR se načrtuje financiranje naslednjih ukrepov:

- aktivnosti za povečanje podjetnosti, inovativnosti in razvoja obrti;
- spodbuda socialno-podjetniškim iniciativam, kooperativam ter projektom za ustvarjanje klasičnih in zelenih delovnih mest;
- aktivacija povezovanja in podpora aktivnostim pri oblikovanju in nadgradnji lokalnih mrež (zasnova skupnih produktov, trženje, promocija);
- razvoj in implementacija izobraževalno-informativno-promocijskih dejavnosti glede spodbujanja trajnostnega načina življenja in zagotavljanja družbene aktivacije za izboljšanje kakovosti okolja;
- aktivnosti za spodbujanje rabe obnovljivih virov energije in okolju prijaznih oblik transporta;
- aktivnosti za razvoj in rabo inovativnih razvojnih in ekosistemskih rešitev in pristopov ter
- razvoj, povezovanje in promocija programov za pospeševanje vključevanja ranljivih skupin v družbo in na trg dela.

11.3 Delitev sredstev po ukrepih in skladih

Kot je razvidno, se financiranje določenih ukrepov načrtuje iz enega sklada, določeni ukrepi pa se financirajo iz obeh skladov.

Delitev sredstev po ukrepih in po skladih je razvidna iz naslednje preglednice.

Ukrep	Odgovornost za izvajanje	Sklad	Časovna opredelitev izvajanja (2016, 2017, 2018, 2019, 2020)	Načrtovana sredstva (EU + SLO) (v EUR)
1.1 Aktivnosti za povečanje podjetnosti, inovativnosti in razvoja obrti	občine, posamezniki, podjetja, društva, ZRSZ	EKSRP	2016,2017,2018,2019,2020	25.000,00
		ESRR	2016,2017,2018,2019,2020	70.000,00
		ESPR		
1.2 Spodbuda socialnopodjetniškim iniciativam ter projektom za ustvarjanje klasičnih in zelenih delovnih mest	občine, posamezniki, podjetja, društva, ZRSZ	EKSRP		
		ESRR	2016,2017,2018,2019,2020	91.475,74
		ESPR		
2. Aktivacija povezovanja in podpora aktivnostim pri oblikovanju in nadgradnji lokalnih mrež (zasnova skupnih produktov, trženje, promocija)	občine, posamezniki, podjetja, društva	EKSRP	2016, 2017,2018,2019,2020	24.976,46
		ESRR	2016, 2017,2018,2019,2020	71.000,00
		ESPR		
3. Vzpostavitev in nadgradnja infrastrukture za trajnostni turizem, rekreacijo, kulturne in druge dejavnosti	občine, posamezniki, podjetja, turistična in druga društva	EKSRP	2016,2017,2018,2019,2020	200.000,00
		ESRR		
		ESPR		
4.1 Razvoj in nadgradnja programov za trajnostni turizem, rekreacijo in druge družbene dejavnosti ter turizem na kmetiji	občine, posamezniki, podjetja, turistična in druga društva	EKSRP	2016,2017,2018,2019,2020	187.903,69
		ESRR		
		ESPR		
4.2 Aktivnosti za zvišanje stopnje lokalne samooskrbe (podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, izobraževanje, povezovanje pridelovalcev, trženje, promocija)	občine, posamezniki, društva, kmetijskosvetovalne službe, javni zavodi	EKSRP	2016, 2017,2018,2019,2020	100.000,00
		ESRR		
		ESPR		
5. Razvoj in implementacija izobraževalno-informativno-promocijskih dejavnosti glede spodbujanja trajnostnega načina življenja in zagotavljanja družbene aktivacije za izboljšanje kakovosti okolja	občine, posamezniki, podjetja, društva, ZRSVN	EKSRP	2016,2017,2018,2019,2020	25.000,00
		ESRR	2016,2017,2018,2019,2020	50.000,00
		ESPR		
6. Aktivnosti za spodbujanje rabe obnovljivih virov energije in okolju prijaznih oblik transporta	občine, posamezniki, podjetja, društva	EKSRP	2016,2017,2018,2019,2020	30.000,00
		ESRR	2016,2017,2018,2019,2020	79.998,98
		ESPR		
7. Aktivnosti za razvoj in rabo inovativnih razvojnih in ekosistemskih rešitev in pristopov	občine, posamezniki, podjetja, društva	EKSRP	2016,2017,2018,2019,2020	24.826,85
		ESRR	2016,2017,2018,2019,2020	50.000,00
		ESPR		
8. Razvoj, povezovanje in promocija programov za pospeševanje vključevanja	občine, posamezniki, podjetja, društva, socialnovarstvene	EKSRP		
		ESRR	2016,2017,2018,2019,2020	115.933,28

ranljivih skupin v družbo in na trg dela	ustanove	ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		
		EKSRP		
		ESRR		
		ESPR		

Opombe:

- LAS načrtuje aktivnosti sodelovanja med LAS, čemur je namenjeno do 5% kvote ESRR sredstev (27.000 EUR). Od tega bo 20.000 EUR namenjeno projektu sodelovanja Zgodbe rok in krajev (projekt je namenjen izboljšanju položaja slovenskih rokodelcev preko oživljanja urbanih središč, vključevanja sodobnega dizajna, dodajanja vrednosti turizmu, socialne kohezije, novih delovnih mest, krepitev identitete in razvoja podeželja ter urbanih območij). Vodilni partner je LAS Srce Slovenije, LAS Dobro za nas pa je partner v projektu. Gre za večletni projekt, ki se bo izvajal v letih 2016, 2017 in 2018.
- Preostalih 7.000 EUR je namenjenih projektu sodelovanja na področju spodbujanja lokalne samooskrbe – sodelovanje z LAS Bogastvo podeželja ob Dravi in v Slovenskih goricah (predviden pričetek sodelovanja v letu 2017, črpanje sredstev konec 2018)
- Sredstva, namenjena projektu sodelovanja, se rezervirajo do pričetka njihovega črpanja
- Opis aktivnosti in predvidenih sprememb v okviru vsakega ukrepa ter podrobnejša obrazložitev črpanja po skladih še sledi.
- V splošnem velja, da se aktivnosti v okviru sklada ESRR lahko izvajajo v urbanem delu LAS (le v naseljih Slovenska Bistrica, Rače, Fram, Poljčane, Makole), ne pa tudi na podeželju.
- Dodatna omejitev je, da iz sklada ESRR ni možno črpati sredstev za tematsko področje Razvoj osnovnih storitev.
- ESRR ne predvideva investicij v infrastrukturo, investicije v infrastrukturo, financirane s strani EKSRP, pa so upravičene, kadar zasledujejo cilje SLR. S sredstvi CLLD se lahko krijejo nekatere manjše naložbe v infrastrukturo, ki so pogoj za inovacije in nadaljnji razvoj. S tem želimo realizirati lokalne razvojne potrebe, zato bodo tudi preko pristopa CLLD izvedene nekatere manjše infrastrukturne operacije, ki bodo pomembno prispevale k razvoju lokalnega okolja, bodisi z vidika nadaljnega razvoja, novih zaposlitev itd.
- Vsakemu tematskemu področju je dodeljenih vsaj 10% sredstev.

11.4 Opis prenosa ciljev v ukrepe

V nadaljevanju navajamo opis prenosa ciljev v ukrepe. Pri vsakem cilju so naštetih ter podrobneje opisani ukrepi, s katerimi bodo cilji realizirani, istočasno pa so navedene tudi okvirno predvidene aktivnosti, ki bodo predvidoma sestavljale ukrepe, s čimer se bo zasledovala realizacija zastavljenih ciljev. Cilji, ukrepi in aktivnosti so razdeljeni po tematskih področjih, kot izhaja iz predhodne preglednice ukrepov. Aktivnosti predstavljajo orodje za realizacijo ukrepov, ukrepi pa predstavljajo odgovor na izzive, zastavljene v ciljeh. Vsi skupaj predstavljajo odziv na potrebe, katere izhajajo iz zastavljenih tematskih področij.

Predvideva se sočasno doseganje vseh ciljev, kar pomeni, da ni predviden poseben vrstni red prioritete ciljev po letih izvajanja, ampak se skozi vsa leta načrtuje doseganje vseh zastavljenih ciljev. Cilji se torej realizirajo skozi ukrepe, ukrepi pa so izvedeni skozi projektne aktivnosti. V nadaljevanju (razdeljeno po tematskih področjih) je opisana intervencijska logika, po kateri bodo doseženi cilji, zastavljeni v SLR.

Slika 3: Shema prenosa ciljev v ukrepe

Cilji, ukrepi in aktivnosti so navedeni glede na tematsko področje, iz katerega izhajajo. Posamezno tematsko področje lahko predvideva več ciljev, hkrati pa lahko posamezni cilj predvideva več ukrepov. Vsak ukrep bo realiziran skozi projektne aktivnosti.

V nadaljevanju navajamo projektne aktivnosti, s katerimi pričakujemo, da bodo izvedeni predvideni ukrepi, s tem pa tudi realizirani zastavljeni cilji.

Tematsko področje št. 1: Ustvarjanje delovnih mest

Cilj št. 1: Razvoj (socialnega) podjetništva, obrti in spodbujanje zelenih delovnih mest

Ukrep št. 1.1: Aktivnosti za povečanje podjetnosti, inovativnosti in razvoja obrti

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, društva, ZRSZ

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 25.000,00 EUR), ESRR (urbana območja – 70.000,00 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- prisotno je pomanjkanje sistematičnega pristopa k spodbujanju podjetniškega razvoja in uvajanju inovacij tako v urbanih območjih kot na podeželju;
- realizacija novih podjetniških idej je povezana z visokimi stroški aktivnosti;

- manjka inovativnih podjetniških idej v urbanih območjih in na podeželju oz. ne pride do njihove realizacije;
- obrt je na območju sicer dobro razvita, vendar pa tudi na tem področju obstajajo potenciali;
- prisotno je pomanjkanje sistematičnega pristopa k razvoju in uvajanju inovacij, v povezavi z visokimi stroški aktivnosti;
- prisoten je dvom glede odločitve za samostojno podjetniško pot.

Pričakovani rezultati/spremembe:

- v urbanih območjih in na podeželju bodo ustvarjeni pogoji, ki bodo omogočali nadaljnji razvoj lokalnega podjetništva ter povečevali zaposlitvene možnosti, s tem pa nove zaposlitve;
- identificirani in uporabljeni bodo inovativni podjetniški pristopi in načini dela;
- spodbudilo se bo zavedanje o identifikaciji podjetniških priložnosti v vsakdanjem okolju;
- okrepljena internacionalizacija podjetij;
- nekatere izmed nerealiziranih podjetniških idej bodo uresničene;
- ustvarjeni bodo novi izdelki in storitve.

Predvidene projektne aktivnosti:

- izobraževanje skozi učno podjetje;
- izvajanje delavnic in strokovnih svetovanj za prepoznavanje in razvoj podjetniških idej;
- razvoj tehnoloških izdelkov;
- ustanovitve start-up podjetij;
- izdelava strokovnih podlag, analiz, študij razvojnih potencialov;
- priprava programov razvoja;
- razvoj novih izdelkov in storitev, prototipov, uvajanje novih proizvodnih procesov, njihovo testiranje, promocija in trženje;
- prenos znanj in izkušenj med generacijami;
- inovativno promoviranje (samostojnega) podjetništva kot zaposlitvene možnosti;
- inovativni pristopi pri oblikovanju in realizaciji produktov;
- izobraževanja, prenos znanj in veščin, primerov dobrih praks.

Velik del zaposlitev na območju LAS zagotavljajo večja podjetja, zaradi česar je pozornost manjšim zaposlovalcem pogosto spregledana, kljub temu, da predstavlja pomemben dejavnik zagotavljanja delovnih mest. S tem ukrepom želimo spodbuditi širše razmišljanje o podjetništvu kot o razvojni možnosti oz. možnosti za zagotavljanje lastne zaposlitve. S tem želimo po eni strani spodbuditi obstoječe podjetnike v nadaljnji razvoj oz. uvajanje inovativnih pristopov, po drugi strani pa želimo tudi potencialnim podjetnikom predstaviti samostojne zaposlitve (zlasti inovativne) kot karierno možnost. Dodatno k temu je zaželen tudi širitev trgov – kjer bo le mogoče, se bodo spodbujali podporni koraki pri internacionalizaciji podjetij.

Cilj št. 1: Razvoj (socialnega) podjetništva, obrti in spodbujanje zelenih delovnih mest

Ukrep št. 1.2: Spodbuda socialnopodjetniškim iniciativam ter projektom za ustvarjanje klasičnih in zelenih delovnih mest

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, društva, ZRSZ

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: ESRR (urbana območja – 91.475,74 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- neugodno finančno okolje v urbanih območjih in na podeželju - spodbude za razvoj podjetništva in ustvarjanja delovnih mest so prisotne izključno v obliki ugodnih kreditov s subvencionirano obrestno mero, zaradi česar niso široko dostopne in ne omogočajo realizacije novih podjetniških iniciativ
- socialno podjetništvo zaenkrat slabo razvito
- delovna mesta nujno potrebna

Pričakovani rezultati/spremembe:

- ustvarjena bodo nova delovna mesta v urbanih območjih in na podeželju;
- izboljšane bodo tržne možnosti MSP;
- razširile se bodo dejavnosti obstoječih podjetij;
- razvoj socialnega podjetništva.

Predvidene projektne aktivnosti:

- sofinanciranje začetnih investicij;
- sofinanciranje investicij v razširjanje dejavnosti, razvoj novih produktov in storitev;
- podpora internacionalizaciji – spodbujanje prodora na globalni trg;
- sofinanciranje stroškov promocije MSP.

S tem ukrepom želimo omogočiti predvsem obstoječim podjetnikom priložnost, da svoje že obstoječe dejavnosti še nadgradijo, se s svojo inovativno idejo predstavijo širšemu krogu potrošnikov, še okrepijo svoje delovanje, s tem pa zagotovijo tudi možnosti za ustvarjanje novih delovnih mest oz. preprečijo izgubo obstoječih v urbanih območjih in na podeželju.

Cilj št. 2: Spodbujanje povezovanja med lokalnimi razvojnimi deležniki

Ukrep št. 2: Aktivacija povezovanja in podpora aktivnostim pri oblikovanju in nadgradnji lokalnih mrež (zasnova skupnih produktov, trženje, promocija)

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, društva

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 24.976,46 EUR), ESRR (urbana območja – 71.000,00 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- lokalni deležniki v urbanih območjih in na podeželju med sabo niso povezani oz. na trgu nastopajo neuskklajeno, kar zmanjšuje razvojni potencial območja;
- obstajajo že produkti (in blagovne znamke), ki jih je smiselno tržiti skupaj in ne individualno (vina, lokalni pridelki, ostali produkti, ki jih proizvaja več proizvajalcev);
- glede na lokalni potencial je možno zasnovati več panožnih oz. tudi integralnih produktov, ki bi povezovali več ponudnikov z različnih področij (turizma, obrti, podjetništva, kmetijstva...);
- pomanjkanje tako klasičnih kot inovativnih partnerstev.

Pričakovani rezultati/spremembe:

- vzpostavitev zvez, konzorcijev, zadrug in drugih inovativnih partnerstev v urbanih območjih in na podeželju;
- intenzivnejše sodelovanje med lokalnimi ponudniki in proizvajalci;
- izboljšanje možnosti za mednarodno povezovanje;
- skupni programi promocije in trženja;
- izboljšanje možnosti za prenos znanj

Predvidene projektne aktivnosti:

- formiranje povezav (kooperative, konzorciji, skupine pridelovalcev ...);
- povezovanje akterjev z različnih področij (podjetništva, kmetijstva, turizma ...);
- dejavnosti z namenom prenosa znanj, medgeneracijskega povezovanja ...;
- skupna promocija in trženje že obstoječih produktov;
- skupni nastopi na sejmih in drugih dogodkih;
- oblikovanje novih skupnih produktov ter njihova promocija in trženje.

Ena izmed prioritet tega programskega obdobja je formiranje mrež lokalnih deležnikov ter medsektorsko povezovanje v urbanih območjih in na podeželju. S tem ukrepom želimo doseči ravno

to – da se lokalni pridelovalci, ponudniki in proizvajalci medsebojno prepoznajo, izmenjajo svoje izkušnje in poglede, se uskladijo v skupnih točkah, se povežejo v inovativna partnerstva ter na ta način zasnujejo skupne produkte in se skupaj z njimi predstavijo na trgu. S sinergijskimi učinki učinkovitega povezovanja bodo, ne samo močnejši na trgu, temveč bodo tudi njihovi produkti ustvarjali dodano vrednost, ki se pri individualnem nastopu pogosto izgubi (tako z vidika določanja skupne cene kot drobljenja ponudbe).

Tematsko področje št. 2: Razvoj osnovnih storitev

Cilj št. 3: Izboljšanje kvalitete in povečanje obsega infrastrukture za osnovne storitve (zlasti trajnostni turizem)

Ukrep št. 3: Vzpostavitev in nadgradnja infrastrukture za trajnostni turizem, rekreacijo, kulturne in druge dejavnosti

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, turistična, kulturna, športna in druga društva

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 200.000,00 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- geografske značilnosti ter bogata kulturna dediščina in ohranjena narava, primerna za najrazličnejše aktivnosti;
- že obstoječe in trasirane pohodne, kolesarske, vinogradniške in druge tematske poti, ki še niso dovolj vključene v turistično ponudbo in nujno potrebujejo nadgradnjo v smislu primerne interpretacije dediščine;
- nezadovoljivo stanje na področju nočitvenih kapacitet;
- nepovezane turistične vsebine in turistični potenciali;
- naraščanje zanimanja za aktivno preživljanje prostega časa;
- mestoma neurejena osnovna infrastruktura, ki bi omogočala razvoj ostalih vsebin.

Pričakovani rezultati/spremembe:

- obogatitev in razvoj turistične, športne, kulturne in druge infrastrukture;
- zagotavljanje pogojev za kvalitetno in aktivno življenje občanov in možnost vključenosti vseh skupin prebivalstva;
- zagotovljeni pogoji za oblikovanje integralnih turističnih produktov za mreženje naravne in kulturne dediščine, tradicije območja ter ponudnikov na območju;
- zagotavljanje ohranjanja naravne in kulturne dediščine;
- zagotovljena večja dostopnost do kulturnih in drugih vsebin

Predvidene projektne aktivnosti:

- ureditev prenočitvenih kapacitet;
- ureditev obstoječih in vzpostavitev novih pohodnih, kolesarskih in drugih tematskih poti;
- ureditev in nadgradnja infrastrukture na področju športa in rekreacije ter različnih oblik turizma (eko in trajnostnega, kulturnega, romarskega, učnega, čebelarskega...);
- v primeru potreb zagotovitev osnovne infrastrukture in druge podporne infrastrukture.

Področje turizma predstavlja območju enega večjih izzivov v tem programskem obdobju. Razlogov za to je več: izvrstna geografska pozicija v trikotniku Celje-Maribor-Ptuj, bogata etnološka in zgodovinska dediščina območja, turizem predstavlja enega izmed pomembnejših razvojnih dejavnikov v smislu ustvarjanja dodane vrednosti produktom in storitvam, zagotavlja delovna mesta, ponuja kakovostno nadgradnjo življenja, in še bi lahko naštevali. Poleg tega so na področju turizma na območju LAS v prejšnjem programskem obdobju že bili realizirani določeni projekti s področja turizma, ki so uspešno zaživel in bi jih bilo smiselno nadgraditi. Vse to priča o pomenu, ki ga za območje LAS predstavlja turizem. Ni pa turizem edino področje, ki ga želimo podpreti in razvijati v okviru tematskega področja osnovne storitve. Tu so tudi kulturne, športno-rekreacijske, učne, kmetijske in ostale vsebine, ki

prinašajo izboljšanje kakovosti vsakdanjega življenja oz. so v veliki povezanosti s trajnostnim razvojem podeželja in urbanih območij.

Cilj št. 4: Nadgradnja obstoječih in razvoj novih programov ter dejavnosti, ki izboljšujejo kakovost življenja

Ukrep št. 4.1: Razvoj in nadgradnja programov za trajnostni turizem, rekreacijo in druge družbene dejavnosti ter turizem na kmetiji

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, turistična, kulturna, športna in druga društva

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 187.903,69 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- sodobni trendi, ki sledijo smeri krajših in pogostejših počitnic, doživetij, kakovosti ponudbe in vse večje zanimanje za podeželje;
- veliko pomanjkanje povezane ponudbe;
- določena mera turističnih programov in aktivnosti že obstaja, vendar ne zadostujejo več trenutnim razmeram v sodobnem turizmu;
- atraktivnost območja in možnost takojšnje vključitve v različne aktivnosti ter oblikovanje kakovostne ponudbe za različne starostne skupine;
- bogata kulturna dediščina, tradicionalna znanja ter številna društva in posamezniki, ki skrbijo za ohranjanje dediščine in kulturno ustvarjanje;
- pomanjkanje prostorov in financ za delovanje društev in prireditev višje kakovosti, kar otežuje kulturno ustvarjanje po vaseh;
- veliko premajhna razvitost turizma kot dopolnilne dejavnosti na kmetijah, še posebej na področju nočitvenih kapacitet

Pričakovani rezultati/spremembe:

- zasnovani novi ter nadgrajeni obstoječi turistični programi;
- uporabljeni inovativni pristopi pri trženju turističnih programov (spletna orodja, mobilne naprave ...);
- zasnovani programi z drugih družbenih področij (kultura, tradicionalna umetnost, ...);
- novi pristopi predstavitve naravne in kulturne dediščine za najmlajše ter hkrati krepitev osebne in družbene odgovornosti pri ohranjanju le-te;
- ohranjanje tradicionalnih znanj in obrti;
- prenos znanja tradicionalnih znanj in obrti na najmlajše na njim primeren način;
- spodbujanje ustvarjalnosti;
- oblikovanje skupne blagovne znamke

Predvidene projektne aktivnosti:

- povezovanje ponudnikov s področja turizma, kmetijstva, kulture, športa... ;
- oblikovanje novih in nadgradnja obstoječih turističnih programov;
- nadgradnja turističnih in kulturnih prireditev z novimi vsebinami ter zasnova novih prireditev in dogodkov;
- izvajanje aktivnosti za večjo promocijo obstoječih in novih programov in prireditev v ožji in širši okolici izvajanja;
- zagotavljanje pogojev za kakovostno učno okolje na področju neformalnega učenja

Glede na dejstvo, da določena mera infrastrukture, namenjene izvajanju osnovnih storitev na podeželju že obstaja, je logična posledica obogatitev vsebin in aktivnosti, ki bodo potekale. V nekaterih primerih aktivnosti že obstajajo, v nekaterih je programe še potrebno razviti oz. dodelati. Poleg tega so v tem sklopu predvidene tudi druge dejavnosti, namenjene promociji lokalnega območja ter naravnih in drugih znamenitosti oz. oživljanju dogajanja v okolici (nadgradnja tradicionalnih prireditev, zasnova in izvedba novih inovativnih dogodkov za oživitev podeželja ...). Na celotnem

območju LAS so zabeležene številne turistične znamenitosti, ki se posamezno že vključujejo v ponudbo območja. Kljub nekaterim programom, ki že obstajajo, pa je še vedno zaznati veliko pomanjkanje povezane ponudbe na različnih področjih. Tudi turistične dopolnilne dejavnosti, ki bi lahko obogatile dejavnost na kmetijah, so zaradi različnih administrativnih in drugih ovir premalo razvite. Trendi v turizmu sledijo smeri krajših počitnic, večkrat v letu, zaznati je povečano povpraševanje po doživetjih, aktivnem doživljanju narave in kulture ter podeželja nasploh. Našteto tako kaže na številne priložnosti za ponudbo, ki jo najdemo na podeželju.

Cilj št. 4: Nadgradnja obstoječih in razvoj novih programov ter dejavnosti, ki izboljšujejo kakovost življenja

Ukrep št. 4.2: Aktivnosti za zvišanje stopnje lokalne samooskrbe (podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, izobraževanje, povezovanje pridelovalcev, trženje, promocija)

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, društva, kmetijskosvetovalne službe, javni zavodi

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 100.000,00 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- področju samooskrbe je v preteklem obdobju že bila posvečena pozornost – izvedeni so bili oz. se še izvajajo nekateri projekti s področja spodbujanja lokalne samooskrbe;
- ugodni proizvodni pogoji (primerna zemljišča, zainteresirani pridelovalci);
- izvedena je že bila identifikacije lokalnih pridelovalcev, ki pridelujejo tržne viške hrane, ter njihova promocija širši javnosti;
- raziskane so bile tržne potrebe območja ter vzpostavljena osnovna samooskrbna veriga (pridelovalec-potrošnik);
- rast zavedanja o pomenu lokalno pridelanih živil;
- pozornost je bila namenjena tudi analizi potreb javnih zavodov, ki svojim varovancem zagotavljajo prehrano ter že vpeljana lokalna živila v njihovo prehrano in vzpostavljeno sodelovanje javnih zavodov z lokalnimi pridelovalci;
- na območju Poljčan in Makol je zasnovana tržna znamka lokalnih živil;
- ponovno oživljena prodaja lokalnih živil na tržnici;
- vzpostavljena je tudi prodaja lokalnih živil preko spleta (spletna tržnica);
- vzpostavljene blagovne znamke s potencialom nadgradnje in popularizacije (Pohorje beef, Ritoznojčan);
- dodajanje vrednosti lokalnim pridelkom mestoma že obstaja (oljarstvo, predelava mesnih in mlečnih izdelkov, med), drugje so možnosti še odprte.

Pričakovani rezultati/spremembe:

- nadgrajene do sedaj izvedene vsebine;
- še tesneje povezani lokalni pridelovalci, tako z namenom skupnega nastopa, kot planske pridelave (ni podvajanja pridelave ter s tem zavrženih tržnih viškov);
- pripravljene in realizirane načrte za večje količine pridelanih lokalnih pridelkov s strani lokalnih pridelovalcev;
- optimizirana samooskrbna veriga (čim krajša dobavna pot od pridelovalca do potrošnika);
- še večje povpraševanje lokalnega prebivalstva in javnih zavodov po lokalno pridelanih živilih;
- zagotovljenih še več tržnih mest za prodajo lokalnih živil;
- dodana vrednost lokalnim pridelkom;
- dvig ravni kmetijske proizvodnje in bogatitev lokalne kulinarčno-prehranske ponudbe;
- potencial za ustvarjanje novih delovnih mest.

Predvidene projektne aktivnosti:

- še intenzivnejše povezovanje lokalnih pridelovalcev;
- podrobnejša identifikacija potreb po lokalnih živilih lokalnega prebivalstva;

- nadaljnje tesnejše sodelovanje z javnimi zavodi (pomoč pri izvedbi javnih naročil, promocija nabave lokalnih živil v njihovo prehrano ...);
- promocija lokalnih pridelkov v ožji in širši javnosti, animacija prebivalstva o kvaliteti in prednostih uživanja lokalnih živil;
- ustvarjanje novih tržnih poti za lokalne pridelke;
- trženje in promocija lokalnih živil, zlasti na sodobne in inovativne načine;
- ureditev logističnih pogojev za izvajanje samooskrbnih dejavnosti;
- povezovanje na področju lokalne samooskrbe tudi z drugimi območji izven LAS.

Tako zaradi vedno večjega zavedanja o pomembnosti prehranske varnosti in samozadostnosti (ki jo ne samo lokalnemu okolju, ampak tudi širše) predstavlja lokalna prehranska v smislu samooskrbe lokalne samooskrbe kot zaradi dejstva, da je na območju LAS to področje že nekaj časa prepoznano kot ena izmed strateških prioritet in se s tem področjem tudi intenzivno ukvarjamo, je vitalnega pomena, da se to področje v vsebinskem in izvedbenem smislu še nadgradi. Na strani pridelovalcev, hkrati pa tudi potrošnikov, nedvomno obstaja potencial glede zvišanja količin lokalno pridelanih pridelkov oz. živil, hkrati pa tudi za višjo stopnjo potrošnje le-teh. Pri tem bo potrebno upoštevati tako zahteve s področja zagotovitve ustrezne infrastrukture oz. logistike kot tudi aktivnosti s področja ozaveščanja, povezovanja, trženja in promocije lokalnih pridelkov.

Tematsko področje št. 3: Varstvo okolja in ohranjanje narave

Cilj št. 5: Dvig ozaveščenosti ljudi o pomembnosti varovanja okolja in naravnih virov

Ukrep št. 5: Razvoj in implementacija izobraževalno-informativno-promocijskih dejavnosti glede spodbujanja trajnostnega načina življenja in zagotavljanja družbene aktivacije za izboljšanje kakovosti okolja

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, društva, ZRSVN, izobraževalne institucije

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 25.000,00 EUR), ESRR (urbana območja – 50.000,00 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- okoljske razmere na področju LAS so ugodne (čista pitna voda (podtalnica));
- krajina ponuja bogato biotsko pestrost;
- v nekaterih večjih krajih je urejena kanalizacija, v večini naselij pa (še) ne;
- na Pragerskem je vzpostavljen center za ravnanje z odpadki;
- vzpostavljene so čistilne naprave v Slov. Bistrici, Račah in Makolah ter biološki čistilni napravi v Poljčanah
- v prejšnjem programskem obdobju je bilo izvedenih že nekaj projektov s področja varovanja okolja in ohranjanja narave (opazovalnica za ptice, objekti za učni turizem ...)

Pričakovani rezultati/spremembe:

- povečana skrb za informiranost, izobraževanje in osveščenost glede varstva okolja;
- višja ozaveščenost o pomena varstva okolja;
- promocija trajnostnega načina življenja, permakulture ...;
- višja stopnja izobraženosti glede orodij in postopkov za varovanja okolja in ukrepanjem nanje;
- ohranjena (ali zvišana) stopnja ohranjenosti narave ter biotske raznovrstnosti

Predvidene projektne aktivnosti:

- priprava in izvajanje strokovnih aktivnosti na temo ozaveščanja o pomenu varovanja okolja in varovanja narave;
- priprava in izvedba učnih vsebin za promocijo trajnostne skrbi za naravo in promocijo lokalnega čistega okolja;
- spodbujanje trajnostnega razvoja ter skrbi za ohranjanje narave in varstva okolja;
- urejanje naravnih habitatov kot primerov uspešnega varovanja okolja

Varstvo okolja in ohranjanje narave se ne prične pri odpravljanju škodljivih posledic, ki so v okolju že prisotne, temveč mnogo prej – pri preprečevanju tovrstnih dejavnosti, torej pri ozaveščanju o pomenu varstva okolja ter ohranitvi narave v izvornem, neokrnjenem stanju. Povečati želimo stopnjo ozaveščenosti prebivalstva glede te problematike, hkrati pa tudi razviti inovativne in učinkovite aktivnosti in rešitve, ki bodo to omogočile. Pogosto je razlog za odločitve, ki se kasneje izkažejo za škodljive, v neznanju, zato želimo spodbuditi pripravo in izvedbo izobraževalnih in strokovnih vsebin s tega področja.

Cilj št. 6: Raba obnovljivih virov energije

Ukrep št. 6: Aktivnosti za spodbujanje rabe obnovljivih virov energije in okolju prijaznih oblik transporta

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, društva, javni zavodi

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 30.000,00 EUR), ESRR (urbana območja – 79.998,98 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- prisotna potreba po prilagajanju na podnebne spremembe;
- prisotna potreba po skrbi za čisto, zdravo ter biotsko raznovrstno naravno okolje;
- razpoložljivost obnovljivih virov (voda, sonce, lesna biomasa, ...);
- prisotna potreba po prometni varnosti in dostopnosti;
- zavedanje glede pomembnosti spodbujanja trajnostne mobilnosti;
- uvajanje obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije kot pomembnega dejavnika trajnostne rabe in oskrbe z energijo, varovanja okolja in zagotavljanja tehnološkega razvoja;
- možnost navezave sodobnih oblik transporta na druga področja (zlasti turizem).

Pričakovani rezultati/spremembe:

- zmanjšan ogljični odtis v urbanih območjih;
- zvišana stopnja rabe alternativnih in sodobnih prevoznih sredstev;
- obogatena inovativna turistična ponudba območja s sodobnimi prevoznimi sredstvi;
- povečana stopnja izrabe obnovljivih virov energije (hidroenergija, energija sonca, vetra, bioplin, termalna energija, lesna biomasa,...) na različnih področjih (toplotna oskrba, oskrba z električno energijo, promet, tehnološki procesi);
- učinkovita raba energije (toplotna oskrba, oskrba z električno energijo, promet, tehnološki procesi,...).

Predvidene projektne aktivnosti:

- finančne spodbude za projekte učinkovite rabe energije in obnovljivih virov (gospodinjstva, javni sektor, podjetja);
- upravljanje z energijo - "energy management" (javni sektor, gospodinjstva);
- izvedba pilotnih projektov - sofinanciranje (OVE in URE);
- uvajanje elementov trajnostne mobilnosti v navezavi s turistično ponudbo (inovativni turistični programi, dostave, vodeni ogledi, kolesarski hoteli, mednarodne kolesarske povezave,...etc.);
- uvedba alternativnih načinov prevoza (električna kolesa, e-skuterji, e-avtomobili, javna prevozna sredstva, vozila na gorivne celice, sistem izposoje mestnih koles...etc.);
- uvajanje sodobne prometne infrastrukture (kolesarske točke, upravljanje parkirišč, umirjanje prometa v mestnih in krajevnih središčih, uvajanje peš con, postajališča za avtodome, park&ride postajališča, "car pooling" postajališča, uvajanje e-vozovnic, uvajanje pametnih vozovnic, sofinanciranje nakupa varčnih vozil, eko krediti...etc);
- izdelava celostnih prometnih strategij;
- izdelava in uvajanje mobilnostnih načrtov (javni sektor, podjetja, ...).

Z izvedbo naštetih možnih aktivnosti zasledujemo cilj rabe obnovljivih virov okolja. Aktivnosti, s katerimi se bo realiziral ta cilj, pomenijo korak v smeri zagotavljanja manjšega ogljičnega odtisa, zlasti v urbanih središčih in omogočajo pogoje za razvoj trajnostnega turizma, ki ga omogoča urejeno in čisto okolje kot posledica izvedenih aktivnosti trajnostnega transporta. Z uvajanjem obnovljivih virov bomo še dodatno okrepili intenzivno skrb za večanje energijske neodvisnosti od klasičnih goriv ter zagotovili podporo tehnološkemu razvoju, ki ga s sabo prinašajo alternativni viri rabe energije.

Cilj št. 7: Inovativne ekosistemske rešitve

Ukrep št. 7: Aktivnosti za razvoj in rabo inovativnih razvojnih in ekosistemskih rešitev in pristopov

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, društva, javni zavodi

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: EKSRP (širše območje – 24.826,85 EUR), ESRR (urbana območja – 50.000,00 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- obstoj neizkoriščenih naravnih potencialov, s katerimi lahko dosežemo zmanjšanje škodljivih vplivov na okolje na inovativen način;
- potreba po prenosu inovativnih rešitev v prakso

Pričakovani rezultati/spremembe:

- izdelane strokovne podlage za izboljšanje kakovosti bivanja;
- implementirani inovativni ekosistemski produkti in rešitve;
- izboljššan sistem zelenega javnega naročanja;
- prenos inovativnih trajnostno naravnanih ekosistemskih rešitev v prakso

Predvidene projektne aktivnosti:

- zasnova in ureditev pametne zgradbe;
- strokovne podlage za izboljšanje negativnih vplivov na kakovost bivanja ;
- sodobni čistilni sistemi;
- uvajanje učnih podjetij;
- oskrbovalne verige;
- zelene tehnologije (subvencije pri nakupu sistemov za čiščenje odpadkov, ravnanja z odpadki,...);
- integralni sodobni ekosistemski produkti (npr. lesene hiše kot skupni produkt različnih lokalnih deležnikov);
- vzpostavitev sistema zelenega naročanja (javni sektor, kmetijska gospodarstva, gospodinjstva, podjetja...).

Z ukrepom rabe inovativnih razvojnih in ekosistemskih rešitev in pristopov želimo horizontalni cilj spodbujanja inovativnih pristopov implementirati tudi na področju varstva okolja in ohranjanja narave. Zavedamo se, da se s tem na trajnostno inovativen način dosegajo cilji ohranjanja narave, hkrati pa to odpira tudi priložnost razvoju inovativnih tehnologij.

Tematsko področje št. 4: Večja vključenost mladih, žensk, in drugih ranljivih skupin

Cilj št. 8: Povečanje socialne vključenosti ranljivih skupin v lokalno okolje

Ukrep št. 8: Razvoj, povezovanje in promocija programov za pospeševanje vključevanja ranljivih skupin v družbo in na trg dela

Odgovornost za izvajanje: občine, posamezniki, podjetja, društva, javni zavodi, socialnovarstvene in druge ustanove

Predvidena časovna opredelitev izvajanja: 2016–2020

Skladi, iz katerih se predvideva črpanje sredstev za izvajanje ukrepa: ESRR (urbana območja – 115.933,28 EUR)

Opis izhodiščnega stanja:

- prisotno je pomanjkanje zaposlitvenih možnosti za mlade, starejše in druge ranljive skupine;
- vedno večje število starejših, ki si želijo aktivnejše preživljanje prostega časa;
- primanjkuje programov in aktivnosti za medgeneracijsko povezovanje;
- potreba po zagotavljanju boljših pogojev za družbeno integracijo invalidov in drugih oseb s posebnimi potrebami

Pričakovani rezultati/spremembe:

- ustvarjeni in izvedeni bodo novi programi, namenjeni hitrejši zaposlitvi mladih in drugih ranljivejših družbenih skupin;
- ranljive skupine bodo uspešno reintegrirane v javno življenje;
- pripravljene in izvedene bodo programi za starejše, namenjeni aktivnemu preživljanju prostega časa;
- izvedene bodo aktivnosti za medgeneracijsko povezavo različnih starostnih skupin;
- izvedene bodo aktivnosti za dvig zaposlitvenih možnosti brezposelnih.

Predvidene projektne aktivnosti, s katerimi bo izveden ukrep in dosežen cilj:

- spodbujanje zaposlovanja ranljivih družbenih skupin z njihovim vključevanjem v klasične in njim posebej prilagojene programe;
- programi večanja usposobljenosti, pridobivanja novih znanj in spretnosti mladih z namenom lažje vključitve na trg dela;
- programi za aktivno staranje;
- medgeneracijsko povezovanje;
- spodbujanje prostovoljstva.

Ravno zaradi ranljive narave ciljnih skupin je ukrep vključevanja le-teh v socialno življenje toliko pomembnejši, hkrati pa predstavlja tudi posebej zahtevno nalogo, saj je za reintegracijo ranljivih skupin potrebno zasnovati in izvesti specifične, ciljni populaciji prilagojene programe (še toliko bolj to velja za ranljivo skupino oseb s posebnimi potrebami). Največji ranljivi skupini na našem področju sta sicer mladi ter brezposelni, predvideva pa se tudi, da bodo znotraj tega ukrepa zasnovane in izvedene tudi aktivnosti za starejše osebe in osebe s posebnimi potrebami.

Potrebno je poudariti, da bodo k doseganju razvojnih ciljev prispevale tudi druge aktivnosti, ki v tem poglavju niso eksplicitno navedene. Ključnega pomena je, da se tovrstne aktivnosti smiselno skladajo z vizijo SLR ter njenimi razvojnimi cilji, da so vsebinsko smiselno umeščene v tematsko področje, ustrezno utemeljene, da njihova realizacija pomeni doseg zastavljenih ciljev v urbanih območjih in na podeželju ter s tem prinašajo dodano vrednost in pomen širši družbi.

12. Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

12.1 Opis sistema spremljanja in vrednotenja

Spremljanje in vrednotenje SLR sta obvezni vsebini v okviru izvajanja SLR, zaradi česar mora biti načrt vrednotenja, ki omogoča sistematično načrtovanje vrednotenja skozi celotno programsko orodje, sestavni del SLR.

Za opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR se smiselno uporabljajo Smernice za pripravo strategij lokalnega razvoja v okviru lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v programskem obdobju 2014-2020, skupaj z Okvirjem skupnega spremljanja in vrednotenja (CMEF)²¹, ki je bil pripravljen v sodelovanju med Evropsko komisijo in državami članicami EU.

LAS Dobro za nas bo spremljanju in vrednotenju strategije namenila posebno pozornost z namenom, da zagotovi učinkovito izvajanje in doseganje zastavljenih ciljev. S sprotnim spremljanjem in vrednotenjem izvajanja bo možno zaznati odstopanja od opredeljenih operativnih ciljev in ugotoviti, v kolikšni meri je bil realiziran akcijski načrt SLR s stališča učinkovitosti, uspešnosti in upravičenosti. Ugotovitve so namenjene pripravi izhodišč za izboljšanje izvajanja SLR.

Z vrednotenjem želimo odgovoriti na naslednja vprašanja:

Sodelujoči v vrednotenju - notranje vrednotenje bo izvajal vodilni partner LAS Dobro za nas – RIC Slovenska Bistrica. V vrednotenju specifičnih skupin bo LAS vključeval svoje člane, predstavnike občin, druge deležnike (predstavnike gospodarstva, kmetijstva, izobraževanja na območju LAS) in po potrebi zunanje strokovnjake. Slediti bo potrebno načelu nepristranskosti in ekonomičnosti.

Po namenu spremljanja in vrednotenja SLR razlikujemo notranje in zunanje spremljanje in vrednotenje SLR in sicer: za lastne potrebe in uspešno vodenje LAS, za finančno in vsebinsko sledenje izvajanja strategije, za dokazovanje uspešnosti ter za zagotavljanje informacij koordinacijskemu odboru CLLD.

Finančni viri za zagotovitev sistema spremljanja in vrednotenja - potrebni finančni viri za izvajanje aktivnosti spremljanja in vrednotenja se bodo zagotavljali iz sredstev, ki so predvidena za podukrep Podpora za tekoče stroške in animacijo, kot jih predvideva 41. člen Uredbe CLLD.

12.2 Načrt vrednotenja

Z načrtom spremljanja in vrednotenja se v strategiji opredeljuje:

- teme in aktivnosti vrednotenja

- sistem zagotavljanja podatkov
- terminski načrt vrednotenja,
- uporabljeni viri podatkov,
- načine obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenij in
- mehanizme za spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja.

Teme in aktivnosti vrednotenja

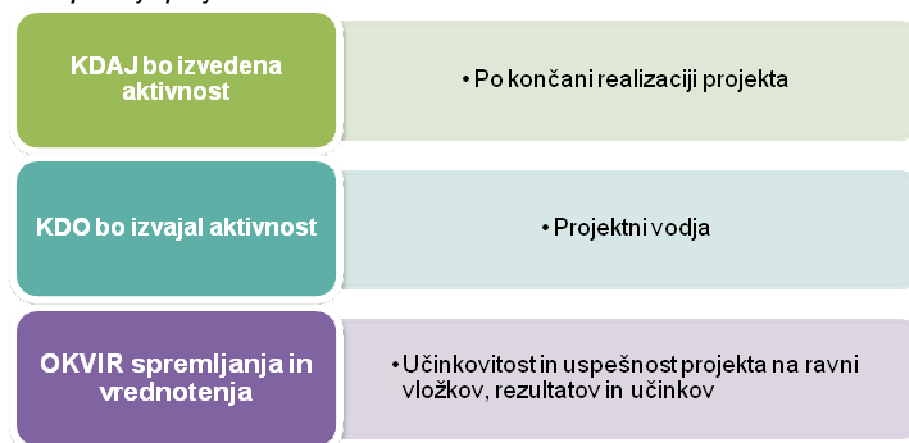
Pri vrednotenju SLR bomo izhajali iz ciljev, kazalnikov, mejnikov in finančnih določil izvajanja strategije ter sprotnega ocenjevanja teh parametrov. Z ugotavljanjem bistvenih odklonov doseganja parametrov je potrebno razmisliti, na kak način je možno odpraviti pomanjkljivosti, ki so vzrok za težave pri izvajanju SLR ter tako zagotoviti uspešnejše vodenje in upravljanje LAS.

Skladno s poročilom o sprotne vrednotenju Programa razvoja podeželja 2007-2013 v letu 2013 – Metoda samovrednotenja Lokalnih akcijskih skupin o izvajanju Lokalnih razvojnih strategij, so aktivnosti vrednotenja razdeljene na:

Aktivnost 1: Presoja projektov – spremljanje in analiza ciljev posameznega projekta

Presoja projekta se opravi z namenom preverjanja doseganja enega ali več jasno doseženih kriterijev. Vsak projekt ima natančno določeno področje učinkovanja, finančno konstrukcijo in terminski načrt realizacije. Osrednji elementi presoje posameznega projekta se nanašajo na pregled izpolnjevanja tehničnih standardov, finančno presojo, oceno izvajanja projekta glede na načrtovani terminski načrt in doseganje pričakovanih rezultatov.

Načrt presoje projektov:

Aktivnost 2: Spremljanje in analiza ciljev in kazalnikov SLR na letni ravni

Ta aktivnost je namenjena spremljanju izvedbenega načrta SLR na letni ravni in pridobivanju povratnih informacij o pravilnem izvajanju ukrepov in ugotavljanju odstopanj od operativnih ciljev.

Načrt spremljanja in analize ciljev in kazalnikov SLR:

KDAJ bo izvedena aktivnost	<ul style="list-style-type: none">• Vsako leto do 15. februarja za preteklo leto• Poročilo do 31. marca
KDO bo izvajal aktivnost	<ul style="list-style-type: none">• LAS Dobro za nas
OKVIR spremljanja in vrednotenja	<ul style="list-style-type: none">• Učinkovitost in uspešnost na ravni vložkov, rezultatov in učinkov

Aktivnost 3: Vmesno vrednotenje SLR, ki se bo izvajalo na vsaki dve leti

Vrednotenje se bo izvajalo s pomočjo zunanje evalvatorja z namenom presojanja uresničevanja javnih politik skozi rezultate SLR in odkrivanju morebitnih odstopanj, ki bodo v pomoč odgovornim pri oblikovanju in uresničevanju politik.

Načrt vmesnega vrednotenja SLR:

KDAJ bo izvedena aktivnost	<ul style="list-style-type: none">• do 31.12.2018• do 31.12.2020• do 31.12.2022
KDO bo izvajal aktivnost	<ul style="list-style-type: none">• zunanji evalvator
OKVIR spremljanja in vrednotenja	<ul style="list-style-type: none">• Učinkovitost, uspešnost, upravičenost na ravni rezultatov in vplivov

Aktivnost 4: Naknadno vrednotenje SLR ob koncu programa

Namen naknadnega vrednotenja ob koncu programa je čim bolj objektivno ugotoviti, v kolikšni meri smo dosegli zastavljene dolgoročne cilje in predvidene učinke ter kako učinkoviti so bili uporabljeni pristopi in instrumenti. Potrebno je ugotoviti vzroke za glavna odstopanja od posameznih parametrov in oceniti dolgoročni vpliv na družbo in sistem kot celoto.

Načrt naknadnega vrednotenja SLR:

KDAJ bo izvedena aktivnost	<ul style="list-style-type: none">• do 31.12.2023
KDO bo izvajal aktivnost	<ul style="list-style-type: none">• zunanji evalvator
OKVIR spremljanja in vrednotenja	<ul style="list-style-type: none">• Učinkovitost, uspešnost, upravičenost na ravni rezultatov in vplivov

12.3 Sistem zagotavljanja podatkov

Vodilni partner bo enkrat letno zbral podatke o doseženih vrednostih skupnih kazalnikov na ravni SLR in kazalnikov na ravni tematskih področij in posameznih skladov. Podatke se bo pridobivalo iz primarnih virov, pridobljenih s pomočjo računovodskih izkazov, anketnih vprašalnikov, evalvacijskih listov in kontrole na terenu ter sekundarnih virov, ki jih predstavljajo uradne evidence, registri in baze statističnih podatkov. Končne strokovne ocene vrednotenja in priporočila bodo oblikovana tudi ob pomoči zunanje ekspertne skupine.

12.4 Terminski načrt vrednotenja

Terminski načrt vrednotenja SLR je skladen s terminskim načrtom organov upravljanja. Poleg letnih poročil bodo izvedena tudi področna poročanja v letih 2017, 2019 in 2024. Spodnja tabela prikazuje podroben terminski načrt vrednotenja.

Tabela 3: Terminski načrt vrednotenja

Aktivnost	Časovna opredelitev	Rok oddaje Organu upravljanja
Presoja projektov	Po zaključku projekta	-
Letno spremljanje ciljev in kazalnikov	Vsako leto do 15. februarja za preteklo leto	-
Letno poročilo	do 31.12.2015	31.3.2016
Prispevek k razširjenemu letnemu poročilu	1.1.2016 - 21.12.2016	31.3.2017
Letno poročilo	1.1.2017 - 31.12.2017	31.3.2018
Prispevek k razširjenemu letnemu poročilu	1.1.2018 - 31.12.2018	31.3.2019
Vmesno zunanje vrednotenje SLR	do 31.3.2018 do 31.12.2020 do 31.12.2022	-
Letno poročilo	1.1.2019 - 31.12.2019	31.3.2020
Letno poročilo	1.1.2020 - 31.12.2020	31.3.2021
Letno poročilo	1.1.2021 - 31.12.2021	31.3.2022
Letno poročilo	1.1.2022 - 31.12.2022	31.3.2023
Naknadno vrednotenje SLR	do 31.12.2023	-
Zaključno poročilo	1.1.2014 – 31.12.2023	31.3.2024

12.5 Uporabljeni viri podatkov

Pravočasne, časovno in krajevno ter mednarodno primerljive podatke o stanjih in gibanjih na ekonomskem, demografskem in socialnem področju ter na področju okolja in naravnih virov zagotavlja SURS. Podatke za kmetijsko – okoljske kazalce zagotavlja ARSO. Za spremljanje stanja in ohranjenosti narave, podatke o rastlinskih in živalskih vrstah ter spremljanje biotske raznovrstnosti je pristojen Zavod RS za varstvo narave. Za zagotavljanje podatkov o ukrepih upravljanja s PRP 2014-2020 je odgovorna AKTRP, MKGP. Za podatke o ukrepih izvajanja SLR je odgovorna LAS Dobro za nas.

12.6 Načini obveščanja javnosti o rezultatih vrednotenja

Z rezultati spremljanja in vrednotenja SLR bodo redno seznanjeni člani LAS in širša javnost. LAS Dobro za nas bo uporabljala različne načine obveščanja javnosti, kot so:

- pisna gradiva o rezultatih spremljanja in vrednotenja po posameznih aktivnostih vrednotenja,
- namenjena in dostopna upravičencem in članom LAS Dobro za nas;
- spletna stran LAS Dobro za nas;
- promocijska gradiva, ki bodo predstavljala aktivnosti in rezultate izvajanja SLR;
- objave v sredstvih javnega obveščanja na lokalnem, regionalnem in nacionalnem nivoju.

Obveščanje javnosti bo potekalo skladno z Navodili za informiranje in obveščanje javnosti o aktivnostih, ki prejemajo podporo iz PRP 2014-2020.

12.7 Mehanizmi za spremljanje uporabe rezultatov vrednotenja

Na podlagi rezultatov vrednotenja SLR se bo ocenjevalo uspešnost in učinkovitost SLR ter vpliv posameznih ukrepov, skladov in operacij na uspešnost izvajanja. Skladno s terminskim planom vrednotenja bo vodilni partner pripravil poročilo o izvedenem vrednotenju, ki mora vsebovati podatke o ciljih, uporabljenih metodah, udeležencih in rezultatih spremljanja in vrednotenja ter predloge ukrepov za izboljšanje izvajanja SLR. Poročila o izvedenem vrednotenju obravnava upravni odbor LAS, ki po potrebi dopolni predlog ukrepov za izboljšanje izvajanja SLR. Dopolnjen predlog ukrepov za izboljšanje obravnava in potrdi skupščina LAS.

13. Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in opis kadrovskih kapacitet, finančni viri, izkušnje in znanje

13.1 Opis postopka določitve vodilnega partnerja

V skladu z 11. členom Uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost v programskem obdobju 2014-2020 (Uredba CLLD), ki navaja pogoje za oblikovanje in delovanje lokalne akcijske skupine, le-ta v 14. točki omogoča, da lokalno partnerstvo izbere enega partnerja izmed članov lokalnega partnerstva kot vodilnega partnerja, ki zastopa LAS v upravnih in finančnih zadevah, upravlja s transakcijskim računom LAS ter opravlja vse druge naloge, ki izhajajo iz 13. člena Uredbe CLLD ter iz pogodbe med LAS in vodilnim partnerjem.

Predsednica Zadruga LAS Dobro za nas z.b.o. ter predstavnica upravljavca LAS - Razvojno informacijskega centra Slovenska Bistrica sta v januarju 2015 opravili informativne razgovore z župani, predstavniki občin Makole, Poljčane, Rače - Fram in Slovenska Bistrica. V novem programskem obdobju se je že obstoječemu območju LAS priključila sosednja občina Rače - Fram, ki v preteklem programskem obdobju ni bila vključena v noben LAS (bela lisa).

Župani so bili enotnega mnenja, da se v skladu z uredbo CLLD vzpostavi nova oblika pogodbenega partnerstva LAS, obstoječemu območju občin Makole, Poljčane in Slovenska Bistrica pa se priključi občina Rače - Fram. Župani so se tudi strinjali, da pogodbenemu partnerstvu predlagajo, da Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica prevzame vlogo vodilnega partnerja, saj je edini, ki ima reference, znanja in izkušnje s področja upravljanja lokalne akcijske skupine.

Na 29. seji UO Zadruga LAS Dobro za nas z.b.o., ki je potekala 24.6.2015, je bil sprejet sklep, da Zadruga LAS Dobro za nas, objavi Javni poziv za vstop v partnerstvo v LAS Dobro za nas. Na 30. seji UO Zadruga LAS Dobro za nas z.b.o., ki je potekala 19.8.2015, so prisotni člani UO sprejeli sklep, da vse aktivnosti, ki so potrebne za pripravo Strategije lokalnega razvoja 2014-2020 (delavnice na terenu, priprava analiz, zbiranje podatkov), do potrditve vodilnega partnerja vodi dosedanji upravljavec, t.j. RIC Slovenska Bistrica, prvo Skupščino LAS Dobro za nas pa skliče dosedanji predsednik Zadruga LAS Dobro za nas, najkasneje v 60 dneh od podpisa Partnerske pogodbe o ustanovitvi in o delovanju LAS Dobro za nas. Vabilo na podpis Partnerske pogodbe o ustanovitvi in o delovanju LAS Dobro za nas, ki je potekal dne 4.9.2015, so prejeli vsi, ki so svoj interes za članstvo v LAS izkazali s podpisom pristopne izjave. Podpisa pogodbe o ustanovitvi in o delovanju LAS Dobro za nas se je udeležilo 49 članov. V predlogu Partnerske pogodbe o ustanovitvi in o delovanju LAS Dobro za nas je bilo v 8. členu predlagano, da ustanovni člani za vodilnega partnerja predlagajo Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica, potrdi pa se ga na Skupščini LAS.

Pred podpisom partnerske pogodbe je zbrane nagovorila predsednica Zadruga LAS Dobro za nas, ki je na kratko predstavila delovanje LAS ter pogodbo o ustanovitvi LAS, v nadaljevanju pa je bil tudi predstavljen način izbora vodilnega partnerja. Člani so bili pozvani, da do Skupščine razmislijo in podajo predloge za vodilnega partnerja, ki pa mora biti kadrovsko, finančno in upravno sposoben voditi LAS. Župani občine Slovenska Bistrica, občine Rače - Fram, občine Poljčan ter direktor občinske uprave, ki je po pooblastilu nadomeščal župana občine Makole, so za vodilnega partnerja predlagali Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica. Prisotni so se strinjali z načinom izbora vodilnega partnerja, kakor tudi s predlogom županov.

Dne 6. oktobra 2015 je potekala Ustanovna in volilna skupščina Las Dobro za nas, na kateri so prisotni člani LAS najprej potrdili Pravila LAS, izvedli volitve v organe LAS ter soglasno sprejeli sklep, da izmed članov LAS Dobro za nas izberejo Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica za vodilnega partnerja LAS Dobro za nas. Drugih predlogov za vodilnega partnerja ni bilo.

Pogodba z vodilnim partnerjem je bila sklenjena 27. oktobra 2015, na prvi seji Upravnega odbora LAS Dobro za nas.

13.2 Kadrovske sposobnosti, finančno stanje ter izkušnje in znanje vodilnega partnerja

13.2.1 Osnovni podatki vodilnega partnerja

Polni naziv	RAZVOJNO INFORMACIJSKI CENTER SLOVENSKA BISTRICA Trg svobode 5 2310 SLOVENSKA BISTRICA
Pravni status	Javni zavod
Evidenčna številka za DDV	72326018
Matična številka	1510045000
Zakoniti zastopnik:	mag. Monika Kirbiš Rojs, direktorica
Odgovorna oseba za izvajanje funkcije vodilnega partnerja	mag. Monika Kirbiš Rojs
Telefon:	+386 2 843 02 46
E-pošta:	monika.kirbis-rojs@slov-bistrica.si
Spletna stran:	www.ric-sb.si
TRR:	SI56 0131 3603 0215 368

13.2.2 Opis kadrovskih kapacitet in izkušnje

RIC je razvojno podporna institucija, ki je ustanovljena z namenom pospeševanja razvoja podjetništva, gospodarskega razvoja in turizma na območju občine Slovenska Bistrica. S svojimi svetovalnimi storitvami posega tudi v prostor občin Makole in Poljčane ter širše. Svoje aktivnosti usmerja v izvajanje naslednjih štirih sklopov dejavnosti:

- razvoj podjetništva;
- lokalni in regionalni razvoj;
- razvoj turizma;
- razvoj podeželja.

Aktivnosti po posameznih področjih so prilagojene posamezni ciljni skupini uporabnikov, in sicer:

- mladim, potencialnim podjetnikom (študentom, zaposlenim in brezposelnim osebam), podjetjem;
- začetnikom in podjetjem v rasti;
- lokalnim skupnostim, javnim institucijam in društvom;
- lokalnemu prebivalstvu in turistom;
- podeželskemu prebivalstvu.

Na RIC-u so, poleg direktorice, ki ima 5-letno mandatno funkcijo, štiri osebe zaposlene za nedoločen čas, pet oseb pa za določen čas. V okviru razvoja podeželja je RIC Slovenska Bistrica v letu 2007 pričel z aktivnostmi ustanavljanja Zadruga LAS Dobro za nas. V ta namen je pripravil tudi Lokalno razvojno strategijo za programsko obdobje 2007-2013, ter vsa ta leta uspešno opravljal funkcijo upravljalca Zadruga LAS Dobro za nas.

Za izvajanje nalog vodenja LAS bo pri vodilnem partnerju ena oseba zaposlena za polni delovni čas (1 PDM), ena oseba za polovični delovni čas (0,5 PDM), za potrebe opravljanja vodstvenih nalog se bo po potrebi, vključila še direktorica vodilnega partnerja (0,2 PDM). Razvojno informacijskemu centru Slovenska Bistrica računovodstvo vodi oddelek za finance občine Slovenska Bistrica. Za potrebe vodenja ločenega računa za izvajanje finančnih transakcij LAS je odprt ločen transakcijski račun. Predvideva se, da bo delo računovodkinje za finančno upravljanje znašalo 0,3 PDM. Skupaj bosta za naloge LAS zaposleni dve osebi, za administrativna in druga potrebna dela bo po potrebi vključena še poslovna sekretarka. Direktorica RIC ima opravljen tudi izpit iz Zakona o splošnem upravnem postopku.

13.2.3 Naloge vodilnega partnerja

Vodilni partner, ki je bil izbran izmed članov lokalnega partnerstva in je bil potrjen na prvi skupščini LAS, je izbran z namenom zagotavljanja učinkovitega servisa, ki bo med izvajanjem ukrepov iz programa CLLD pomagal članom vseh treh sektorjev pri zagotavljanju pogojev za pridobivanje sredstev.

Kriteriji za izbor upravljavca temeljijo na dokazljivih referencah iz naslednjih področij:

- poznavanje delovanja in izvajanja programa razvoja podeželja,
- poznavanje delovanja skladov in upravljanja javnih sredstev.

Vodilni partner je kadrovsko, finančno in upravno sposoben voditi LAS in zagotavlja operativno delovanje lokalne akcijske skupine (LAS). Med LAS in vodilnim partnerjem je vzpostavljeno razmerje, iz katerega izhaja tudi obseg nalog in finančno ovrednotenje. Vodilni partner zastopa LAS v upravnih in finančnih zadevah, upravlja s transakcijskim računom LAS in opravlja za LAS še ostale naloge, ki so navedene ter podrobneje opisane v pogodbi med LAS Dobro za nas ter vodilnim partnerjem RIC Slovenska Bistrica.

Vodilni partner ne sme opravljati tistih nalog za LAS, s katerimi bi povzročil navzkrižje interesov. V kolikor vodilni partner ugotovi, da bi na podlagi te pogodbe moral opraviti določen posel ali dejanje, s katerim bi povzročil navzkrižje interesov, takšnega dejanja ali posla ne opravi in o tem nemudoma obvesti Predsednika LAS.

Vodilni partner opravlja naloge po pogodbi v skladu s predpisi, z navodili in smernicami financerjev LAS, s skrbnostjo dobrega strokovnjaka, po pravih stroke, po običajih in v predpisanih rokih. Vodilni partner izvaja naloge po pogodbi v najboljšem interesu LAS.

Vodilni partner nalog po pogodbi ne bo dal v izvrševanje svojemu podizvajalcu ali tretji osebi brez vnaprejšnjega soglasja LAS. Konkretno aktivnosti vodilnega partnerja v posameznem koledarskem letu se lahko določijo z letnim načrtom aktivnosti LAS, ki ga potrdi Skupščina LAS, in ki je za vodilnega partnerja zavezujoč.

Preglednost delovanja vodilnega partnerja in izogibanje navzkrižja interesov

Vodilni partner deluje pregledno in loči opravljanje nalog po pogodbi o upravljanju od ostalih svojih dejavnosti. Vodilni partner zagotavlja preglednost vseh postopkov, ki jih opravlja v zvezi s pogodbo. Vodilni partner zagotavlja ločen računovodski sistem ali ustrezne računovodske kode za vse transakcije, opravljene v okviru transakcijskega računa za LAS.

Vodilni partner zagotavlja preglednost delovanja LAS ter sledljivost in nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev. Vodilni partner omogoča Nadzornemu odboru LAS dostop do vseh listin in podatkov v zvezi z LAS, ki jih ta potrebuje za opravljanje svojega dela.

Usposobljenost vodilnega partnerja

Vodilni partner bo ves čas trajanja pogodbe kadrovsko, finančno in upravno sposoben voditi LAS in izvajati naloge po pogodbi. Vodilni partner za potrebe izvajanja nalog po pogodbi zagotavlja kadrovske kapacitete v obsegu do dveh zaposlitev za polni delovni čas.

Vodilni partner zagotavlja zadostne lastne finančne vire, da lahko nemoteno opravlja in financira naloge po tej pogodbi med posameznimi povračili stroškov v skladu s to pogodbo. Vodilni partner razpolaga z ustreznimi poslovnimi prostori in opremo na svojem sedežu ter zagotavlja ustrezno usposobljenost kadrov za izvajanje nalog po pogodbi.

Vodilni partner nudi Ocenjevalni komisiji prostorsko, logistično, administrativno, strokovno in tehnično podporo, ki jo ta potrebuje za svoje delo.

14. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

14.1 Organi LAS Dobro za nas

Organi LAS so: Skupščina, Predsednik Upravnega odbora, Upravni odbor, Nadzorni odbor in Ocenjevalna komisija.

14.2 Skupščina

Skupščina LAS je najvišji organ in jo sestavljajo vsi člani LAS. Skupščina odloča o:

- sprejemu in spremembah pravil LAS,
- sprejemu letnega poročila, uporabi presežka in poravnavi izgube,
- izvolitvi in odpoklicu članov upravnega in nadzornega odbora,
- izdaji vrednostnih papirjev,
- statusnem preoblikovanju in prenehanju LAS.

Skupščina ima naslednje naloge:

- sodeluje pri pripravi Strategija lokalnega razvoja in jo potrdi na predlog Upravnega odbora
- na predlog Upravnega odbora potrdi spremembe Strategije lokalnega razvoja
- obravnava in sprejema letni program dela LAS,
- imenuje in razrešuje člane upravnega odbora LAS,
- imenuje in razrešuje člane nadzornega odbora LAS,
- sprejema in potrjuje poročilo nadzornega odbora LAS, odloča o drugih, s pogodbo in drugimi pravnimi akti določenih zadevah pomembnih za delovanje LAS.

Pri delovanju Skupščine bo LAS zagotavljal dosledno upoštevanje pogojev iz 32. člena Uredbe 1303/2013. Pri evidentiranju glasov na Skupščini se bo tako preverilo tudi iz katerega sektorja je posamezen član. V kolikor bi se ugotovilo, da je predstavnikov enega sektorja več kot 49% bodo ti člani imeli skupaj na Skupščini največ 49% glasov (kot to zahteva partnerska pogodba) in se bodo tako njihovi glasovi porazdelili med to kvoto. Razlika nad 49% glasov se ne bo upoštevala.

Primer: na Skupščini je 100 članov in od tega:

- iz prvega sektorja: 10
- iz drugega sektorja: 20 in
- iz tretjega sektorja: 70.

Ker ima tretji sektor lahko samo 49% glasov to pomeni, da bo imel vsak predstavnik tretjega sektorja v resnici zgolj 0,7 glasa (49 glasov/70 predstavnikov). Skupno število vseh glasov bo tako $10+20+49=79$ glasov. Da je odločitev sprejeta z navadno večino bo tako potrebnih vsaj 40 glasov.

14.3 Upravni odbor

Upravni odbor LAS je strokovni in izvedbeni organ in šteje 12 članov, ki ga sestavljajo:

- 4 predstavniki javnega sektorja (predstavniki vseh 4 občin)
- 4 predstavniki gospodarskega sektorja (gospodarskih družb, oseb, ki samostojno opravljajo dejavnost, kmetov, ki opravljajo tržno dejavnost, ali drugih pravnih oseb zasebnega prava, ustanovljenih za ustvarjanje ali delitev dobička)
- 4 predstavniki zasebnega sektorja (društev, zasebnih zavodov, ustanov in drugih nevladnih organizacij oziroma pravnih oseb zasebnega prava, ki niso ustanovljene za namene ustvarjanja ali delitve dobička, kmetov, ki ne opravljajo dejavnosti na trgu in posameznikov)

Člane upravnega odbora LAS voli in razrešuje skupščina LAS. Člani upravnega odbora LAS se izvolijo za 4-letno mandatno obdobje in so lahko po izteku mandata ponovno izvoljeni. Upravni odbor LAS je sklepčen, če so na seji zastopani vsi sektorji (javni, ekonomski in civilna družba) z najmanj enim predstavnikom in je na seji prisotnih več kot polovica članov odbora. Vsak član upravnega odbora ima en glas. Upravni odbor odloča z navadno večino glasov prisotnih članov. V primeru enakega števila glasov je odločilen glas predsednika upravnega odbora. O odločitvah upravnega odbora se izdajajo sklepi v pisni obliki, ki jih podpišeta predsednik LAS in zapisnikar.

Naloge upravnega odbora LAS so:

- imenuje in razrešuje predsednika LAS,
- imenuje in razrešuje podpredsednika upravnega odbora LAS,
- imenuje in razrešuje člane ocenjevalne komisije,
- odloča o izključitvi posameznega člana, zaradi utemeljenih razlogov,
- sprejema pravila delovanja LAS in druge potrebne pravno formalne dokumente, s katerim se urejajo delovanje LAS in pooblastila ter naloge vodilnega partnerja,
- sklene pogodbo z vodilnim partnerjem LAS,
- skrbi za učinkovito delovanje LAS, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov z veljavno zakonodajo,
- sprejema in potrjuje poročila ocenjevalne komisije LAS,
- izvaja evalvacijo rezultatov izbranih projektov in programov,
- daje pobude in predloge za razvoj podeželja (programske in projektne pobude) ter pobude za spremembo pravno formalnih okvirov, ki so potrebni za uspešen razvoj podeželja,
- obravnava druge zadeve, ki so pomembne za razvoj območja,
- odloča o drugih, s pogodbo ali s sklepi skupščine LAS določenih zadevah.

Za upoštevanje določbe tretjega odstavka, točke b, tretjega odstavka 34. člena Uredbe 1303/2013/EU, bomo določbo o ustrezni sklepčnosti na seji Upravnega odbora pri odločanju o izbiri operacij zapisali že v vabilo na sejo Upravnega odbora. Pravilno sklepčnost (najmanj 50% glasov partnerjev, ki niso javni organ) bomo zagotavljali na način, da bo sprejetje sklepa o izboru operacij možno šele takrat, ko bo dosežena ustrezna sklepčnost.

14.4. Nadzorni odbor

Nadzorni odbor LAS nadzira pravilno in transparentno delovanje Upravnega odbora in finančno poslovanje LAS. Nadzorni odbor šteje 3 člane. Prvo sejo Nadzornega odbora skliče odgovorna oseba vodilnega partnerja najkasneje v roku 30 dni od potrditve Strategije lokalnega razvoja LAS 2014-2020. Člani odbora na prvi seji izmed sebe izvolijo predsednika. Člani Nadzornega odbora so imenovani za štiri leta, z možnostjo ponovnega imenovanja. Nadzorni odbor sprejema odločitve z večino glasov. Vsak član ima en glas.

Nadzorni odbor ima naslednje naloge:

- nadzira delo upravnega odbora in predsednika upravnega odbora,
- nadzira delo vodilnega partnerja,
- nadzira finančno poslovanje LAS,
- najmanj enkrat letno poroča Skupščini LAS in upravnemu odboru LAS.

Člani Nadzornega odbora ne morejo biti predsednik in podpredsednik Upravnega odbora ter predstavnik oz. delavec vodilnega partnerja LAS.

14.5 Predsednik Upravnega odbora

Predsednik upravnega odbora je hkrati tudi predsednik LAS. Na skupščini LAS ga izvolijo člani Upravnega odbora izmed sebe. Izvoljeni predsednik mora dati pristanek za izvolitev. Odločitve predsednika se beležijo. Predsednik LAS lahko odstopi, ne da bi navedel razloge, vendar ne ob neugodnem času. Če bi zaradi odstopa nastala škoda, so tisti, ki so jo povzročili, odškodninsko odgovorni. Mandat predsednika traja 4 leta. Predsednik je lahko ponovno izvoljen.

Predsednik Upravnega odbora LAS:

- predstavlja in zastopa LAS ter je odgovoren za zakonitost njenega poslovanja,
- sklicuje in vodi sejo upravnega odbora,
- je odgovoren za urejanje vseh pravno-administrativnih zadev,
- sklepa pogodbe in podpisuje finančne transferje,
- sodeluje pri pripravljanju letnega gospodarskega načrta,
- opravlja druge naloge skladno s pravili in zakonom.

14.6 Ocenjevalna komisija

Članice oziroma člane (v nadaljevanju članice) Ocenjevalne komisije imenuje Upravni odbor izmed neodvisnih strokovnjakov s področja razvoja podeželja, s področja regionalnega razvoja, strateškega in projektnega načrtovanja in podobno. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član Upravnega odbora ali Nadzornega odbora. Ocenjevalna komisija LAS šteje 7 članov, ki med sabo izvolijo predsednika.

Vsaka občina predlaga po enega člana komisije, preostale tri članice pa predlaga upravni odbor LAS. Člani ocenjevalne komisije so imenovani za štiri leta, z možnostjo ponovnega imenovanja. Področje dela ocenjevalcev je zaupno.

Naloge Ocenjevalne komisije:

- predhodno preverjanje upravičenosti stroškov, skladnost s SLR in operativnimi programi, preverba zmogljivosti nosilcev operacij za izvajanje operacij ter zakonitost izvedbenih operacij,
- zagotovitev skladnosti operacij s SLR, pri izbiri operacij z njihovo prednostno razvrstitvijo teh operacij glede na njihov prispevek k doseganju ciljev in ciljnih vrednosti SLR ter
- izdelava ocene na razpis prispelih prijav ter priprava poročila za Upravni odbor.

Člani Ocenjevalne komisije se sestanejo, ko je potrebno za potrebe razpisov oceniti nabor na razpis prijavljenih operacij. Predsednik ocenjevalne komisije po opravljenem izboru pripravi zapisnik o izboru operacij in ga preda Upravnemu odboru. Upravni odbor nato o izboru operacij poroča skupščini LAS. Za svoje delo je Ocenjevalna komisija odgovorna Upravnemu odboru.

Ocenjevalci se s pisno izjavo o ravnanju z dokumenti zavežejo, da bodo z dokumenti ravnali v skladu s specifičnimi merili za izbor operacij in jih ne bodo reproducirali ali drugače razširjali ter da z njihovo vsebino in podatki, pridobljenimi v ocenjevalnem postopku, ne bodo seznanjali nepooblaščenih oseb. Po opravljenem ocenjevanju bodo vso originalno dokumentacijo vrnili LAS Dobro za nas, pomožno dokumentacijo uničili, elektronske datoteke pa izbrisali.

Zaradi preprečitve konfliktov interesa člani ocenjevalne komisije s pisno izjavo o nepristranskosti pri delu izjavijo, da ne sodelujejo v predlogu projekta, ki ga ocenjujejo, da niso v ožjem sorodstvenem razmerju (zakonski oziroma zunajzakonski partner, otroci, posvojenci, starši, posvojitelj) s člani projektne skupine, da niso člani programske skupine, iz katere je vodja predlaganega projekta, ter da niso predstojniki visokošolskega zavoda ali članice univerze, direktorji javnega raziskovalnega zavoda. S to izjavo se zavezujejo, da bodo, če bodo menili, da obstaja konflikt interesov, o tem pisno obvestili predsednika LAS Dobro za nas, ki ga je določil za ocenjevalca, ter se umaknili iz postopka ocenjevanja.

15. Merila za izbor operacij in opis postopka izbora operacij

V skladu s 34. členom Uredbe 1303/2013/EU mora LAS Dobro za nas oblikovati nediskriminatoren in pregleden izbirni postopek ter predpisati nepristranska merila za izbiro operacij, ki zagotavljajo, da pri odločitvah o izbiri najmanj 50 odstotkov glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi, z razlogom, da se prepreči navzkrižje interesov. Pri izbiri operacij LAS upošteva splošna izhodišča uredbe CLLD in nekatere posebne pogoje, ki so določeni za vsak posamezni sklad (EKSRP, ESRR in ESPR).

Splošna izhodišča (pogoji za upravičenost) za izbor operacije v skladu z 29. členom Uredbe CLLD:

- Vse operacije morajo biti izbrane na podlagi javnega poziva, ki ga pripravi LAS.
- V primeru, ko je upravičenec LAS, mora biti izbrana operacije v skladu s četrnim odstavkom 34. Členom Uredbe 1303/2013/EU.
- Operacija mora biti skladna s cilji zadevnega sklada in prispevati k uresničevanju ciljev, določenih v SLR.
- Operacija se ne sme začeti izvajati pred obdobjem upravičenosti.
- Operacija se mora izvesti na območju LAS.
- Upravičeni stroški posamezne operacije ne smejo biti financirani z drugimi javnimi sredstvi.
- Kadar je upravičenec do podpore LAS in operacija vključuje naložbo, mora LAS v vlogi določiti pravno osebo javnega prava, ki postane lastnik naložbe.
- Iz opisa operacije v vlogi mora biti razvidna zaprta finančna konstrukcija za celotno operacijo, kar pomeni, da mora prikazovati razdelitev posameznih stroškov po posameznih partnerjih in vrstah stroškov.
- Podpore se ne dodeli podjetjem v težavah, kot jih določa 2. člen Uredbe Komisije (EU) št. 702/2014 z dne 25. junija 2014 o razglasitvi nekaterih vrst pomoči v kmetijskem in gozdarskem sektorju ter na podeželju za združljive z notranjim trgovom z uporabo členov 107 in 108 Pogodbe o delovanju Evropske unije (Uradni list št. 193 z dne 1. 7. 2014, str. 1).
- Ob oddaji vloge morajo biti za operacijo izdana vsa potrebna dovoljenja, kot jih za izvedbo operacije določa področna zakonodaja.
- Upravičenec mora izvesti operacijo najkasneje v treh letih od pravnomočnosti odločbe o potrditvi operacije oziroma od podpisa pogodbe o sofinanciranju.
- Operacija mora biti izvedena v skladu s prijavljeno in s strani ARSKTRP odobreno vsebino ter področno zakonodajo.

Pri določanju rokov za dopolnitev prijav in odločanju o prijavah LAS, njegovi organi in vodilni partner LAS (v nadaljevanju vodilni partner) se smiselno upoštevajo določbe zakona, ki ureja splošni upravi postopek.

OPERACIJE SOFINANCIRANE IZ EVROPSKEGA KMETIJSKEGA SKLADA ZA RAZVOJ PODEŽELJA TER OPERACIJE SOFINANCIRANE IZ EVROPSKEGA SKLADA ZA REGIONALNI RAZVOJ

Upravičenci do podpore

Upravičenci do podpore so LAS ter fizične in pravne osebe, ki imajo stalno bivališče na območju LAS oziroma sedež, registrirano izpostavo, podružnico, organizacijsko enoto oziroma poslovno enoto na območju LAS. Upravičenci so tudi pravne osebe javnega prava ali pravne osebe zasebnega prava v javnem interesu, ki delujejo na območju LAS. Kadar je upravičenec fizična ali pravna oseba, je LAS zastopnik za vlaganje vlog in zahtevkov za izplačilo ter dopolnitev vlog in zahtevkov za izplačilo pri posredniškem organu.

Če gre za operacijo, ki se lahko izvede v okviru *Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020*, so upravičenci do podpore LAS, skupina najmanj treh fizičnih ali skupina najmanj treh pravnih oseb, ki izvaja operacijo za skupno korist.

Upravičena območja za izvajanje operacij

Operacija se lahko izvede samo na območju sledečih občin: Makole, Poljčane, Rače - Fram ter Slovenska Bistrica.

Upravičeni stroški so stroški dela, materiala, naložb, storitev in prispevka v naravi. Upravičeni stroški se lahko podrobneje določijo v javnem pozivu.

Upravičeni stroški so samo stroški, ki so nastali po izdaji odločbe, s katero je organ, pristojnemu za končno odobritev operacije (Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja oz. Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo) odobril izvajanje operacije.

Neupravičeni stroški so:

- stroški materiala, opreme in storitev, namenjenih za zasebno rabo,
- splošni upravni stroški,
- obresti za dolgove,
- davek na dodano vrednost,
- stroški priprave vloge in zahtevka za izplačilo,
- stroški arheoloških izkopavanj in arheološkega nadzora,
- rabljena oprema in mehanizacija,
- štipendije in nagrade,
- naročnine na časopise in drugo periodiko,
- stroški izobraževanj in usposabljanj, ki niso neposredno povezani z aktivnostmi operacije in
- stroški izdelave dokumentacije, študij, analiz, ocen, strategij in drugih podobnih raziskav, kadar niso neposredno povezane z določeno operacijo.

Posebni pogoji za upravičenost stroškov za sklad EKSRP:

- Usklajenost s cilji Programa razvoja podeželja 2014–2020.
- Če je predmet podpore operacija, ki se lahko izvede v okviru glavnega ukrepa PRP, mora biti v vlogi utemeljena dodana vrednost posamezne operacije, kot so skupni interes, skupina upravičencev, dostop javnosti do rezultatov operacije, inovativne značilnosti operacije na lokalni ravni, razpoložljivost proračuna ali integrirane operacije, da se tovrstna operacija izvaja v okviru te SLR.
- Stopnja javne podpore je določena na 85% upravičenih stroškov operacije, pri čemer mora operacija izkazovati javni dostop do rezultatov in/ali izražati skupni interes in/ali biti lokalno inovativna in/ali imeti dodano vrednost.
- Stroški se upravičencu priznajo do najvišje priznane vrednosti stroška, opredeljenega v Katalogu najvišjih priznanih vrednosti. Če stroški ne bodo določeni v katalogu stroškov bo najvišja priznana vrednost določena na podlagi priloženih tržno primerljivih pisnih ponudb najmanj treh ponudnikov.
- Najnižji znesek javne podpore za posamezno operacijo je 2.000,00 evrov.
- Najvišji znesek javne podpore iz EKSRP za posamezno operacijo je 300.000,00 evrov.

Posebni pogoji za upravičenost stroškov za sklad ESRR:

- Za izvajanje integriranih operacij se oblikujejo partnerstva. Partnerstvo sestavljata najmanj dva partnerja.
- Usklajenost s cilji Operativnega programa za izvajanje Evropske kohezijske politike 2014–2020.
- Prispevek k doseganju rezultatov, in kjer je to relevantno, kazalnikov posameznega specifičnega cilja prednostne naložbe.
- Predvidevati povezovanje med sektorji in lokalnimi akterji, na način, ki ima multiplikacijske učinke na lokalni razvoj in na hierarhično višje dokumente.
- Predvidevati inovacije in doseganje rezultatov, ki zagotavljajo dolgoročne spremembe na najmanj enem od naslednjih področjih: ustvarjanje delovnih mest in spodbujanje podjetniške aktivnosti, socialno vključevanje ranljivih skupin, varstvo okolja in ohranjanje narave.
- Operacija se mora izvajati v vseh naseljih, ki so določena v pravilniku/uredbi/itd...
- Najnižji znesek javne podpore za posamezno operacijo je 2.000 evrov.
- Najvišji znesek javne podpore iz ESRR za posamezno operacijo je 300.000 evrov.

Postopek izbora operacij bo potekal v štirih fazah:

1. faza: Objava javnega poziva za izbor operacij in zbiranje vlog, prispelih na javni poziv
2. faza: Preveritev popolnosti in ustreznosti vlog - izpolnjevanja splošnih meril

3. faza: Izvedba ocenjevanja operacij s strani Ocenjevalne komisije ter potrditev operacij s strani Upravnega odbora LAS
4. faza: Posredovanje izbora operacij v potrditev pristojnemu organu (ARSKTRP in MGRT) za končno odobritev operacije.

15.1 Objava javnega poziva za izbor operacij in zbiranje vlog, prispelih na javni poziv

15.1.1 Priprava javnega poziva

Podlaga za objavo javnega poziva zaprtega tipa je s strani Koordinacijskega odbora CLLD z odločbo potrjena Strategija lokalnega razvoja Lokalne akcijske skupine Dobro za nas za programsko obdobje 2014-2020.

Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost« je sestavni del potrjene strategije lokalnega razvoja in se praviloma ne sme spreminjati, razen v primerih, ko se spreminja tudi strategija lokalnega razvoja, ali na zahtevo koordinacijskega odbora CLLD oziroma na zahtevo pristojnega ministrstva.

Pred objavo javnega poziva mora vodilni partner pravno in finančno usklajen čistopis besedila javnega poziva dati v potrditev Upravnemu odboru LAS Dobro za nas. Javni poziv se objavi na spletni strani LAS Dobro za nas, na spletnih straneh vseh občin na območju LAS Dobro za nas ter na druge načine, ki jih lahko določi Upravni odbor.

LAS Dobro za nas načrtuje v obdobju 2016-2020 izvedbo do največ štiri javne pozive, ločene za vsak sklad posebej.

Vodilni partner mora zagotoviti, da je javni poziv odprt najmanj 30 dni in da je v celotnem obdobju objave javnega poziva prijaviteljem omogočena pridobitev celotne razpisne dokumentacije na spletni strani LAS Dobro za nas www.lasdobrozasnas.si.

Interes po najvišji možni stopnji sofinanciranja (85 % iz EKSRP ter 80 % iz ESRR) je bil izražen na vseh delavnicah, ki smo jih izvajali na območju LAS, kakor tudi na Skupščini LAS.

15.1.2 Vsebina javnega poziva

Javni poziv, s katerim se zbirajo predlogi projektov in njihovi upravičenci do podpore, mora vsebovati najmanj:

- ime LAS v imenu katerega vodilni partner objavi javni poziv,
- namen javnega poziva,
- predmet sofinanciranja,
- okvirno vrednost razpoložljivih sredstev za sofinanciranje,
- navedbo oblike, obsega sofinanciranja in upravičenih stroškov,
- pogoje, ki jih mora izpolnjevati prijavitelj in njegovi morebitni partnerji,
- pogoje, ki jih mora izpolnjevati predlog operacije za sofinanciranje,
- časovni okvir izvedbe operacije za sofinanciranje,
- območja, kjer se operacija lahko izvaja, in morebitna naselja, kjer se ne sme,
- obveznosti upravičencev do sofinanciranja,
- sankcije zaradi neizpolnjevanja obveznosti upravičencev do sofinanciranja,
- merila za izbiro operacij za sofinanciranje
- najnižje število točk, ki jih mora doseči prijava, da se lahko sofinancira,
- način izbora operacij, ki se bodo sofinancirale,
- rok za vložitev prijave, ki ne sme biti krajši od enega meseca od objave javnega poziva na spletni strani LAS,
- način vložitve in morebitne dopolnitve prijave, kar zajema tudi obveznost, da se izvod prijave vloži v elektronski obliki,
- opis postopka obravnave in ocenjevanja prijav,
- navedbo celotne razpisne dokumentacije, ki zajema najmanj obrazec za prijavo, vzorec pogodbe o sodelovanju med prijaviteljem in partnerjem, izjavo prijavitelja o izpolnjevanju obveznosti do LAS, katalog najvišjih priznanih vrednosti, ki določa omejitve upravičenih stroškov, opremo ovojnice in vzorec pogodbe o sofinanciranju, v kolikor je ta na voljo s strani Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja oz. s strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo,

- rok v katerem bodo prijavitelji obveščeni o izidu javnega poziva in
- kontaktne podatke za pridobitev dodatnih informacij o javnem pozivu.

Izjava prijavitelja o izpolnjevanju obveznosti do LAS zajema obveznost prijavitelja, da bo v primeru sofinanciranja predlagane operacije:

- omogočil vodilnemu partnerju, da spremlja izvajanje operacije, tako da mu bo na njegovo zahtevo poročal o doseganju mejnikov in ciljev operacije,
- omogočil vodilnemu partnerju, da izvaja nadzor nad izvedbo in financiranjem operacije, kar zajema tudi nadzor po izplačilu sredstev,
- pravočasno posredoval vodilnemu partnerju vsa poročila in dokazila o izvajanju operacije, ki jih bo ta potreboval za posredovanje zahtevkov za izplačilo Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja oz. Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo omogočil vodilnemu partnerju, da jih preveri in jih po potrebi dopolni,
- omogočil vodilnemu partnerju, da preverja, kako izvedba sofinancirane operacije prispeva k ciljem Strategije lokalnega razvoja in
- posredoval vodilnemu partnerju pojasnila ali dokazila, ki bi jih ta potreboval za izvedbo svojih nalog iz prejšnjih alinej te točke.

Vodilni partner nudi fizičnim in pravnim osebam, ki želijo predlagati operacijo za sofinanciranje, dodatne informacije in svetovanje, ali je predlagana operacija po vsebini primerna za sofinanciranje iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja oz. iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Vodilni partner nudi fizičnim in pravnim osebam, ki želijo predlagati operacijo za sofinanciranje, dodatna pojasnila v zvezi z javnim pozivom najkasneje do treh dni pred potekom roka za prijavo. Vodilni partner sproti objavlja odgovore na prejeta vprašanja na spletni strani LAS.

Prijave, prispele na javni poziv, zbira in evidentira vodilni partner.

15.2 Preveritev popolnosti in ustreznosti vlog

15.2.1 Odpiranje in pregled vlog

Odpiranje prejetih vlog za operacije bo potekalo v roku osmih koledarskih dni od dneva zaprtja razpisa na sedežu vodilnega partnerja LAS. Odpiranje vlog ni javno. V fazi odpiranja in pregleda vloge se opravi pregled administrativne ustreznosti posredovanih vlog v skladu z javnim pozivom. Odpiranje in pregled opravi Ocenjevalna komisija.

15.2.1.1 Pregled izpolnjevanja splošnih meril

Ocenjevalna komisija v roku osmih koledarskih dni od poteka roka za prijavo na javni poziv odpre prispele prijave in jih preveri z vidika izpolnjevanja splošnih meril. O pregledu vlog Ocenjevalna komisija pripravi poročilo za vodilnega partnerja, v katerem navede seznam prijav, ki izpolnjujejo vsa splošna merila ter seznam prijav, ki ne izpolnjujejo splošnih meril, z navedbo kako, je posamezno prijavo mogoče dopolniti in v kakšnem roku, ki ne sme biti krajši od treh in ne daljši od 15 dni.

Vodilni partner v treh dneh od prejetja poročila Ocenjevalne komisije pozove prijavitelje, da dopolnijo prijavo v roku, kot ga je določila Ocenjevalna komisija. Poziv iz te točke se pošlje na naslov, kot ga je prijavitelj navedel v prijavi. V poziv se navede tudi obvestilo, da bo prijava zavržena in s tem izločena iz nadaljnega postopka, če ne bo dopolnjena v roku. Prijavitelji dopolnitve pošljejo po pošti, priporočeno na naslov vodilnega partnerja LAS.

Ocenjevalna komisija v roku osmih dni od poteka zadnjega roka za dopolnitev prijave pregleda prejete dopolnitve in o tem pripravi poročilo za vodilnega partnerja. V poročilu navede seznam prijav, ki so bile ustrezno dopolnjene in izpolnjujejo vsa splošna merila in seznam prijav, ki niso bile ustrezno dopolnjene, z obrazložitvijo, katerega merila ne izpolnjujejo.

Poročilo o pregledu vlog ter poročilo o prejetih dopolnitvah podpišejo vsi člani Ocenjevalne komisije, ki so bili prisotni na seji, kjer se je ocenjevalo prijave.

Vodilni partner na podlagi poročil Ocenjevalne komisije v roku treh dni obvesti prijavitelje, ki niso ustrezno dopolnili prijave, in prijavitelje, ki so oddali prijavo, ki ne izpolnjuje katerega izmed splošnih meril, da je njihova prijava zavržena in s tem izločena iz nadaljnega postopka. Obvestilo se posreduje po pošti na način, ki izkazuje, kdaj ga je prijavitelj prejel. V obvestilu navede podlago za odločitev,

odločitev v obliki izreka, obrazložitev odločitve in pravni pouk, da je zoper odločitev možna pritožba v 15 dneh od prejema, o kateri dokončno odloči Skupščina LAS.

Zap. št.	SPLOŠNA MERILA		Opombe:
1.	Prijava je v celoti izpolnjena in je na predpisanem obrazcu	DA/NE	Če ne, dopolniti
2.	Prijavi so priloženi vse v javnem pozivu zahtevane izjave in drugi dokumenti	DA/NE	Če ne, dopolniti
3.	Zaprošen znesek za sofinanciranje je v mejah, kot jih določa javni poziv	DA/NE	Če ne, dopolniti
4.	Prispevek v naravi v obliki zagotavljanja dela, blaga in zemljišč ne presega 10% skupnih upravičenih stroškov operacije, stroški nakupa zemljišč predstavljajo največ 10% skupnih upravičenih stroškov	DA/NE	Če ne, dopolniti
5.	Izvedba predlagane operacije je v skladu z veljavno zakonodajo in zanjo so izdana vsa relevantna soglasja ali dovoljenja (kjer je to potrebno)	DA/NE	Če ne, dopolniti
6.	Prijava je prispela pravočasno in je pravilno označena ter zaprta	DA/NE	Če ne, zavrni
7.	Prijavitelj izpolnjuje pogoje za upravičenca za sofinanciranje	DA/NE	Če ne, zavrni
8.	Predlagana operacija se bo izvajala na območju LAS	DA/NE	Če ne, zavrni
9.	Predlagana operacija prispeva k ciljem Strategije lokalnega razvoja LAS Dobro za nas v letih 2014-2020 ter ciljem EKSRP in ESRR	DA/NE	Če ne, zavrni
10.	Operacija, predlagana za sofinanciranje, se še ni pričela izvajati	DA/NE	Če ne, zavrni
11.	Predlagana operacija ima zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljene lastne finančne vire za izvedbo operacije v celoti	DA/NE	Če ne, zavrni
12.	Upravičeni stroški predlagane operacije se ne financirajo iz drugih virov (prepoved dvojnega financiranja)	DA/NE	Če ne, zavrni

15.3 Izvedba ocenjevanja operacij s strani Ocenjevalne komisije ter potrditev operacij s strani Upravnega odbora LAS

15.3.1 Izvedba ocenjevanja

Ocenjevalna komisija vse prijave, ki izpolnjujejo splošne pogoje, oceni z vidika specifičnih meril in o pregledu pripravi poročilo za vodilnega partnerja, v katerem navede za vsako prijavo:

- število doseženih točk pri posameznem specifičnem merilu, ki je lahko samo celo število,
- obrazložitev števila točk pri posameznem merilu (zakaj je prijavitelj dobil dodeljeno število točk, zakaj ni dobil vseh, itd.),
- skupno število točk po vseh specifičnih merilih.

Področje dela ocenjevalcev je zaupno. Naloga ocenjevalcev je izdelava ocene na razpis prispelih prijav. Ocenjevalci oceno pisno utemeljijo in izpolnjen ocenjevalni list podpišejo.

Ocenjevalci se s pisno izjavo o ravnanju z dokumenti zavežejo, da bodo z dokumenti ravnali v skladu s specifičnimi merili za izbor operacij in jih ne bodo reproducirali ali drugače razširjali ter da z njihovo vsebino in podatki, pridobljenimi v ocenjevalnem postopku, ne bodo seznanjali nepooblaščenih oseb. Po opravljenem ocenjevanju bodo vso originalno dokumentacijo vrnilo LAS Dobro za nas, pomožno dokumentacijo uničili, elektronske datoteke pa izbrisali.

Zaradi preprečitve konfliktov interesa člani ocenjevalne komisije s pisno izjavo o nepristranskosti pri delu izjavijo, da ne sodelujejo v predlogu projekta, ki ga ocenjujejo, da niso v ožjem sorodstvenem razmerju (zakonski oziroma zunajzakonski partner, otroci, posvojenci, starši, posvojitelj) s člani projektne skupine, da niso člani programske skupine, iz katere je vodja predlaganega projekta, ter da

niso predstojniki visokošolskega zavoda ali članice univerze, direktorji javnega raziskovalnega zavoda. S to izjavo se zavezujejo, da bodo, če bodo menili, da obstaja konflikt interesov, o tem pisno obvestili predsednika LAS Dobro za nas, ki ga je določil za ocenjevalca, ter se umaknili iz postopka ocenjevanja.

Ocenjevalci ločeno in za vsako prijavo izpolnijo ocenjevalni list in ocenijo vse kriterije, po specifičnih merilih. Ocenjevalna komisija pripravi seznam vlog na javni razpis, ki dosežejo z javnim razpisom postavljen prag minimalnega števila točk, in sicer po vrstnem redu višine prejetih točk, do porabe sredstev za posamezni javni razpis.

Ocenjevalna komisija lahko v primeru nejasnosti v vlogi pozove prijavitelja, da v danem roku, ki ne sme biti krajši od treh in daljši od 15 dni, predloži dodatna pojasnila ali dokazila v zvezi s predlagano operacijo. Če prijavitelj pojasnil in dokazil ne posreduje, ocenjevalna komisija presodi vlogo glede na podatke, s katerimi razpolaga.

Poročilo o ocenjevanju z vidika specifičnih meril podpišejo vsi člani Ocenjevalne komisije, ki so bili prisotni na seji, kjer se je ocenjevalo prijave. Ocenjevalna komisija posreduje poročilo Upravnemu odboru najkasneje v 45 dneh od poteka roka za prijavo na javni poziv.

15.3.2 Merila za izbor operacij

Merila za izbor operacij morajo v skladu z 31. členom Uredbe CLLD temeljiti na naslednjih načelih:

- prispevek k doseganju ciljev SLR,
- prispevek k doseganju horizontalnih ciljev,
- okoljska trajnost,
- socialna vzdržnost,
- vključenost partnerjev in
- vpliv na območje LAS.

15.3.3 Specifična merila

Specifična merila so merila na podlagi katerih se točkuje prijave, ki izpolnjujejo vsa splošna merila z namenom izbora operacij, ki bodo sofinancirane.

	Specifična merila	Možno število točk	Doseženo število točk
1.	Izvedljivost operacije		
1.1	Cilji so jasno opredeljeni, terminski načrt operacije realen, aktivnosti so izvedljive ter vodijo k doseganju konkretnih rezultatov	10	
1.2	Cilji so opredeljeni, terminski načrt ni dodelan, aktivnosti in rezultati so sicer navedeni, vendar ne zagotavljajo logičnega sosledja	5	
1.3	Cilji, terminski plan, aktivnosti in rezultati so naštet, vendar ne izkazujejo logičnega sosledja in posledično načrtovanih rezultatov	0	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	10	
2.	Teritorialna pokritost		
2.1	Rezultat operacije vpliva na območje vseh štirih občin	5	
2.2	Rezultat operacije vpliva na območje treh občin	4	
2.3	Rezultat operacije vpliva na območje dveh občin	3	
2.4	Rezultat operacije vpliva na območje ene občine	1	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	5	
3.	Partnerstvo		
3.1	Pri operaciji sodelujejo vsaj 4 partnerji (prijavitelj in najmanj 3 partnerji, različnih sektorjev, člani v vertikalni verigi)	10	
3.2	Pri operaciji sodelujejo 2 ali 3 partnerji (prijavitelj in najmanj 2 partnerja, različnih sektorjev, člani v vertikalni verigi)	8	
3.3	Pri operaciji sodelujejo 2 ali 3 partnerji (prijavitelj in najmanj 2 partnerja, iz istega sektorjev, ni vertikalne verige)	5	
3.4	Operacija ne predvideva partnerstva	0	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	10	

4.	Ustvarjanje delovnih mest		
4.1	Operacija jasno zagotavlja vsaj eno novo delovno mesto za polni delovni čas, za obdobje najmanj 3 let po zaključku operacije, tudi samozaposlitev	15	
4.2	Operacija zagotavlja ohranjanje obstoječega delovnega mesta	7	
4.3	Operacija ne predvideva novega delovnega mesta	0	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	15	
5.	Razvoj novih programov, produktov in storitev		
5.1	V okviru operacije bosta nastala vsaj 2 nova programa, produkta ali storitvi	15	
5.2	V okviru operacije bo nastal 1 nov program, produkt ali storitev	10	
5.3	Operacija ne predvideva novih programov, produktov ali storitev	0	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	15	
6.	Varstvo okolja in ohranjanje narave		
6.1	Načrtovane aktivnosti in rezultati neposredno izboljšujejo stanje varstva okolja, njegovo ohranjanje ali ohranjanje naravne dediščine	12	
6.2	Načrtovane aktivnosti in rezultati posredno vplivajo na varovanje okolja, njegovo ohranjanje ali ohranjanje naravne dediščine	6	
6.3	Iz načrtovanih aktivnosti in rezultatov ni razviden vpliv na varovanje okolja, njegovo ohranjanje ali ohranjanje naravne dediščine	0	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	12	
7.	Vključevanje ranljivih skupin		
7.1	Rezultati operacije so namenjeni vsaj dvema ranljivima skupinama (mladi, starejši, brezposelni, invalidi in druge ranljive skupine)	10	
7.2	Rezultati operacije so namenjeni eni ranljivi skupini (mladi, starejši, brezposelni, invalidi in druge ranljive skupine)	5	
7.3	Operacija ne vključuje ranljivih skupin, operacija za ranljive skupine ni relevantna	0	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	10	
8.	Usklajenost operacije s cilji SLR		
8.1	Operacija prispeva k doseganju štirih ali več ciljev in kazalnikov SLR	8	
8.2	Operacija prispeva k doseganju treh ciljev in kazalnikov SLR	4	
8.3	Operacija prispeva k doseganju dveh ciljev in kazalnikov SLR	2	
8.4	Operacija prispeva k doseganju enega cilja in kazalnika SLR	1	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	8	
9.	Zasledovanje horizontalnih ciljev EU		
9.1	Operacija zasleduje 4 horizontalne cilje EU	8	
9.2	Operacija zasleduje 3 horizontalne cilje EU	6	
9.3	Operacija zasleduje 2 horizontalne cilje EU	4	
9.4	Operacija zasleduje 1 horizontalne cilje EU	2	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	8	
10.	Trajnost operacije		
10.1	Cilji so jasno opredeljeni, terminski načrt operacije realen, aktivnosti so izvedljive ter vodijo k doseganju konkretnih rezultatov	10	
10.2	Cilji so opredeljeni, terminski načrt ni dodelan, aktivnosti in rezultati so sicer navedeni, vendar ne zagotavljajo logičnega sosledja	5	
10.3	Cilji, terminski plan, aktivnosti in rezultati so naštet, vendar ne izkazujejo logičnega sosledja in posledično načrtovanih rezultatov	0	
	Skupaj največ (točke se ne seštevajo)	10	
11.	TOČKE SKUPAJ	100	

15.3.4 Postopek obravnave vlog in potrjevanja operacij

Končna ocena posamezne operacije predstavlja seštevek povprečja vseh ocen specifičnih meril in je podlaga za razvrstitev na prednostni seznam operacij za sofinanciranje za posamični javni poziv

Maksimalno možno število točk je 100. Prijavitelj ne more biti izbran za sofinanciranje, če njegova prijava ne doseže skupaj vsaj 55 točk po specifičnih merilih.

Upravni odbor na podlagi poročila Ocenjevalne komisije za vsako operacijo odloči, ali se bo sofinancirala, pri čemer mora za veljavnost takšne odločitve glasovati najmanj polovica članov Upravnega odbora, ki niso predstavniki javnega sektorja.

Upravni odbor za sofinanciranje izbere predloge operacij, ki so dosegli najvišje število skupnih točk po specifičnih merilih do porabe predvidenih sredstev.

Če ima na zadnjem mestu za sofinanciranje več predlogov operacij enako število skupnih točk, ima prednost predlog operacije, ki ima večje doseženo število točk po naslednjih merilih:

- število točk pri kriteriju delovna mesta,
- število točk pri partnerstvu,
- število točk pri trajnosti,
- število točk pri teritorialni pokritosti,

pri čemer se drugo in nadaljnja merila upoštevajo samo, če je število točk pri prvo navedenem merilu med njimi enako.

Če je na zadnjem mestu za sofinanciranje predlog operacije, katerega zaprosena sredstva za sofinanciranje presegajo sredstva, ki so še na voljo, lahko Upravni odbor predlaga prijavitelju, da z razpoložljivimi sredstvi izvede spremenjeno operacijo, če to ne vpliva na predvidene rezultate operacije. Če prijavitelj sprejme znižanje sredstev se ga izbere za sofinanciranje.

Vodilni partner na podlagi poročila Ocenjevalne komisije in odločitve Upravnega odbora v 60 dneh od poteka roka za prijavo na javni poziv obvesti prijavitelje o odločitvi glede njihove prijave. Obvestilo se posreduje po pošti na način, ki izkazuje, kdaj ga je prijavitelj prejel.

V obvestilu navede:

- podlago za odločitev,
- odločitev v obliki izreka,
- obrazložitev odločitve, ki zajema tudi doseženo število točk pri posameznem specifičnem merilu in razloge za takšno oceno, skupno število točk in informacijo ali je bila predlagana operacija izbrana za sofinanciranje in zakaj,
- v primeru, da je bila predlagana operacija izbrana za sofinanciranje pa tudi nadaljnja navodila in postopki glede odobritve operacije in glede sklenitve pogodbe o sofinanciranju in
- pravni pouk, da je zoper odločitev Upravnega odbora v roku 15 dni od prejema obvestila možna pisna pritožba, o kateri odloča Skupščina LAS.

Če prijavitelj, izbran za sofinanciranje, ne podpiše pogodbe o sofinanciranju ali če sporoči, da predlagane operacije ne bo izvedel ali če ne sprejme izvedbe operacije z nižjimi sredstvi, se šteje, da njegova prijava ni bila vložena in se za sofinanciranje izbere naslednjega prijavitelja, glede na dosežen skupen znesek točk po specifičnih merilih.

Vodilni partner pošlje prijaviteljem obvestila o rezultatih ocenjevanja njihove prijave, ter rezultate objavi na spletni strani www.lasdobrozanasi.si.

Ko je odločitev o izboru posamezne operacije za sofinanciranje s strani Upravnega odbora znotraj LAS dokončna, kar pomeni, da so končani tudi morebitni pritožbeni postopki, vodilni partner pošlje predlog operacije v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije.

15.4 Posredovanje izbora operacij v potrditev pristojnemu organu (ARSKTRP oziroma MGRT) za končno odobritev operacije

Skladno z 32. in 38. členom Uredbe CLLD mora LAS operacije, izbrane na podlagi javnega poziva, predložiti v potrditev organu, pristojnemu za končno odobritev operacije in sicer ARSKTRP oziroma MGRT.

Morebitni poziv na dopolnitev vloge oziroma zahtevka za izplačilo sredstev s strani ARSKTRP oziroma MGRT se posreduje na naslov LAS. ARSKTRP oziroma MGRT odločita o odobritvi oziroma zavrnitvi operacije, obvestilo o odločitvi pa se posreduje LAS. Posamezni sklad po potrditvi operacij prijavitelju izda odločbo o pravici do sredstev.

Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz EKSRP Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja o odobritvi ali zavrnitvi odloči z odločbo. V odločbi o odobritvi operacije se določi tudi višino sredstev, rok za vložitev zahtevka za izplačilo, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili sheme državnih pomoči. Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz ESRR sklene upravičenec pogodbo o sofinanciranju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Podatke o odobrenih operacijah vodilni partner LAS objavi na spletni strani LAS: www.lasdobrozanasi.si, po zaključku postopka izbora operacij.

Upravni odbor LAS vodi pisno korespondenco v postopku potrjevanja javnega poziva za sofinanciranje operacij in v postopku izbire operacij (o sejah Organa upravljanja LAS se vodijo pisni zapisniki). S pisno dokumentacijo je zagotovljena preglednost in sledljivost prijavnega in izbirnega postopka. Dokumentacija se arhivira na sedežu vodilnega partnerja. Vodilni partner je odgovoren, da hrani na sedežu LAS vso dokumentacijo v zvezi s prijavljenimi operacijami še najmanj pet let po zaključku izvajanja programskega obdobja, razen v primeru izjem.

16. Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih iz te uredbe v skladu s finančnim okvirjem

16.1 Določitev finančnega okvira po posameznih skladih

V okviru Partnerskega sporazuma med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020 je Slovenija predvidela uporabo skupnega pristopa CLLD v okviru treh skladov, in sicer Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (v nadaljevanju: EKSRP), Evropskega sklada za regionalni razvoj (v nadaljevanju: ESRR) in Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (v nadaljevanju: ESPR).

Vsak organ upravljanja je pripravil program, ki je podlaga za črpanje sredstev iz naslovov evropskih skladov, in sicer: Program razvoja podeželja 2014-2020, Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 in Operativni program Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo.

Eden izmed poudarkov CLLD v tem programskem obdobju je **partnersko povezovanje lokalnih upravičencev** oz. izvedba operacij skozi partnerstva (bodisi zasebna, bodisi javno-zasebna partnerstva). Okvirno razmerje med operacijami, ki se izvajajo v obliki partnerstev, in operacijami, ki jih upravičenci prijavijo in izvajajo samostojno, je v skladu z 8. odstavkom 68. člena Uredbe CLLD za operacije iz sklada ESRR 70:30. To pomeni, da se pričakuje 70 odstotkov partnerskih operacij. Partnerstvo sestavljata vsaj dva partnerja. Partnerstvo je kakovostnejše v kolikor so vanj vključeni različni sektorji (členi v vertikalni verigi).

Vsak LAS si na podlagi formule, določene za posamezni sklad v Uredbi CLLD, izračuna finančni okvir, ki predstavlja podlago za izdelavo finančnega načrta. Sklad, iz katerega LAS prejme največ sredstev, se imenuje **glavni sklad** in iz njega se financira tudi podukrep Podpora za tekoče stroške in stroške animacije.

LAS Dobro za nas izpolnjuje pogoje za črpanje sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in Evropskega sklada za regionalni razvoj. **Glavni sklad območja LAS Dobro za nas je Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja.**

16.1.1 Določitev finančnega okvira za sklad EKSRP

Za sklad EKSRP se finančni okvir določi na podlagi naslednje formule: (število prebivalcev LAS x vrednost točke) + (površina LAS x vrednost točke) + (razvitost občin x vrednost točke) = finančni okvir.

Občina	Št. prebivalcev	Vrednost točke	Znesek v EUR	Površina v km ²	Vrednost točke	Znesek v EUR	Koeficient razvitosti občine	Znesek po občinah	Skupaj v EUR
Makole	2.024	10	20.240	36,9	550,00	20.295	0,85	90.000	130.535
Poljčane	4.456	10	44.560	37,5	550,00	20.625	0,89	90.000	155.185
Rače - Fram	7.040	10	70.400	51,2	550,00	28.160	0,99	70.000	168.560
Slovenska Bistrica	25.265	10	252.650	260,1	550,00	143.055	0,98	70.000	465.705
Skupaj	38.785		387.850	385,7		212.135		320.000	919.985

Stopnja financiranja operacij: 85 % upravičenih stroškov.

16.1.2 Določitev finančnega okvira za sklad ESRR

Za sklad ESRR se finančni okvir določi na podlagi naslednje formule:

Finančni okvir = fiksni del (A) + variabilni del (B)

Stopnja financiranja operacij: 80 % upravičenih stroškov.

Naselje Slovenska Bistrica spada med **medobčinska središča**, naselji Rače in Fram med **funkcionalna urbana območja**, naselji Makole in Poljčane pa med **dodatna druga urbana območja**. Do sofinanciranja iz sklada ESRR so upravičene aktivnosti, ki se bodo izvajale na območju zgoraj omenjenih naselij.

Fiksni del (A):

- medobčinsko središče: Slovenska Bistrica

242.000 € + (242.000 € x število urbanih območij v središčih v somestjih x 0,20 + 242.000 € x število medobčinskih središč x 0,30 + 242.000 € x število regionalnih središč x 0,10):

242.000 € + (242.000 € x 0 x 0,20 + 242.000 € x 1 x 0,30 + 242.000 € x 0 x 0,10) = 314.600 €

Variabilni del (B):

- funkcionalno urbano območje: Rače in Fram,

- dodatna druga urbana območja: Makole in Poljčane.

138.000 € + (138.000 € x število funkcionalnih urbanih območij x 0,10 + 138.000 € x število drugih urbanih območij x 0,30): **138.000 € + (138.000 € x 2 x 0,10 + 138.000 € x 2 x 0,30) = 248.400 €**

Finančni okvir = fiksni del (A) + variabilni del (B) = 314.600 € + 248.400 € = 563.000 €

Celotni finančni okvir: EKSRP + ESRR = 919.985 € + 563.000 € = 1482.985 €

Od celotnega finančnega okvira se odšteje znesek **20.000 €**, ki je namenjen **pripravi Strategije lokalnega razvoja 2014-2020 (podukrep Pripravljalna podpora)**, tako da znašajo razpoložljiva sredstva obeh skladov za območje LAS Dobro za nas, za izvajanje podukrepov *Podpora za izvajanje operacij v okviru Strategije lokalnega razvoja* ter *Podpora za tekoče stroške in stroške animacije* **1.462.985 €**.

Za podukrep *Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine*, lahko LAS iz sklada ESRR nameni največ do 5 odstotkov sredstev ESRR (LAS Dobro za nas: 27.000 €). Sredstva mora okvirno predvideti že v Strategiji lokalnega razvoja. Iz sklada EKSRP pa bo za ta podukrep objavljenih več javnih pozivov, prvega pričakujemo konec leta 2016. Na te javne pozive se bodo lahko, z operacijami sodelovanja, prijavljale LAS.

16.1.3 Podpora za tekoče stroške in stroške animacije

Podukrepu *Podpora za tekoče stroške in stroške animacije* lahko LAS nameni največ 20 odstotkov skupnih javnih izdatkov, nastalih pri SLR, kar pomeni, da lahko temu podukrepu LAS Dobro za nas nameni **do 289.870 €**.

16.1.4 Finančni načrt s finančno razdelitvijo po skladih

- Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Podukrep	Sklad	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Pripravljalna podpora	EKSRP	12.408,00	0,84
	ESPR		
	ESRR	7.592,00	0,51
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP	617.707,00	41,65
	ESPR		
	ESRR	528.408,00	35,63
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP		
	ESPR		
	ESRR	27.000,00	1,82
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	289.870,00	19,55
	ESPR		
	ESRR		
Skupaj		1.482.985,00	100 %

	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	ESPR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	617.707,00	528.408,00		1.146.115,00
Lastna soudeležba	109.007,12	132.102,00		241.109,12
Skupaj (v EUR)	726.714,12	660.510,00		1.387.224,12

- Načrtovana dinamika črpanja sredstev za posamezne podukrepe po letih

Podukrep	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	EKSRP		119.951,00	250.654,00	35.000,00	40.000,00	90.000,00	47.000,00	35.102,00
	ESRR		122.519,00	200.000,00	30.000,00	35.000,00	80.000,00	40.000,00	20.889,00
	ESPR								
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	EKSRP								
	ESRR		14.000,00	13.000,00					
	ESPR								
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	EKSRP	40.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	30.000,00	30.000,00	29.870,00
	ESRR								
	ESPR								
Skupaj		40.000,00	282.835,00	503.654,00	105.000,00	115.000,00	200.000,00	117.000,00	85.861,00

- Načrtovana razdelitev sredstev po posameznih tematskih področjih ukrepanja

Tematsko področje	Sklad (EU + SLO)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ustvarjanje delovnih mest	EKSRP		9708,00	20277,91	2831,50	3236,00	7281,00	3802,30	2839,75
	ESRR		57831,70	86060,00	12909,00	15060,50	34424,00	17212,00	8978,54
	ESPR								
Razvoj osnovnih storitev	EKSRP		94776,00	197966,53	27643,00	31592,00	71082,00	37120,60	27723,56
	ESPR								
Varstvo okolja in ohranjanje narave	EKSRP		15467,00	32409,56	4525,50	5172,00	11637,00	6077,10	4538,69
	ESRR		38059,60	69940,00	10491,00	12239,50	27976,00	13988,00	7304,88
	ESPR								
Večja vključenost mladih, žensk in drugih ranljivih skupin	EKSRP								
	ESRR		26627,70	44000,00	6600,00	7700,00	17600,00	8800,00	4605,58
	ESPR								
Skupaj			242.470,00	450.654,00	65.000,00	75.000,00	170.000,00	87.000,00	55.991,00

- Stopnja sofinanciranja po posameznih podukrepih

Podukrep	EKSRP (v %)	ESRR (v %)	ESPR (v %)
Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost	85 %	80 %	
Priprava in izvajanje dejavnosti sodelovanja lokalne akcijske skupine	85 %	80%	
Podpora za tekoče stroške in stroške animacije	100%	0 %	

17. Priloge

1. Seznam članov LAS;
2. Pogodba o ustanovitvi LAS;
3. Osnutek javnega poziva za izbor operacij iz naslova podukrepa »Podpora za izvajanje operacij v okviru strategije lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost«;
4. Pogodba z vodilnim partnerjem LAS;
5. Indikativna lista operacij sodelovanja LAS, ki bodo sofinancirane s sredstvi ESRR in
6. Elektronska verzija SLR.